

Dino Buzzati, *Barnabo delle montagne*. Il segreto del Bosco Vecchio

e Dino Buzzati Estate. Published in Italy by Arnoldo Mondadori Editore, Milan.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

BUZZATI, DINO

Barnabo, omul munților; Secretul Pădurii Bătrâne

Dino Buzzati

Barnabo, omul munților

*

Secretul pădurii bătrâne

*

Dino Buzzati (1906 – 1972), fiul unui profesor de drept internațional și al unei descendențe din nobilimea venețiană, s-a născut la Belluno, în apropierea Alpilor Dolomiți. După studii de drept la Milano, intră în 1928 în redacția ziarului *Corriere della Sera*, unde va lucra până la sfârșitul vieții. Prin cronicile și reportajele sale (în 1939 este trimisul special al ziarului în Etiopia, iar între 1940 și 1942 corespondent de război în marina militară), Buzzati a fondat o nouă școală de jurnalism. Primele sale romane, *Barnabo, omul munților* (1933) și *Secretul Pădurii Bătrâne* (1935), pun în lumină un puternic filon romantic, prin lirismul evocator și prin proiecția fantasticului asupra destinului personajelor, integrat fluxului cosmic. Dino Buzzati s-a impus cu romanul *Deșertul tătarilor* (1940), considerat capodopera sa, în care explorează stările obsesionale, tensiunea spirituală a individului în căutarea destinului exemplar. Condiția umană l-a preocupat pe scriitor și în proza ulterioară, adunată în volumul *șaizeci de povestiri* (Premiul Strega, 1958). A fost, de asemenea, autor de librete muzicale și piese de teatru (*Un caz clinic* este pusă în scenă de Giorgio Strehler la „Piccolo Teatro” din Milano, în 1953, apoi la teatrul parizian „La Bruyère”, în traducerea lui Albert Camus, în 1955), pictor și scenograf, în anii '60 publică romanele *Marele portret* (1960) și *o dragoste* (1963), volume de poezie, precum și *Monstrul Colombră și alte cincizeci de povestiri* (1966).

Romanul de debut, *Barnabo, omul munților*, anticipează, prin tematică, *Deșertul tătarilor*: așteptarea „evenimentului vieții” și ratarea lui, din frică, de către personajul principal, Barnabo, unul dintre paznicii unei pulberării din munți, apoi iluminarea sa, când capătă

conștiința inutilității răzbunării și se încredințează puterilor generoase ale naturii.

Secretul Pădurii Bătrâne este o povestire fantastică, apropiată de basm, în care duhurile unui codru străvechi se împotrivesc distrugerii acestuia, o fabulă pentru adulți, plină „de umor și fantezie.

Barnabo, omul munților

„*

Nimeni nu-și amintește când s-a construit casa pădurarilor din satul San Nicola, în Văile delle Grave, zisă și Casa Marden. Din punctul acela plecau cinci poteci care se adânceau în pădure. Prima cobora în vale spre San Nicola și încet-încet devenea un adevărat drum. Celelalte patru urcau printre trunchiuri, mereu mai nesigure și înguste, până când nu mai rămânea decât codrul cu copacii uscați răsturnați la pământ și toate lucrurile sale foarte vechi. Și mai departe, spre nord, se aflau bolovăm șurile albe care înconjoară munții.

Soarele se ridică de pe culmile înalte, se rotește deasupra Casei Marden și apune îndărătul lui Col Verde. Vântul de seară îndepărtează o altă zi. Del Colle, șeful paznicilor, este azi în formă și are povești lungi de povestit. Numai el și le amintește, dar pentru a le spune pe toate s-ar face noapte și apoi din nou dimineată și tot nu s-ar termina.

Povestea lui Ermeda, bogat domn din San Nicola: „Venea din Vallonga împreună cu trei oameni ai săi. Când ajung aproape de Col Nudo începe să se lase ceață; el greșeste drumul, urcă pe un făgaș larg și dă în brâna cea mare de sub vârful Pagossa; acum nu se vede, am să vi-o arăt mâine pe soare. Nimeni nu l-a mai găsit și se spune că luni și luni de zile s-au tot dus să-l caute sub stânci. Au trecut mulți ani de atunci”. Povestea Pulberăriei: se proiectează construirea unei șosele care să unească San Nicola cu Vallonga. Autoritățile sunt de acord. Bătrânul Bettoni ia asupra sa execuția. Șoseaua trebuia să urce prin adâncă vale delle Grave, apoi să cotească la stânga, să meargă de-a lungul stâncilor vârfului Palazzo, să atingă lanțul Pagossa și, în sfârșit, să depășească Col Nudo. Încep lucrările la San Nicola. O treabă în stil mare. Vin muncitori de la Bassa. Trebuie să spargă muntele. Cumpără cantități mari de explozibil și le depozitează într-o mică baracă sub stâncile lui Palazzo. Dar la capătul primei trecători, când lucrătorii fac să explodeze minele, lucrul trebuie oprit. Pulberea nu explodează, noaptea se fură uneltele. Jos, în vale, începe să se murmure că e o adevărată nebunie: bani aruncați. Se repetă că munții trebuie lăsați în

pace. Și clopotele din San Nicola sună ca să izgonească spiritele rele.

Unul dintre lucrători se duce într-o noapte să jefuiască o casă. Atunci dau vina pe Bettoni că nu-i supraveghează îndeajuns pe muncitori. Un concurent al său care pierduse antrepriza suflă în foc. Amenință să arunce în aer depozitul de explozibile.

Atunci se-ntâmplă că, pe laturile unei stânci ascuțite și înalte, puțin mai sus de locul unde ar trebui să treacă șoseaua, găsesc un fel de grotă, o transformă în pulberărie, o închid cu un zid și-i pun pe pădurari să facă de gardă. Deocamdată, în timpul iernii, lucrările sunt întrerupte și anul următor, când se reiau, se descoperă că nu sunt bani. Astăzi a rămas o bucată de șosea care ajunge până sub Palazzo; mai departe merge cărarea care duce la Pulberărie.

Într-o zi trec niște ofițeri în recunoaștere și văd depozitul acela: e o construcție frumoasă, un loc bine apărat, nu departe de frontieră. Trebuie deci folosit. Aduc astfel alte explozibile și ceva muniții, dar serviciul de pază rămâne la pădurari. Lucrurile rămân neschimbate ani de zile. Și astăzi în fața ușii care se deschide în stânca masivă umblă în sus și-n jos un om cu pușca, în fiecare seară garda care urmează lasă Casa Marden și urcând prin codru, după două ore de drum, ajunge la mica pulberărie, lângă care există o baracă. De fiecare dată sunt necesari trei oameni.

Povestea lui Darrio: și el era pădurar. „Există niște hoți în munți, continua să povestească. Fug din închisoare și se refugiază acolo sus. Trebuie să mergem să vedem”. Și Darrio pleca dimineața, în sus, drept prin pădure, prin întinsele bolovănișuri și Dumnezeu singur știe cum făcea să se cațere în sus pe pereți. Hoții, spunea el, dar poate nu o credea. Rămânea departe zile întregi pe marginile prăpăstiilor. Și totuși, curajos cum era, într-o zi nu s-a mai întors. Îl așteaptă, îl caută în pădure, ajung până sub stânci și sună din corn de umplu toți munții de vuiet. Și după o săptămână, Berton, care cobora de la Pulberărie, nu vede doisprezece – treisprezece corbi care se rotesc deasupra unui perete înalt-înalt? Chiar sub Baston del Re. Și acum se mai află oasele sale pe o mică terasă. El și-a vrut moartea, la urma urmei.

Doisprezece pădurari, cu pălărie verde, la care câte unul își pune o mică pană. Pe haină, o insignă reprezintă stema satului. Șeful pădurarilor, Antonio Del Colle, cu mustața albă, e deja un bătrânel, dar se cațără încă bine pe munți, duce încărcăturile și când trage cu pușca nimeni nu l-a văzut vreodată greșind. Pușca lui englezească e

totdeauna închisă în tocul de piele. Pe țevi e desenat un șarpe care se încolăcește până la gură. De obicei, Del Colle folosește alta, un pușcoi de care nu are atâta grijă, pe care-l găsisese la el acasă. Del Colle e mic de statură; îl vezi bine de departe cu micul său pas legănat; se oprește din când în când să privească. E un bătrân om al muntelui; vede numaidecât bolile brazilor, știe cântecul tuturor păsărilor, își amintește de toate potecile, chiar și de cele mai mici. Simte când se apropie vremea rea. Și-i cunoaște bine pe tovarășii săi: pe subșeful Giovanni Marden și apoi pe Giovanni Berton, pe Paolo Marden, vărul celui dintâi, pe Pietro Molo, Francesco Franze, Berto Durante, Angelo Montani, Primo și Battista Fornioi, Giuseppe Collinet, Enrico Pieri și Barnabo, căruia îi spun doar pe numele mic și care se va numi apoi Barnabo, omul munților.

Nu e ușor de spus de unde au venit. Câte unul e fiu de pădurar. Alții sunt născuți în munți din familiile acelea patriarhale. Alții au venit de departe și au cunoscut drumurile câmpiei. Dar acum le-au uitat, drumurile nesfârșite și prăfuite, arse de soare. Acolo, jos, nu era umbră, nici vânt, și fântânile erau rare. Trebuia să mergi mereu drept înainte; acolo, în fund, e un copac umbros, încă un mic efort. Picioarele sunt de plumb, curaj, pentru că am ajuns.

2

Casa care cândva aparținuse familiei Marden și care-i adăpostește pe pădurari a îmbătrânit. Lemnul grinzilor a putrezit și canaturile nu se mai pot închide. Într-o noapte, Durante se trezește pentru că îi e frig. Se scoală și aprinde lumina. Vântul a smuls o bucată de acoperiș, așa, pe tăcute.

Cândva era strălucitoare și luminoasă ca o casă de tineri căsătoriți; avea flori la ferestre și zugrăveală în diverse culori.

Acum tencuiala albă a parterului s-a dus, scândurile care îmbrăcau etajul întâi s-au înnegrit. Și acoperișul, tot ținând socoteala ploilor, vorbind cu vântul, a obosit încet-încet; au început să i se știrbească marginile, câte o țiglă cădea, dar nimeni nu observa. A devenit o construcție nesigură; puțin îi lipsește ca să se prăbușească.

„Repară, Fornioi, tu, care ești tâmplar, repară grinda tavanului, spunea Del Colle. Noaptea scârțâie și până la urmă o să crape”.

„Totul o să se repare mâine, mâine soarele ne va fi binevoitor și o să avem chef de lucru. Totuși, astăzi timpul trece, se gândea Del Colle, mâine nu a trecut încă”. Și așa, sub ochii lor, fără aproape să se vadă,

Casa Marden se ruina. Apoi, când Durante observă că o bucată de acoperiș fusese luată, începură certurile.

„Acum trebuie să ne mutăm, spuneau, suntem prea departe de Pulberărie. Aici e prea multă umezeală, în mijlocul pădurii, casa asta ar trebui refăcută în întregime”.

Lui Del Colle nu-i plăcea. Bucătăria aceea era atât de neagră de fum și atâtea lucruri ciudate pătrunseseră în ziduri. „E un păcat, se gândea. Sunt peste douăzeci de ani de când trăiesc în ea. Îmi amintesc ziua în care am venit aici prima dată. Era vară și ploua. Sunt puține lucruri de spus, toată viața mea a trecut în casa asta. Acum, când sunt aici înăuntru și văd pușca de vânătoare atârnată lângă pat, nu mă mai interesează să am atâția bani sau să locuiesc în sat. Ce prostie! În casa asta m-am și amărât uneori, cuani în urmă, și-mi venea o poftă nebună să cobor la câmpie. Unii chiar fugeau. Dar toamna îmi amintesc că se cânta, când Ermeda făcea marea vânătoare. Niște cine nemaipomenite și bătrânul Da Rin începea să cânte la vioară. Iernile, apoi vara, apoi din nou iarna, eu sunt bătrân și acum trebuie să plec”. Iată ce-și mai amintește: La câteva luni după moartea lui Darrio, Del Colle e chemat urgent la San Nicola. Ajunge jos pe seară, într-o zi plină de nori cenușii. La inspectorul care e șeful tuturor pădurarilor Comunei, găsește o femeie slabă care plânge cu niște mătânii în mână și un domn scund care te intimidează. Erau părinții lui Darrio. Voiau trupul fiului lor, cu orice preț. Nu puteau fi convinși că lucrul era imposibil. Tatăl voia cu orice chip să vadă cu ochii lui unde se găsea cadavrul.

Mama rămase la San Nicola. Tatăl și Del Colle o porniră în zori, fără a spune niciun cuvânt. Bătrânul nu avea ghetе de munte și totuși urca cu înverșunare, privind în pământ. Toată noaptea plouase și iarba și copacii se scuturau de apă. Munții erau încă negri sub o perdea de nori. Depășiră trecătoarea, depășiră pădurea, mergând mereu, fără a se opri.

„Vreau să merg cât mai sus cu putință”, spunea bătrânelul, și Del Colle îl conduse prin bolovănișuri până unde se înălțau pereții munților. Deasupra, la aproape patru sute de metri, pe o mică esplanadă, erau oasele lui Darrio, unul ici, unul colo, complet deformatе.

Dar cei doi o porniră mai sus, cățărându-se cu greu pe pietrele unui făgaș îngust de tot care pătrundea în spatele unui bastion stâncos, în sfârșit, se opriră acolo unde mica vale se închidea și se înălțau de

jur-împrejur stânci abrupte. De sus, dintr-o stâncă neagră și ascuțită, cădea cu putere un jet de apă strânsă de la ploaie; o peșteră întunecoasă și noroioasă între pereții inaccesibili. Dar rămășițele lui Darrio erau mult mai sus; și fuseseră plouate și se uscau pe-ncetul. Bătrânelul privea, nemișcat, spre stânci, ca și cum ar fi fost vrăjit. Și zgomotul apei care curgea și norii care treceau încet.

„Domnule, vreți să ne întoarcem? Ați văzut bine că e imposibil”. Dar celălalt nu răspundea, cu ochii îndreptați spre stâncile care se ridicau spre cer. Del Colle privea ceasul: o oră, o oră și jumătate, două ore; trebuiau să coboare: sta să plouă din nou. Tatăl lui Darrio se urni doar când (veneau umbrele serii) pădurarul îl luă de braț și-i spuse că era târziu. Bătrânul privi iarăși în sus. Apoi începu să coboare fără să spună niciun cuvânt.

3

Au clădit noua casă a pădurarilor pe versantul văii opuse celui pe care se afla Casa Marden. E o construcție aproape identică. Dar e în întregime nouă; are acoperișul de tablă. Partea frumoasă e că se află mult mai sus, foarte aproape de Pulberărie, într-o pajiște largă înconjurată de pădure. Iată ziua inaugurării.

Pe drumul construit special, pe unde pot trece și catârrii, sosește lume multă. E o duminică de iulie, plină de soare. Oamenii au haine de sărbătoare și femeile haine colorate. Și pădurarii S-au bărbierit și și-au pus uniforma nouă. Del Colle e afară, pe o bancă comodă, și povestește de pe vremea când trăia încă Ermeda și punea să cânte muzica militară. „Apoi el a murit pe stânci și instrumentiștii s-au împrăștiat. Acum nimeni nu mai știe să cânte. Jos, în fluviu, se află vechea tobă; au aruncat-o în bolovănișurile de sub Piazza del Mercato; au mai rămas încă părțile de fier, ruginite de tot”.

Locul, la amiază, e liniștit; codrul murmură din când în când și se văd foarte bine toate stâncile mari. Astăzi sunt albe, și norii curați lasă ici și colo umbre: cele trei vârfuri, San Nicola, Croda dei Marden, Baston del Re și, mai la dreapta, mergând de la vest spre est, mereu pe aceeași creastă, Palazzo, Cima della Polveriera și, tot înspre fund, profilul lui Pagossa. Peste toate, cu fâșii de zăpadă, Cima Alta și Lastoni di Mezzo, care par patru clopotnițe subțiri-subțiri.

Între timp, începe serbarea. Doi dintre cei care au făcut drumul cântă la armonică pentru a începe dansul. Toți se află împrejur; sunt și primarul și inspectorul și se râde; au chef să se distreze, începe

într-adevăr un fel de viață nouă.

Cât de priceput e Molo la dans; în brațele sale e fata primarului. Și Berton o pornește acum și un-doi-trei, un-doi-trei, și el știe să danseze vals; știe chiar mai bine decât atâția alții. Dar ce are Barnabo, bărbat atât de tânăr, de rămâne departe? Chiar și el ia până la urmă o fată și se alătură celorlalți. Dar tocmai când cele două armonici se opresc.

Del Colle va face să răsunе acum niște melodii vechi, din cele de altă dată, care nu lasă uitării tinerețea. Și el s-a dus să ia armonica. Liniște de după-amiază, drapele care flutură în soare; serbarea abia a început, va dura toată seara.

Del Colle cântă la armonică și ceilalți tac și ascultă. Lângă el, în picioare, se află Giovanni Marden; surâzând, el privește mâinile lui Del Colle care apasă clapele, abia le atinge și totuși scot melodii încântătoare. Drapelele au încetat să mai fluture. Vântul s-a oprit pentru că toți tac când se cântă vechile cântece.

Bravo, Del Colle! Acesta e cu adevărat un om și jumătate. Cincizeci și șase de ani, bine-bine, dar ascultați cum cântă; și nu scapă o sticlă la o sută de metri când trage cu pușca lui. Ura, strigă toți. Soarele s-a aplecat puțin spre apus, dar nimeni n-a observat. Acum vor să coboare în sat. Primarul și inspectorul au promis să dea de băut. Unii o și pornesc râzând la drum. Apoi toți ceilalți se urnesc împreună. Și Del Colle de ce nu vine?

— Mergeți înainte, răspunde, voi veni și eu imediat. Mi-am uitat hărțile la Casa Marden. Mă duc să le iau și vă ajung din urmă la San Nicola.

— Te duci mâine să iei hărțile. Acum vino cu noi.

— O oră mai târziu, ce vă pasă? Voi fi și eu, se înțelege. Doar este serbarea noastră.

Toți ceilalți s-au dus. În urma lor a rămas tăcere deplină. Vântul începe iar să se audă puțin câte puțin, în pădure. „Cu-cu... cu-cu...” se aude de departe. Del Colle va merge acum la Casa Marden. La coborâre va avea abia o oră de drum. A închis ușa, vopsită proaspăt cu ulei verde. A privit în juru-i și acum merge cu pași mărunți. A ajuns la marginea luminișului, încet-încet dispăre. Casa cea nouă a rămas complet singură, în mijlocul pădurii de brazi și zădă, soarele a slăbit și în curând va coborî după Col Verde. Și munții, cu timpul, s-au schimbat. Cu mulți ani înainte, în codri, locuiau un fel de mici spirite.

Del Colle le văzuse uneori. Atât de ușoare, verzi ca pajiștea, oare ele să fi fost cele care au împiedicat lucrările șoselei? Sigur, cu împușcăturile, una astăzi, alta mâine, cu venirea lucrătorilor, cu detonarea minelor, spiritele pădurii au fost poate tulburate și cine știe unde s-au ascuns acum.

A ajuns în fața bătrânei case, în timp ce pădurea se întunecă, mai ales unde ramurile sunt dese. Del Colle scoate din buzunar o mică armonică.

Cândva era chiar așa. Spiritele iubeau acele melodii și, după un timp, dacă era și pe înserate, apăreau printre trunchiuri.

Cântă și cântă și între timp soarele a apus. Un mic zgomot, un ram care se rupe și cade, lovind frunzele fine îngrămădite pe pământ. Se aude un alt zgomot. Ușoare, ușoare, oare s-au întors micile spirite cu chipul lor verde, care nu fac rău nici unei ființe? Del Colle își dă seama că totul e ca în timpul tinereții sale. E casa Marden, care în întuneric poate părea nouă, e pădurea liniștită, sunt miresmele serii. Pe atunci însă Del Colle nu avea barbă, nici venele atât de groase, nici respirația atât de grea. Își amintește că purta broderii frumoase pe haină și, ca ceilalți, avea o iubită jos în casele din San Nicola. La serbări cântau împreună și colindau toată noaptea, fericiți, prin sat.

O adiere prin vârfurile brazilor, o șoptă slabă de jur-împrejurul micului luminiș. Să fi dispărut oare spiritele, să le fi fost din nou frică? E o liniște grea acum, așa cum Del Colle n-a mai auzit niciodată în păduri. Ascuțindu-și auzul, simte însă apropiindu-se pași și percepe chiar voci omenești. E mai bine să taci, să te ascunzi după un trunchi, în întunericul adânc pădurarul vede ieșind dintre brazi doi oameni înarmați cu pușcă. Vorbesc între ei, dar nu se poate înțelege. Unul dintre ei se apropie de casă și încearcă să deschidă ușa. Iată-i, blestemați, sunt aici.

Cum însă ușa e închisă, necunoscutul începe să lovească.

„Acum îți arăt eu ție”, se gândește Del Colle, căruia inima a început să-i bată cu putere. Sare din ascunzătoare și se trânțește în iarbă pe tăcute.

Unul din cei doi observă atunci și fuge la dreapta strigând tovarășului: Fii atent că te prind!

Dar Del Colle l-a și înșfăcat pe celălalt de umeri, l-a aruncat la pământ, îl strânge de gât.

— Acum vino cu mine, hoț ce ești! Îi spune gâfâind și-l ține

strâns.

O împuşcătură. S-a văzut o flăcăruie printre trunchiuri; zgomotul se pierde departe şi se împrăştie un miros de praf de puşcă. Del Colle a fost rănit la un umăr şi cade. Sângele îi gâlgâie în gâtlee. Duşmanul, simţind că slăbeşte strânsoarea, sare în picioare şi se pierde în pădure. Del Colle nici măcar nu strigă, nimeni n-ar putea să-l audă. Simte o durere teribilă în umăr; întins pe iarba umedă, cu ochii deschişi, simte sângele făcând gluglu în gât.

Asasinii au fugit. Del Colle observă atunci că pădurea a început din nou să şoptească şi că adierea vântului, liniştită, umple marea tăcere. Departe, jos în sat, tovarăşii dansează, sub felinarele mari; dansează şi pe Del Colle l-au uitat. Era bătrân, de altfel, se potrivea bine cu bătrânii, cu zadele şi munţii. Acum l-au lovit pe la spate şi sângele său a udat pământul.

4

Caută şi caută, doar trebuie să-l găsească pe Del Colle. Spusese că merge la Casa Marden. L-au găsit dimineţa mort, întins în faţa casei, în pajiştea deja scăldată în soare. Barnabo a fost primul care a ajuns la esplanadă şi a observat că şeful murise, înainte încă de a se fi apropiat de el. Aşa trebuia să sfârşească Del Colle, împreună cu casa şi cu poveştile lui neterminate. Lui Barnabo îi plăcea să vadă acoperişul dărăpănat al vechii locuinţe, scândurile negricioase, urmele unei vieţi foarte lungi şi alături, întins pe iarba verde, pe şeful său, în timp ce soarele se strecura printre ramuri. A fost surprins atunci că nu simte nicio durere. Şi totuşi, murise comandantul său, un om bun care-i iubea pe toţi.

Del Colle adormise poate cu o seară înainte gândindu-se la câte lucruri se întâmplaseră în lumea lui, la câţi tovarăşi trecuseră pragul acela. Va fi stat acolo visând şi între timp se sfârşea viaţa lui. Mai bine aşa, într-adevăr; dar ceilalţi nu puteau înţelege.

— A murit! strigă Barnabo, când auzi apropiindu-se paşi. Era Giovanni Marden, urmat de ceilalţi. Toţi se strânseseră în jurul cadavrului, fără a îndrăzni să-l atingă. Apoi văzură o pată neagră în iarbă. Şi haina era toată murdară de sânge.

Poate peste stâncile înalte treceau adieri de vânt; poate în fundul văii răsună apa şi la marginea pădurii cânta cineva. Dar aici, în lumină, era o tăcere imensă. Bunul Del Colle fusese ucis. Privirile se rotiră instinctiv în jur pentru a scruta munţii, norii, copacii nesfârşiţi şi

casa. Dar oare ce se schimbasesc?

„Într-o seară, acum câteva luni, spuse Giovanni Marden, când începuseră să discute despre noua casă, într-o seară, când voi erați toți la plimbare, Del Colle îmi vorbise într-adevăr despre moartea sa. «În ce-o privește pe fata mea, spusese, pot să fiu liniștit, pentru că s-a măritat bine. Cât despre mine, spusese, acum suntem la sfârșit. Când voi fi mort, dacă nu ți-e greu, îți arăt unde va trebui să mă duceți.» Și povesti istoria tatălui lui Darrio și a făgașului în care se opriseră. «Tocmai în vârful muntelui, îmi spuse, la dreapta, în perete, e o gaură. Când am văzut-o, m-am gândit: iată locul tău, Del Colle, unde vei putea sta în pace.» Și acum, dragii mei, continuă Giovanni Marden, îi vom face un sicriu, ba chiar i-l vei face tu, Fornioi, și apoi îl vom duce acolo sus. Va fi o oră de drum”.

Sicriul, tot bătând la cuie, s-a făcut; dar a ieșit cam mic și cadavrul stă înăuntru cu umerii strânși. Pădurarii iau coșciugul și îl duc pe umeri sus prin bolovănișuri într-o zi cu nori cenușii mult mai înalți decât munții. E oare cineva care-i privește? Cineva, nevăzut, la marginea pădurii, căruia i-e teamă să fie văzut? Acum însă nimeni nu-i poate observa; pădurarii au intrat în făgașul abrupt, închis și singuratic. Pietrele se rostogolesc răsunând dar nimeni nu deschide gura să vorbească. Coșciugul a devenit greu. Încă vreo câțiva metri și truda se va sfârși, într-adevăr, la dreapta, în perete, se află gaura în care sicriul este introdus cu totul, în deschizătură o piatră mare. Barnabo a observat că Berton s-a îndepărtat pe neașteptate, dar nu îndrăznește să rupă tăcerea ca să-l cheme. Cățărându-se pe o brână oblică, Berton se apleacă în afară, pe peretele turnului care închide făgașul. După puțin timp toți îl văd agățat de stâncile verticale, sub ultimii pereți muntoși. Numai de nu s-ar întâmpla o altă nenorocire, în timp ce tovarășii se privesc între ei, Berton a ajuns pe culmea îngustă. A dus vechiul chipiu al lui Del Colle și îl fixează cu un cui pe cea mai înaltă piatră. La picioarele turnului stă închis trupul; în vârf pălăria, cu o pană. Un mormânt frumos.

5

Povestea lui Del Colle a făcut ocolul tuturor văilor. „Sunt bandiți în munți, se spune. Ce mai așteptați, de nu-i căutați să-i faceți prizonieri?” într-adevăr, se crede că asasinii pădurarului au venit de la granița care trece în spatele lui Cima Alta; se crede că sunt contrabandiști, obișnuiți să jefuiască prin case. Drumurile, noaptea,

sunt solitare și a fost văzută o umbră, în seara aceea, la San Nicola, aproape de capelă. Atunci câte unul desprinde pușca din perete, o scutură de praf și cumpără cartușe. Rămâne o pată lungă pe perete, acolo unde era rezemată pușca. Și totuși, ți se pare că ieri ai folosit-o ultima oară. Trebuie să vezi pe urmă dacă a ruginit țeava înăuntru. Parcă a fost ieri, și totuși încet-încet s-a făcut pata pe perete. Chiar așa trece timpul.

— E ușor de spus să cauți, spune inspectorul, seara, târziu, când puțini mai rămân în cafenea, în piața din San Nicola. Sunt necesare luni de zile pentru a cutreiera toți codrii aceia și apoi cine riscă să urce pe stânci, acolo unde nu sunt nici măcar poteci?

Ceilalți tac, luminați de slaba lumină electrică. Afară, pe trotuar, se aud din când în când pași. O ușă se trântește în casă. Ceasul face tic-tac. Ți dai seama că toate serile sunt la fel: mereu cafeneaua aceea, fețele acelea, aceleași cuvinte.

Piața este prost luminată de opt felinare și de jur-împrejur casele sunt întunecoase. Nicio lumină nu se mai vede aprinsă pe străzile complet pustii. Dar vântul e treaz sus în înălțimi între brazi și zăde, și e cineva care umblă, un-doi, un-doi, în valea Pulberăriei, toată noaptea. Se poate ca luna să se ridice, și atunci santinela e și mai atentă pentru că acolo, unde e pietroiul acela mare, i s-a părut că mișcă ceva. Între timp, razele bat pe noua casă a pădurarilor, intră în luminiș, în iarbă, prin toate drumurile pline de pietre. Dar nimeni nu vede atâta lumină decât santinela căreia (în noapte se simte clar) îi bate teribil inima.

Pulberăria se află la capătul văii între Palazzo și Cima della Polveriera, peste un vârful stâncos care străpunge prin bolovănișurile peretelui din dreapta. Din când în când, în toiul nopților, ceva cade și zgomotul răsună prin trecători.

— Berton, spuse Barnabo în mica baracă a corpului de gardă, strigându-și tovarășul care se odihnește în culcușul apropiat; razele lunii tocmai intră pe fereastră, luminând o bucată de podea. Ai auzit ce zgomot?

— Și tu ești treaz? Trebuie să fie o cădere de pietre. Nu cred că indivizii aceia sunt capabili să se cațere pe pereți. Și încă noaptea!

Linște. Se aud afară pașii lui Molo care face de gardă.

— Ascultă, continuă Berton, da știi că mi-ar plăcea să încerc să merg sus să văd într-una din zile? Cine știe ce se vede în spatele

crestei!

— Las-o încolo, răspunde Barnabo. Cred că nu-i cu putință; ce idee ți-a mai venit și ție! mai taci din gură.

Nimic. Se aud doar pașii lui Molo.

— De ce? Ai auzit ceva?

— Nu. Nimic. Mi s-a părut.

6

Numai ploaia mai lipsea. Sunt trei zile de când trebuie să stea închiși în Casă. Cine umblă printre copacii reci și uzi, prin pajiștile umede? Munții sunt mereu învăluiți de cețuri albicioase.

Seara sosește fără să-ți dai seama. Pădurarii sunt toți adunați la parter. Trebuie unsă pușca, trebuie puse la loc atâtea lucruri, unul s-a apucat să citească o carte și într-un colț întunecat se aude cineva fredonând încet.

— Aprinde lampa, Collinet, spune Giovanni Marden când s-a făcut atât de întuneric încât nu se mai vede.

Collinet aprinde lampa cu petrol și codrul, afară, pare și mai negru.

— Nicio noutate de la Pulberărie? întreabă Pietro Fornioi.

— O fi coborât vreunul jos.

Oare a venit într-adevăr? Se aude bătând la ușă.

Ah, nimic neobișnuit. E Molo, venit de la San Nicola cu proviziile obișnuite, udat tot de ploaie.

— Ce vreme căinoasă, spune. Jos, pe drum, lângă podul cel mic, s-a prăbușit o stâncă, și dacă nu mă trăgeam repede la o parte, rămâneam dedesubt! I-am văzut la cafenea pe inspector și pe ceilalți obișnuiți care vorbeau iar despre Del Colle. Și eu le-am spus ce trebuie făcut.

— Tocmai tu, închipuiți-vă.

— Tocmai eu; și mi-au spus că am perfectă dreptate și că așa se va face. Să mergă imediat mâine de dimineață să caute în Vauonga și în același timp de cealaltă parte, până la Pian della Croce.

— Ce să caute? Ce vrei să cauți în mijlocul codrilor acelorora? face Marden.

— În case. S-o fi ascuns în bordeie, în casele goale. Adevărul este, mi se pare, că nimeni nu are chef. Del Colle a fost ucis și voi stați aici în jurul focului.

— Dar ce să cauți prin păduri, întreabă atunci Barnabo. S-or fi

— dus pe stânci. Nenorocirea e nu-i așa? că acolo sus e mult mai greu.

— Și ai vrea să mergi tu, bineînțeles? face Molo cu o privire rea.

— Sigur, nu eu voi fi cel care să spună asta.

— N-a fost bun Darrio și ai vrea tu? Și apoi, unde ai văzut...

— Sunt două drumuri în munți, întrerupse Fornioi cel mare.

Unul care urcă și celălalt care coboară. Se urcă și apoi se coboară. Și atunci se scrie: stimate domnule inspector, ne-am grăbit...

— Dar isprăviți odată, pentru Dumnezeu! strigă Marden în timp ce alții râd. Măine dimineată, Molo și Durante, veți urca pe Col Nudo și veți privi până la casele din Vallonga. Și tu, Angelo, și Primo Fornioi de cealaltă parte, la Pian della Croce.

— Și tu, Barnabo, pe Cima Alta, să faci provizie de pietre, spune Molo apropiindu-se de Barnabo care șade, bătându-l pe umăr.

Barnabo se întoarce cu mânie și-l apucă de braț.

— N-ai să vrei câtuși de puțin să ne batem. Dragul meu, nu mă cunoști.

Molo s-a aprins la chip și Barnabo se ridică în fața lui, în timp ce ceilalți strigă:

— Da terminați, lăsați-ne în pace, mereu numai ceartă!

Dar Molo l-a apucat de mijloc pe Barnabo; e mai puternic și pe Barnabo îl doare. „Del Colle cânta la armonică și toți se uitau la el”, se gândește Barnabo și reușește să-l ia de gât pe tovarăș și să-l strângă cu brațul.

— Ești mai puternic, dar acum ai să ajungi pe jos.

Molo e mai puternic și totuși e gata să se aplece; se vede bine cum strânge din fălci de durere. Ar fi pentru el o mare rușine. Pe când toți stau să vadă, Barnabo își dă seama că adversarul suferă; se prefăce că alunecă, slăbește strânsoarea și sare înapoi. Așa, Molo se ridică gâfâind cu fața dură.

— Ai văzut că nu-ți merge?

Celălalt a ieșit pe ușă; e sub micul portic de la intrare, în întuneric, picură încă. Din Casă ies lumini, voci puternice, împreună cu râsete zdravene.

Prin Casă se aud zgomote dis-de-dimineată. Va fi timp frumos? încă nu poți pricepe pentru că pretutindeni e ceață deasă care abia acum începe să se rărească.

Molo, Durante, Montani și Fornioi sunt gata de plecare. Ceilalți se odihnesc încă la căldură și aud zgomote, voci, jos în bucătărie. Cei

care pleacă or fi preparând cafeaua, își caută de lucru în șoaptă, apoi se așterne din nou tăcerea, în momentul plecării vocile se ridică și bocancii fac zgomot de fier pe pietrele de la intrare, încă niște cuvinte care nu se înțeleg. Vocile se îndepărtează spre pădure, împreună cu sunetul pașilor înăbușiți și grei.

Dar nimic. Oricât au căutat trei zile, făcând aproape ocolul întregului lanț de munți, cei patru brigadieri n-au găsit urma asasinilor. Nu s-a văzut niciun fum suspect, nici nu s-au auzit voci care să nu fie ale cucului, ale ciorilor sau ale vântului. Din când în când vreun bolovan se rostogolea în jos pe pereții cenușii care ajung deasupra pădurilor. Nu că s-ar fi văzut, nu; era câte o surprare foarte îndepărtată care lăsa să-i ajungă zgomotul.

O zi întreagă Durante urmă limita superioară a pădurii trăgând uneori câte două focuri succesive, unul cu pușca și celălalt cu pistolul, ca să se creadă că sunt doi. Între timp, în vreun luminiș, lângă vreo baracă veche, Molo sta la pândă pentru că se putea ca bandiții, auzind împușcăturile, să coboare fără grijă în zona inferioară a pădurii. Dar nu văzură pe nimeni. Și în ziua aceea nu era nici vânt și s-ar fi putut distinge chiar și zgomotele cele mai îndepărtate.

Molo și Durante se întoarseră primii, istoviți și fără niciun strop de mâncare, în dimineața următoare, puțin înainte de amiază, reveniră și Montani și Fornioi. Găsiseră ceva?

— Uite aici vânatul cel mare, făcu Fornioi, scoțând din haină corpul unei păsări, o cioară mare, moartă.

— O cioară? Nu cumva vrei s-o mănânci?

— Se poate face supă din pasărea asta.

7

Chiar și Del Colle ajunge să fie uitat. Pușca lui vestită, de vânatoare, fabricată în Anglia, cu țeștile împodobite cu arabescuri, trece în mâinile lui Giovanni Marden, care i-a urmat în funcția de șef al pădurarilor: o pușcă mare și frumoasă, deși cam veche.

Fără ca nimeni să dea vreo atenție, timpul continuă să treacă; suntem deja spre toamnă și multe amintiri se uită. Cel care luase pușca din cui pentru a colinda, noaptea, înarmat, într-o zi o lasă acasă, agățată de același cui de altă dată, așa încât să acopere pata albă de pe perete, în anumite ore ale zilei bate acolo o rază de soare care face să strălucească oțelul, între timp, se acoperă cu praf; de la o zi la alta nu se vede, dar după câteva săptămâni a umplut totul. S-a depus pe cărțile

vechi, pe cornișe, pe mobile și în orologiul cu patru cadrane din vârful clopotniței de la San Nicola. Clopotarul trage cu urechea, uneori, noaptea; câteodată i se pare că orologiul începe să găfâie. Bătaia se mărește într-adevăr, încât face să răsunе tot turnul. Apoi slăbește puțin câte puțin, devine îndepărtată-îndepărtată, poate o duce vântul cu el.

Domoală e viața în noua Casă; totul a fost aranjat cu socoteală; până și un rastel pentru puști cu plăcuțe de alamă pentru fiecare pădurar. Totuși, într-adevăr, niciunul nu s-a obișnuit încă. E de înțeles: este o clădire nouă, cu mobile noi; culcușurile au plasă metalică, în timp ce înainte se foloseau doar scânduri. Există lămpi cu petrol în fiecare cameră, mirosul bradului proaspăt și tic-tacul orologiului. Și totuși, e ceva pe care nimeni nu l-ar putea spune.

— Îți dai seama că lipsește Del Colle, a spus într-o seară cineva.

Nu, nu e nici asta; e faptul că toți trăiesc ca și când dintr-un moment într-altul ar trebui să vină cineva, nu asaltul unui dușman, dar cineva necunoscut; nu se poate spune cine. Privesc între timp spre vârfurile înalte; sunt cenușii și pe deasupra trec nori de aceeași culoare mereu la fel, mereu la fel.

La fiecare trei sau patru zile este rândul fiecăruia să facă de gardă la Pulberărie. Se ia postul în primire la patru după-amiaza, de obicei, în fața depozitului de explozibile, pe marginea dreaptă a imensului con de bolovănișuri cuprins între pereții vârfurilor Palazzo și Cima della Polveriera. Garda care coboară, compusă din trei oameni, se îndepărtează apoi prin zona de detritus și puțin după aceea dispare.

Ce prostie și Pulberăria asta! Trebuiau s-o părăsească atunci când s-a renunțat la construirea faimoasei șosele; cândva, când lucrările existau, avea un rost. Dar acum face să menții special un serviciu de gardă, pentru atât de puține muniții? „Mai bine așa, spune întotdeauna Marden, pentru că dacă n-ar fi Pulberăria unii dintre noi ar fi trimiși la plimbare”.

Lângă depozitul de explozibile, la vreo cincizeci de metri, pe o altă stâncă ivită dintre bolovănișuri, se află mica baracă a corpului de gardă. De obicei, acolo tăcerea e deplină. Prin ferestruică, dinăuntru, se vede santinela care se plimbă, cu pușca; în fața Pulberăriei, și mai jos, printre pietre, se văd bucăți de sârmă ghimpată, vechi bidoane ruginite și doagele curbe ale unui vechi butoiăș de pulbere neagră. Toți pădurarii pe rând l-au văzut, luni și luni de zile, l-au învățat într-adevăr

pe dinafară.

Lui Barnabo îi plac serile petrecute în baraca mică, mai ales când e de serviciu cu Berton și pot pălăvrăgi ore în șir în întuneric.

— Îți închipui ce-ar fi să vină în noaptea asta? face Berton, întins în patul aflat vizavi de cel al lui Barnabo. Noi îi vedem la timp, ieșim să ne ascundem în spatele unei stânci. Pam! pam! Sus mâinile! Toți prizonieri. Îți dai seama ce lovitură?

— Scoate chibriturile, că vreau să văd cât e ceasul, face Barnabo. Celălalt scotocește în patul său. Se aude zgomotul chibriturilor cu sulf mișcate în cutiuță. Barnabo aprinde: zece și jumătate. Apoi flăcăruia se stinge. Se aude fluieratul lui Montani, care face de gardă afară.

— Ascultă, Berton, spune-mi adevărul: în celelalte dați, când ai fost de serviciu, făceați de gardă regulat, chiar și noaptea?

— Nu erai și tu aici? Știi bine cum se făcea. Dar în Montani n-am încredere. Nu că ar fi în stare să facă pe spionul. Dar vorbește atât de puțin. Cine știe ce-i mai trece prin minte.

— Ne disprețuiește pe toți, iată ce gândește. Sigur că nu se simte bine între noi.

— Ai observat că...

— Acum câteva zile l-am întrebat dacă-i place noua Casă. „De ce ar trebui să-mi placă sau să-mi displacă?” mi-a răspuns și mi-a întors spatele.

— Spuneam, ai văzut că e vesel când face de santinelă?

— Vesel, e un fel de-a spune.

Berton se ridică și se așază în patul mic, făcându-l să scârțâie.

— Cuverturile astea blestemate cad mereu, spune el; pune cuverturile la loc și intră sub ele gâfâind. Apoi tace.

— Dar el are rude la San Nicola? face Barnabo. Tu le cunoști?

— Niciodată n-a avut rude prin părțile astea. Collinet e cel care are niște unchi.

— Uite, eu nu înțeleg. Sunt atâția oameni voinici și simpatici pe lume, și noi trebuia să-l nimerim tocmai pe Montani, cu fața aia a lui mereu încruntată. E priceput, e totdeauna în regulă cu superiorii, măcar ca să ne umilească. Paolier, de pildă, sunt doi ani de când a făcut cerere să intre ca pădurar. Partea frumoasă e că se încapățânează. Du-te de-i spune că e inutil să aștepte. Face pe filosoful. „Azi plouă, mâine va fi timp senin”, așa răspunde totdeauna. Și până una-alta nu l-au primit. „Mâine, mâine”.

Barnabo se întrerupse pentru că își dă seama că Berton a adormit. Ca și cum ar fi vorbit în vânt, ca și cum ar fi vorbit unui mort. Ce să mai spui.

Miezul nopții. Barnabo sare jos din patul mic și ia pușca, în vârful picioarelor se duce până la ușă, deschide încet-încet. Frig și nori pe cer.

— Montani, strigă cu voce scăzută, du-te să te culci. Se postează în fața Pulberăriei, așezat pe piatra dintotdeauna; Montani e puțin mai la o parte și nu dă semne că s-ar mișca.

— Nu te duci să te culci?

— Nu mi-e somn. Oricum, patru ochi văd mai mult decât doi.

Desigur, Montani n-are încredere în el. Cine știe cine-și închipuie că este. Doar pentru a face să se creadă că e zelos; pentru a fi ceva mai mult decât ceilalți, îi vine greu să arunce pușca și să plece. Ah, nu, n-o să răspundă că se întoarce să se culce. Montani ar fi luat-o de bună și ar fi rămas să facă de santinelă opt ore în șir. Nu are încredere în el, scârba aia.

Acum e prea frig ca să rămână nemișcați. Barnabo începe să umble în sus și în jos. Ah, dar o să vină o zi, Dumnezeu, trebuia să vină! Acum Palazzo și Cima della Polveriera dispar în nori; e timp de ploaie. Dar într-o bună zi se vor vedea toți munții, toți pereții mari și acolo sus, în vârf, un om. Va fi o zi cu soare, o zi de neuitat.

Numai povești: o știe bine. În schimb, lucrurile vor merge înaintea așa cum au mers întotdeauna, an de an, fără ca nimeni să observe, încet-încet, Montani a coborât la mica baracă. „Și lui îi e somn acum”, se gândi Barnabo. „Da’ nu putea să plece înainte? Nu, dacă nu umilea pe cineva, nu era mulțumit”.

A început să plouă. Montani se duce la culcare și Barnabo simte un nod în gât. Își scoate încet pălăria. Se aude zgomotul apei pe bolovănișuri și pe acoperișul din tablă al barăcii mici. Acum, rămas singur, întoarce pușca să n-o plouă în interiorul țevii și reia plimbatul. Ar avea chef să cânte ceva. Apa îi scaldă fața, coboară în râuri mici pe obraji și în gură are un gust amar.

8

E sărbătoare la San Nicola. Soarele bate pe ghirlandele colorate agățate de-a curmezișul străzilor. O dimineată proaspătă, clopotele bat fără încetare. Sosesc în piață negustori străini, muzicanți cu armonici, flaute și chitare și prin mulțime trec trăsurile bogate pe care nimeni nu

le-a mai văzut vreodată. Și corurile solemne cântă în biserică, în timp ce razele soarelui străpung fumul de tămâie.

Și pădurarii au coborât în sat, în afară de cele trei santinele de la Pulberărie și de Berton, rămas să aibă grijă de Casă. Barnabo era vesel dis-de-diminează, în timp ce cobora la San Nicola; un tânăr se putea distra grozav într-o astfel de zi. „Vom face asta, vom face aia”, toți își făcuseră mari proiecte. Apoi (Barnabo o știa bine), ceilalți se vor opri la cârciumă până seara târziu. El, Barnabo, în schimb, ar fi mers la baraca de tir, unde în zilele de sărbătoare se dansa.

Iată-l pe la două după-amiaza, cu pantofii noi și până la pălărie, apropiindu-se de baraca de tir pe îngustele drumuri lăturalnice și pline de soare vesel, complet singuratic. Deodată, la un colț, în umbră, Barnabo întâlnește o băbuță; jos e câinele ei, un biet animal de pripas răsturnat pe o parte ca și cum ar trage să moară, icnind fără încetare. Barnabo se oprește să privească.

— Hai, Moro, curaj, spune încet-încet băbuța, adresându-se animalului, curaj, că ne întoarcem acasă.

Și câinele nu mai icnește, se scoală încet și umblă clătinându-se de parcă ar fi beat. Încet-încet îl urmează și băbuța. Animalul e acum sub razele soarelui; o ia pe o străduță. Și femeia a dispărut acum. Barnabo se oprește să privească strada goală. Apoi o pornește din nou. Iată, după puțini pași ajunge până la el, slabă, o muzică îndepărtată.

La baraca de tir e o curte mare, plină de lume, înconjurată de un zid. Vizavi de intrare, pe o estradă, câțiva tineri cu chitare, armonici și o mandolină. Barnabo nu vede niciun cunoscut. „Poate va veni vreunul mai târziu”, se gândește și se așază pe o bancă. „Dacă găsesc vreo fată, și eu aș dansa”. Desigur, își dă bine seama, locul acela nu-i chiar pentru pădurari. Vin oameni plini de bani, care trăiesc ca boierii. Nimeni n-o să-i dea vreo atenție.

S-a schimbat bătrânul vals, a devenit de nerecunoscut, îl cântau la început la vioară, cu mulți ani în urmă, într-un oraș îndepărtat. Tot călătorind a ajuns la munte, dar a ajuns obosit: îl simți șchiopătând, a pierdut orice veselie.

Barnabo nu mai privește fetele. Privește ramurile verzi ale copacilor dincolo de zid, mișcate binișor de vânt; printre frunze apar albe vârfurile stâncoase îndepărtate, scăldate în soare. Pe un vâri se mai află încă pălăria dusă de Berton. Pana este prinsă într-un fir subțire, vântul o leagănă încolo și înapoi, în curând se va desprinde,

fiți atenți că se va desprinde.

9

Între timp, Berton a rămas singur la Casa nouă. S-a întins pe pajiște, la soare, să privească munții.

Acolo sus n-a fost niciodată nimeni și poate că nu va ajunge nimeni niciodată; dar te distrezi privindu-i, chiar ore întregi. Acum sunt bătuți în plin de soare. Iată, în fund, Pagossa, care-și împinge spre răsărit niște ramificații netede.

Sunt sute de ani de când a fost construit San Nicola. Clopotnița este veche și unele case sunt atât de prăpădite încât le amenință ruina. Locuitorii au făcut poduri și drumuri, au urcat sus, prin păduri, cât au fost lemne de tăiat. Dar la marginea bolovănișurilor s-au oprit toți. De aceea nimeni nu a simțit niciodată zgomotul vântului pe crestele înalte. Munții îi văd de copii cei din San Nicola și au învățat chiar să-i distingă după nume, dar nimeni nu se gândește să urce până unde se opresc vara uriașii nori albi. Oricum, ce s-ar putea găsi?

Berton continuă să privească stâncile ascuțite. Un nor mic se lovește de vârful Pagossa, ar vrea poate să se oprească, dar vântul îl împinge mai departe. Rămâne agățată de pisc o fâșie de nor, pare un fum alb de tot pe cer. Norul e deja foarte departe, dar fâșia albă încă nu s-a risipit.

Soarele coboară încet. Berton simte apropiindu-se seara. În curând ar trebui să sosească vreunul din tovarăși care să schimbe garda de la Pulberărie. Berton, cu gândul, coboară drumul, depășește San Nicola, înainte-înainte până la câmpie. Se află acum într-un sat îndepărtat chiar în fața casei sale. Tatăl său, care este tâmplar, șade și se odihnește în bucătărie. Sora lui, Maria, e în cameră și coase. El plecat, casa trebuie să fi rămas tare tăcută. Dar viața le stă înainte. Cine știe dacă va fi să se întoarcă.

Între timp, pe când Berton visează, în vârful unui pisc înalt care pare un turn surpat, chiar la dreapta de Lastoni di Mezzo, se ridică încet un fum ușor. Nu e ceață, e chiar fum negru care se înalță ca o coloană drept spre cer ca și cum vântul s-ar fi oprit.

Berton se ridică în picioare stupefiat. E inutil acum să strige, să sune din corn, sau să tragă focuri de pușcă. E cineva pe stânci, acolo unde nimeni nu a avut niciodată curajul să meargă. Ușor de zis, hoți sau asasini. Doar ei au ajuns până acolo sus, în vârful turnului de stâncă.

De când pădurea se face mereu mai întunecoasă, apropiindu-se seara, pereții se luminează în roșu. La San Nicola pădurarii beau, dansează, fără să se mai gândească la Del Colle. Ei, da, mergeți în sus și în jos prin păduri, trageți focuri de armă în gol, umblați luni întregi. Cel pe care-l căutați voi a urcat mai sus decât corbii, nimeni nu-l va putea prinde.

Umbrele au umplut pădurile, urcă prin bolovănișuri, puținii nori se risipesc în albastrul cerului, în văi e întuneric și vânturile nocturne își încearcă vocea. Ramurile se agită. Chiar și ierburile mici scârțâie, pregătindu-se să doarmă. Cântecul păsărilor s-a oprit.

Încet, Berton umblă prin pajiște în direcția stâncii îndepărtate. Piscurile reușesc încă să atingă razele soarelui; se înalță neobișnuite ca norii.

Berton își simte inima bătându-i. Să vină repede noaptea, pentru ca tovarășii săi să nu-și dea seama de ceea ce e în munți. Cei de la Pulberărie, oricum, nu putuseră să vadă. Nimeni nu trebuie să știe nimic; doar lui Barnabo i-o va spune poate, pentru că e prietenul său. Del Colle zace cu umerii strânși în caverna înghețată. Oasele lui Darrio au văzut abia acum apunând soarele. Dar el, Berton, este încă plin de viață. O, desigur că este. O vor vedea tovarășii săi mâine dimineată când nu vor mai reuși să-l găsească. Unde a plecat Berton? vor întreba. Poate e de serviciu la Pulberărie? Nu. Berton nu va fi la Pulberărie, nu va fi în inspecție prin păduri și nici măcar la San Nicola. Dacă-i luptă, luptă să fie, ce altceva se mai poate aștepta?

Da, el și Barnabo vor pleca mâine dimineată și vor împușca prin munți. Tovarășii îi vor căuta, vor suna din corn, dar în zadar. Soarele străbate cerul, în tăcerea amiezii, printre norii după-amiezii, apoi apune după Col Verde, dar nimeni nu s-a întors încă. Va fi deja seară, cu luminile aprinse, când ei doi se vor întoarce în pădure. Dar de ce sunt atât de sfâșiați și obosiți? Ce e povara aceea grea pe care o duc în spate?

— Puștile, vor răspunde ei, toate puștile hoților.

Berton încă mai visează când vine noaptea. Vânt rece printre brazi. Se aud în sfârșit vocile pădurarilor care se întorc de la San Nicola: conversațiile obișnuite, râsetele obișnuite.

10

Poate a venit ziua așteptată de Barnabo, în întuneric, lângă Pulberărie, când stătea în ploaie. Dar acum lui Barnabo îi e frică. S-a

sculat mai întâi ca să arate că pleacă cu entuziasm; dar a fugit imediat afară dorind vreme rea. Ceață grea, de noapte, deasupra întregii păduri și a esplanadei.

— Mi-e foarte frică, îi spune lui Berton apărut în prag, mi-e frică să nu ne facă timpul vreo figură. Asta-i ceață a ploaie.

— Totdeauna e așa dimineața. Cu soarele, se împrăștie apoi. Deasupra e senin.

— Dar serios, vrei să pleci pe timpul acesta?

— Până sub stânci tot se poate merge. Oricum e devreme. Du-te de-ți ia lucrurile.

Plecarea în dimineața cețoasă. Crengile brazilor umede, un vânt care învolbură printre trunchiuri rafale de ceață, înainte pe potecă merge Berton cu frânghia în bandulieră. Liniștit, parcă ar merge la liturghie; capabil să plece și singur. Barnabo observă pietrele drumului care duce la Pulberărie. I se pare că nu e aceeași viață obișnuită. Și în jur, copacii aceia, nu-i mai observase niciodată.

Nimeni nu-i văzuse plecând, nici nu știa unde se duceau, nici nu i-ar fi putut căuta. Poteca devine mai abruptă. E zăpușeală. Barnabo își desface haina, își scoate pușca, pentru a și-o agăța pe umăr. Acum sunt la limita superioară a pădurii.

— Uite, aici trebuie să tăiem la dreapta, să ocolim sub Cima della Polveriera, face Berton. Curând ies din pădure; pe bolovănișuri ceața începe să se subțieze. Acum se vede ridicându-se neagră pe luminozitatea răsăritului, cu pereții umezi și galbeni, Cima della Polveriera. Perfect limpede, înghețată și tăcută. Prima licărire de soare. Va fi o zi frumoasă.

Nu mai e așadar cu putință să te gândești la întoarcere. Barnabo abia așteaptă să ajungă la stânci, să vadă cum mai arată și nebunia asta. Mereu mai sus, prin bolovănișul obositor, în umbra răcoroasă a dimineții. Din când în când privesc în sus. Stânci imense, urcușuri surpate, lungi crăpături întunecate care trimit răsufări înghețate. Niciunul din ei nu vorbește.

Au ajuns la un vast amfiteatru. La stânga, Cima della Polveriera, la dreapta Pagossa; în fund, peste trepte abrupte, se pot vedea Lastoni di Mezzo și o bucată a turnului de la care pleca fumul. Acum trebuie să urce drept pe un fâgaș stâncos, în salturi scurte, să se agățe cu mâinile. Turnul e mereu mai aproape, dar s-a schimbat cu totul; nu e drept și neted cum pare de departe, ci spart, cu crăpături adânci. Nu trebuie să

fie atât de rău. În curând se ridică soarele, lată-i pe un loc fără bolovăniș sub adevăratul perete. Vârful a dispărut; apar doar primele stânci verticale și deasupra cerul. Suflă un vânt înghețat care îți ia tot curajul, între timp, pe stâncile cele mai înalte ajung primele raze de soare. Acum Barnabo vede munții. E adevărat, nu seamănă cu niște turnuri, nici cu niște castele, nici cu niște biserici în ruină, ci numai cu ele însele, așa cum sunt, cu surpăturile albe, crăpăturile, brânele pline de bolovăniș; colții lor fără sfârșit ies, aplecați în vid.

Berton începe să urce, agățându-se cu mâinile. Cad niște pietre; patul puștii se lovește de pietre cu zgomot de fier. Barnabo, nemișcat, încearcă să-și ia curaj. De ce să-ți riști viața? Și totuși, la rândul său, o pornește, cățărându-se cu greu. Îi scapă un picior sub el. Reușește să se țină de o ieșitură, inima-i bate cu putere. „E inutil, nu pot. Știam că așa va fi”.

O să spună că se simte rău, că drumul acela era greșit, dar nu că i-e frică. Barnabo nu știe s-o mărturisească. Prin picioare îi trece un tremur nervos, pe când stâncile mișcătoare se desprind și fac un zbor lung, dedesubt, tăcute, înainte de a se sfărâma în fund cu mare zgomot. Se simte în aer un miros de pulbere, miros de împușcătură.

Au ajuns la o mică terasă, în plin soare. Deasupra se înalță un perete stâncos imens cu niște crăpături și în vârf parcă se vede un drum pieziș.

— Ascultă, Berton, am greșit drumul, aici e mai bine să ne întoarcem.

— Dar se merge foarte bine în sus de aici. Scoate-ți pantofii și ai să vezi ce bine te proptești. De altfel, ei nu ne pot vedea din vârf. N-ai de ce să te amărăști atâta.

Berton urcă încet, pipăind ușor stâncile. Și lui, după câțiva metri, îi tremură mâinile în căutarea punctelor de sprijin. Dar a depășit aproape peretele. Iată-l că a ajuns.

— Vino sus, că ce e mai greu a trecut, strigă atunci din înalt.

Dar după aproape o oră cei doi se află pe o mică ieșitură, acoperită de un alt ieșind roșu. Nu prea e nimic de zis; să mergi înainte e imposibil și să cobori e o nebunie. Nu reușesc nici măcar să vadă, atât se încovoia în gol drumul făcut pentru a ajunge acolo sus.

— Ți-am spus-o, Berton. Acum am căzut cu adevărat în capcană.

Celălalt nu răspunde, ghemuit pe terasa mică; privește jos spre bolovănișurile de-acum îndepărtate. Soarele a urcat în înalt fără ca ei

să-și fi dat seama. Mici adieri de vânt. Totul e absolut liniștit. Câte o pietricică se rostogolește în salturi. În față se văd marile turnuri: Lastoni di Mezzo, cu niște stânci înspăimântătoare. Un fluturaș alb se-nvârte ici-colo peste prăpastie, agățându-se din când în când de stânci.

Din adânc urcă frica, în fața Pulberăriei santinela se plimbă acum în sus și în jos, luminată de soare. O mare pace acolo jos, printre bolovănișuri, o viață ușoară și fericită. Nu se gândește nimeni la înfrângere, la pericolul de a fi descoperiți de tâlhari și nimeriți de împușcături și de pietre. Barnabo repetă pentru sine: nu rămâne nimic de făcut. Ca și Darrio, ca și Ermeda. Patul său în Casa nouă va rămâne așa cum îl lăsase el. Un muc de lumânare răsturnată, își amintește perfect, pe etajera alăturată și patru cartușe goale. Apoi pipa atârnată de o sfoară.

Dar Berton începe să fluiera ușor printre dinți o melodie, ceva de dragoste. Fă un efort Berton, fă-ți curaj, va trebui totuși să vă întoarceți acasă. El privește stâncile apropiate, apoi se leagă cu frânghia și în timp ce Barnabo o ține, coboară în jos câțiva metri, apoi începe să traverseze, în coborâre, pendulând peste golul imens.

— Ține, Barnabo, că acum mă duc.

S-a prins de vreo ieșitură, care nici nu se vede de sus, e tot îndoit în efort. Trecută peste ieșitură, frânghia pârâie și se clatină, pierde bucățele de cânepă care se duc luate de vânt. „Până la urmă o să cădem”, se gândește Barnabo. Mâna care se desprinde, prăbușirea în gol, marele zbor, o izbitură teribilă care-ți pătrunde în creier. Morți, acolo în fund, unde se termină bolovănișurile.

E ciudat, acum Barnabo nu se mai teme. E în plină luptă. Frânghia se întinde și pârâie, Berton a și dispărut după colțul stâncii. Și totuși, așteaptă un moment, și totuși există pădurile liniștite în zilele cu soare. Drumul singuratic care coboară la San Nicola, serile la Pulberărie. Orice ai spune, dar mai e atâta viață, de ce să trebuiască să mori? Frânghia se înmoaie deodată, alunecă jos peste peretele muntos făcând să cadă pietricele. Berton trebuie să fi ajuns la adăpost. Se aude vocea lui veselă.

— Slăbește frânghia, c-am ajuns!

Acum e rândul lui Barnabo. Dacă ar aluneca, ar face un cerc teribil în jos înainte de a-l putea ține coarda. Dar el coboară puțin câte puțin, pipăie cu picioarele, fără să vadă, micile locuri de sprijin, în

urechi îi bat ușoare lovituri de vânt, răsună adânc bătaia inimii.

E seară când ating din nou bolovănișurile, seară limpede printre munți. Din mâini le curge sânge, hainele sunt sfâșiate. Berton coboară în salturi mari peste bolovăniș, spre pădure. Barnabo se oprește din când în când; se întoarce să privească înapoi. Apare atunci un stol de ciori care zboară în formație, regulat, peste vârfurile brazilor, spre creste.

Se aude în mijlocul ascunzișurilor negre ale pădurii o împușcătură. Urmează o mare tăcere. Apoi se aude ecoul îndepărtat între pereții foarte înalți. „O fi fost Berton sau vreun alt paznic, se gândește Barnabo; uneori se distrează trăgând, așa, în trunchiuri, din plăcerea de a trage”. Dar inima a-nceput să-i bată tare.

Atunci o cioară din stol începe să țipe disperată, rămâne în urma celorlalte, deși bate mai repede din aripi. Uite unde a ajuns împușcătura, în timp ce tovarășele ei se îndepărtează, pasărea începe să zboare dezordonat, a fost rănită, se îndreaptă spre munte. Uneori parcă se prăbușește, apoi se înalță din nou cu furie. Trece peste capul lui Barnabo, mereu cu țipătul ei prelung. Se pierde în depărtare. Rămân în aer acele chemări, înspre Pulberărie.

Adâncindu-se în pădure, Barnabo își întâlnește tovarășul, ascuns printre ramuri: nu a tras el. E o liniște imensă. Privesc de jur-împrejur printre copaci, în sus, peste bolovănișurile albe.

— Prost ai mai fost să te miști, spune Berton, dacă nu te-ai fi mișcat, poate l-am fi putut prinde.

— Pe cine?

— Ei, bravo, pe cel care a tras. Trebuie să fie cei care l-au ucis pe Del Colle. Acum cine știe unde au fugit.

— Nici cu o sută de oameni nu l-am putea descoperi aici. Ce vrei să faci? De altfel, cine-ți spune că nu a fost unul dintre ai noștri?

— Dă-mi voie, la ora asta...

— O fi fost Montani, el se-nvârte pe-aici deseori. Spune că sunt...

— Acum a fugit departe. Dar așteaptă, nu se știe niciodată.

Șușotesc cu glas șoptit, se întind între trunchiuri cu pușca în mână. Totul este foarte liniștit, ca la pândă. Și totuși, printre vârfurile brazilor a-nceput să treacă vântul; un zgomot liniștit peste păduriștea părăsită. Se distrează, vântul se distrează; el, care vine de departe, nu se oprește să vadă cine e ascuns. A întâlnit fumul împușcăturii, l-a luat cu el, îl duce în înalt, îl împrăștie printre ultimele creste, solitare ca

totdeauna.

11

Soarele intră liniștit pe ferestrele mici în marile hambare tăcute din fundul văii, luminând grămezile galbene de porumb, în înălțimi, din stâncile de la Cima della Polveriera, coboară din nou Barnabo; în curând a atins bolovănișurile. Oboseală plăcută. Tovarășul său Berton aleargă deja pe bolovani, rostogolind avalanșe de piatră.

Berton și Barnabo s-au întors pe culmi a doua oară, căutând dușmanii. Un fum negru fusese văzut din nou, cu două zile înainte pe Cima della Polveriera. Ei nu, nu era ceață, toți îl priviseră bine. Fum adevărat; și Berton și Barnabo, puși în tur de gardă la Pulberărie, profitaseră pentru a pleca în dimineața aceea direct spre Cima. „Să mergem pe creastă, spusese Berton, așa nu vor putea să ne arunce în jos cu pietre”.

Găsiseră mare tăcere. Odată înconjurat pe la bază Cima della Polveriera, apucaseră pe o brână foarte abruptă de pe versantul estic, care ducea aproape până în vârf. Apoi începea partea grea. Cu siguranță, niciunul dintre pădurari nu se aventurase vreodată prin părțile acelea. „Se va putea oare merge înainte? N-ar fi mai bine să se întoarcă?” se-ntreba Barnabo neliniștit de câte ori Berton dispărea deasupra lui, cățărându-se pe stâncile verticale.

Metru cu metru, ajunseră astfel la ultima creastă, toată din stânci gata să se prăbușească, bătută de un vânt veșnic. Așteptau minute în șir sub soare, pe micile platforme pline de pietre, deasupra abisurilor invizibile, pentru a auzi dacă nu era vreun glas, pentru a vedea vreun semn că sunt oameni. Dar nimic.

Sub creastă, într-un fel de grotă unde nimeni nu ar fi putut să-i vadă, Berton, în sfârșit, scoase unul din strigătele acelea care se aud în munți. Dar nimeni nu-i răspunse. Vântul, numai vântul, fluiera printre stâncile imense de piatră.

lată-i puțin mai târziu în vârf. Grozavă idee, atâta oboseală și să nu găsească nici cea mai mică urmă de dușmani! Dar Barnabo și Berton se simțiseră mulțumiți; deocamdată, acolo sus nimeni n-ar fi putut să-i atingă. San Nicola, tovarășii, totul era tare departe.

În fund abia se vedea micul acoperiș al postului de gardă, de nici nu-ți venea să crezi.

Ultimele temeri pieriseră odată cu atingerea bolovănișurilor cunoscute. „Berton! strigase Barnabo tovarășului deja departe, du-te tu

înainte la Pulberărie. ia-mi lucrurile, eu voi veni direct, mai târziu, la Casă”.

De ce să coboare atât de devreme? Gura îi este arsă de tot, o tăietură îi sângerează la degetul mare al mâinii stângi. E mare căldură în făgașul plin de pietre care se prăbușesc. Dar pentru prima oară Barnabo se simte bine aici. Pe cer, albă, se înalță Cima della Polveriera. Apoi lumina slăbește. E prea târziu pentru a merge la Pulberărie. Garda o fi fost înlocuită.

Ajuns aproape la ultimele ramificații ale peretelui, Barnabo aude deodată un strigăt, ceva care nu-i e necunoscut. Unde a mai auzit glasul acela? Își amintește: e strigătul ciorii rănite, auzit în seara trecută, într-adevăr, Barnabo reușește să zărească pasărea, aproape moartă, pe o porțiune plată a peretelui, cu o aripă întinsă pe stâncă. Tresare regulat ca într-un suspin. Puțin îi mai rămâne ca să moară.

Barnabo s-a oprit. Vederea păsării aceleia muribunde i-a distrus toată mulțumirea dinainte. Urcând pe câteva stânci, Barnabo apucă pasărea. Are sânge pe aripă și un tremur în tot corpul.

El, care a mers în vârful acelu munte, se teme să omoare o pasăre? Și totuși, cu cioara în mână, Barnabo se oprește, gânditor, să privească pereții de deasupra, își dă seama că ceva îi scapă; nu reușește să-l oprească. Vede Cima della Polveriera, ca în toate celelalte seri, cu aceleași umbre, aceiași pereți senini. Barnabo a atins vârful. Dar ce i-a rămas? Acolo unde cu câteva ore mai devreme răsunase vocea lui, acum nu se află decât vântul.

E o tăcere imensă, care face să auzi sunetele îndepărtate din văi necunoscute. Cioara nu mai mișcă. Poate e gata să moară. Barnabo o bagă în buzunarul mare din spate al hainei și continuă coborârea. Dar acum și-a schimbat planul: în loc să coboare la Casă, se va întoarce la Pulberărie. E încă devreme și, dacă i s-ar descoperi absența, i s-ar face șicane.

E aproximativ patru și jumătate după-masă. Când Barnabo, mergând la picioarele peretelui, este gata să depășească ultimul urcuș al Pulberăriei, răsună sfâșietor în vale o împușcătură. O fi oare Berton care trage? Ce gusturi prostești! Totul se petrece în puține secunde.

Odată depășit contrafortul, Barnabo vede patru indivizi cu puști care se târăsc spre Pulberărie. Franze e în pragul depozitului, apărât după o piatră, cu pușca în poziție de apărare, dar Berton nu apare. Se vede că Franze trage, dar fără a lovi; îi răspund trei împușcături seci,

făcând să răsunе ecourile cele mai îndepărtate.

Lui Barnabo, care e gata să intervină, i se oprește deodată respirația. Deasupra lui, la vreo cincizeci de metri, apare un alt individ care îndreaptă pușca spre el:

— Stai pe loc și nu respira că te...

Un tremur în picioare. Limba care nu reușește să se miște. Barnabo se retrage câțiva pași, se aruncă în spatele unei stânci. Se simte paralizat de frică, își dă perfect seama, în timp ce se înmulțesc împușcăturile apropiate.

Franze a terminat cartușele. Cei patru s-au apropiat de el. Doi dintre ei îl supraveghează, amenințându-l cu împușcături. Ceilalți aruncă în ușa Pulberăriei cu un pietroi, încercând să deschidă un loc de trecere, împușcăturile au încetat și în tăcerea vastă se împrăștie zgomotul surd al loviturilor date în ușă, împreună cu vocile care alternează. Astfel bandiții reușesc să intre în depozit și după puține clipe reapar cu câteva săculețe pe care se grăbesc să le ascundă în buzunare.

Atunci spre Palazzo se înalță un strigăt de alarmă. E Berton, care vine în ajutor. Cine știe de ce se îndepărtase! El aleargă pe bolovâniș împiedicându-se, „Oprește! Oprește!”, dar de-acum nu mai e nimic de făcut, înainte ca el să se fi apropiat, străinii se retrag spre culmea bolovânișurilor și încep iarăși împușcăturile.

— Da trage, Berton, ce aștepți? strigă Franze congestionat.

E inutil: bătălia e pierdută. Abia începută urmărirea, Berton primește un proiectil într-un picior și cade. Ecourile împușcăturilor se sting și rămân voci incerte. Dușmanii sunt deja departe, dispar printre stânci.

Barnabo, rămas împietrit în spatele blocului de piatră, simte acum un tremur care-i zguduie trupul. Pericolul a încetat, dar el n-are curajul să apară. Las, iată ce-a fost, laș! Se trage înapoi încet-încet, pentru ca cei doi tovarăși să nu-l poată vedea, reface precaut drumul parcurs: va coborî direct la Casă, va da să se-nțeleagă că nu a fost prezent la scenă; nimeni nu va ști ce a făcut.

Colindă ore întregi pădurea fără a-și găsi liniștea, chinându-se cu amintirea, întrebându-se de ce i-a fost atât de frică, fără să înțeleagă prea bine. În sfârșit (a coborât deja seara), Barnabo se apropie de Casă. De afară se aude un tumult de voci. O distinge pe cea a inspectorului; se vede că au trimis să-l cheme. Barnabo deschide încet ușa:

— Cerule, ce s-a-ntâmplat?

— Uite-l, strigă Franze. Da' unde Dumnezeu ai fost? Toți vin în jurul lui. Rămân nemișcați doar inspectorul, rezemat de perete, și Berton, pe un scaun, cu un picior bandajat.

— Ah, grozav soldat, spune Marden, scos din fire de furie. Ai fost la înălțime...

Barnabo face un pas înapoi, simțind că-i iau foc obrazii și bâlbâie cuvinte de ne-nțeles.

— Ai fugit? Ți-a fost frică? îl întreabă sec inspectorul. Ceilalți ascultă.

— Dar v-am spus deja, intervine Berton. V-am spus că el nu era. N-ați priceput că mersesem în sus...?

— Taci, că nu-i treaba ta! Taci și lasă-l să vorbească! Ei, Barnabo, vrei să răspunzi?

— Dar dacă nu era! insistă Berton. Vă spun că nu era; ce vreți să știe el?

Barnabo uită rușinea și se simte puțin încurajat. Așadar, nimeni nu l-a văzut fugind, nimeni nu va putea să-l acuze. Se preface că nu știe nimic.

— Dar îmi spuneți și mie ce s-a-ntâmplat?

— Poți să-ți pierzi răbdarea, face inspectorul, întorcându-se spre Giovanni Marden. Nu-i nicio șansă să vorbească!... Ah, dar nu se va termina așa! Nu se poate lăsa așa!

Se îndreaptă spre ieșire, urmat de Giovanni Marden, și pleacă în noapte.

Deci lucrul cel mai rău a fost evitat. Nimeni n-a știut adevărul: că Barnabo a fugit de frică din fața dușmanului. Toți cred că în momentul în care a fost asaltată Pulberăria el se afla departe, la vânătoare sau așa ceva. Nu va fi deci umilit. Poate îl vor pedepsi totuși pentru părăsirea postului. Tovarășii îi dau să-nțeleagă fără prea multe menajamente: va fi dat afară de la pădurari.

12

Ca în toate celelalte nopți, tovarășii au adormit. Puțină lumină intră prin geamuri. Barnabo nu reușește să adoarmă. A pățit-o rău de tot. Nu poate să-și mai facă iluzii. Poate, dacă ar fi insistat, dacă ar fi făcut să-l creadă Marden că a părăsit Pulberăria pentru a merge să-i caute pe dușmani, ar fi fost scuzat. Dar rușinea îi răpește orice voință. Acum, în schimb, se frământă că i-a fost atât de frică. O, dacă în

momentul acela ar fi îndrăznit, dacă ar fi tras și l-ar fi ucis pe vreunul dintre dușmani! Dar e inutil să visezi. Barnabo va trebui să se-nchadă în taina sa umilitoare și să continue să-și răsucescă în rană cuțitul. Atunci își amintește: dacă banditul pe care-l întâlnise va povesti adevărul? Dacă, făcut prizonier într-o zi, va dezvălui lașitatea sa? Simte o durere, o greutate teribilă. Mai bine să lase într-adevăr totul baltă și să plece departe. Dimineața îl vor concedia. Un plic cu leafa. Și apoi, singur cu destinul său. Era deci ultima noapte petrecută în Casă. Ultimele ore sub munți. De altfel, puțin le păsa de asta camarazilor. Atâtea flecăreli, atâtea râs, și acum el pleca, alungat ca un câine, iar ceilalți continuau să doarmă. Un altul va moșteni pușca lui.

Se întoarce în pat, sperând să adoarmă. Măcar puțină odihnă. Degetul rănit de stânci îl doare, în piept simte o durere acută. Franze se mișcă acuma. Poate se va trezi și-i va spune lui Barnabo câteva cuvinte. Nu, nu se trezește; se agită doar în somn, încercând să scape de cine știe ce viziuni.

Acum Barnabo, odată obișnuit cu întunericul, distinge bine mobilele din cameră. Scândurile podelei de brad, un scaun cu hainele lui Franze, un mic pachet pe jos pe care nu-l distinge bine. Haina lui agățată în perete, o umbră lungă și suspectă. Se aud obișnuitele zgomote ale caselor locuite, noaptea. Scârțâieli în spatele ușii. O fereastră care se trănțește singură. Sunetul vag și insistent al vântului în pădure. Un șoarece care se mișcă și respirația tovarășilor care dorm, noaptea aceasta atât de apăsătoare.

Deci nu va mai revedea Pulberăria. Ar fi putut să se ducă singur; dar n-ar fi fost decât un truc, o înșelăciune amară a lui însuși.

E inutil să aștepți somnul. Barnabo ar vrea să aprindă o lumânare, doar pentru a-și face curaj. N-ar face decât să-i trezească pe camarazi.

Un geamăt chinuit traversează deodată tăcerea.

Îi vine în minte că cioara nu e cu adevărat moartă. Se scoală încet din pat și se apropie de haina sa atârnată pe perete. Bagă o mână în buzunar, simte ceva cald. Pasărea n-a murit.

Totul din cauza păsării aceleia! Dacă n-ar fi întârziat printre stânci s-o ia, poate Barnabo ar fi revenit direct la Pulberărie înainte de atac și, alături de camarazi, și-ar fi găsit curajul. Barnabo nu se mai gândește acum la asta; își imaginează lumea îndepărtată unde va trebui să meargă, îi apare un drum mare, cu case înalte albe și

furgoane care trec neîncetat. Un praf galben se ridică în soarele arzător, tăindu-ți răsuflarea.

Dimineată limpede cu mici nori albi care aleargă pe cer. Ceilalți pădurari colindă deja pădurea. Barnabo, așezat pe banca de la intrarea Casei, așteaptă să vină șeful său să-i comunice pedeapsa, într-adevăr, se vede un om ieșind din pădure și avansând pe esplanada plină de iarbă. E chiar Marden, care se apropie ridicând uneori ochii spre Casă. Barnabo n-are curajul să-l întâmpine. Marden ajunge la el cu figura întunecată.

— Ai să-ți bagi mințile în cap, nu?

— O, vă jur, face Barnabo cu „un început de surâs, dar cu flăcări în obraji, veți vedea că mă voi strădui.

— Nu aici, se-nțelege, spuneam, răspunde rece Marden. Sper că nu ți-ai făcut iluzii. Te vei corecta în altă parte. Uite, deocamdată plata. Și Dumnezeu să te binecuvânteze.

Marden e gata să intre în Casă, când se-ntoarce:

— Pușca, se-nțelege, o lași, în schimb, costumul poți să ți-l iei cu tine, deși nu e reglementar; fără petlițe, se-nțelege.

Totul așa, simplu.

Barnabo, în camera goală, își pregătește sacul ca să plece. Cioara, care a revenit la viață, s-a cocoțat pe un lemn fixat pe perete și parcă privește nemișcată. Un necunoscut o rănise; ea ceruse ajutor și Barnabo trebuie să plece. Sunt doi ani de când Barnabo nu și-a atins sacul. Ultima oară când îl folosisese fusese pentru un drum lung în tovărășia celorlalți pădurari până dincolo de Pian della Croce. L-a dat jos plin de praf, de pe un dulap. Pașii săi răsună într-un chip nou în cameră.

Își pune în sac rufele, haina veche de catifea reiată, acum cam îngălbenită, cu care venise cu trei ani în urmă la San Nicola, pantofii de pânză, imaginea Madonei cu ramă și sticlă, adusă de la el de-acasă; pieptănul, săpunul, o altă haină de vânatoare, pe care și-o cumpăraseră cu câteva luni în urmă. După jumătate de oră lădița pădurarului Barnabo e aproape goală; mai rămân câteva bandaje rupte, o grămadă de hârtii murdare, o jumătate de lumânare, țeava unui vechi pistol. Amintirile sale.

Barnabo, încet, trage sfoara ca să-nchadă bagajul. Norii care se-nmulțesc pe cer întrerup puțin câte puțin intrarea razelor soarelui în cameră. Merg spre munte, poate va fi timp urât.

Dar Barnabo vrea să lase totul ca și cum în aceeași seară ar trebui să se întoarcă. Patul cu cuverturile bine întinse. Lumânarea pe scaunul alăturat. Locul său e într-adevăr perfect identic cu al tuturor celorlalți, al celor care vor veni.

Totul e gata. Nu mai rămâne nimic de făcut. Barnabo simte un gust amar în gură. Nu, într-adevăr, nu poți plânge într-o zi atât de frumoasă. Și-a pus sacul în spate. Da, uite. Nu și-a luat pantofii de sărbătoare, de sub pat. Nu-i displace întârzierea. Așa se mai oprește câteva minute, cu un motiv real. Apoi mai deschide fereastra: să se schimbe aerul, altfel astă-seară nimeni nu va reuși să doarmă. Intră un vânt răcoros și dulce. Soarele e în nămiezi și luptă mereu cu norii. Ajunge ecoul unui cântec, un sunet foarte îndepărtat care nici nu pare adevărat.

Barnabo are gâtlejul amar și pe buze un ușor surâs. O muscă îi zboară în jur. Totul e la locul lui, totul e liniștit. E ora de plecare.

Din nou, Barnabo, înainte de a coborî scara, se oprește să privească în urmă. Paturile la rând, triumphiurile de soare pe podea, o întreagă existență fericită.

Ar trebui să-și ia rămas-bun de la tovarăși, dar ei sunt cu toții plecați. Da, serviciul, cerințele serviciului, dar măcar unul putea să stea. Să se ducă toți la dracu'. Îi va saluta altă dată.

Cuprins de o ușoară oboseală, Barnabo s-a așezat în sala de la parter. Are coatele pe masă, privește fix înainte și nu a observat că cioara, uitată de el, a coborât în tăcere după el și i s-a cocoțat pe un umăr.

Dar iată o voce limpede de afară pe esplanadă. „Barnabo! Barnabo!” Prietenul Berton s-a întors. Apare în prag, pe fundalul de soare, schiopătând din cauza răni. Surâde. „Adio, Barnabo”.

Barnabo se ridică, nu știe ce să spună, îi întinde mâna.

— Și cum merge rana? Tăcere; norii acoperă soarele.

— Ei, cine ar fi spus! face Berton; apoi așteaptă câteva minute. Și acum, unde vrei să mergi?

— Nu știu. Nu știu cu-adevărat. Pe Cima della Polveriera.

Surâd; au ieșit, dar se opresc din nou. Ușa, cândva, era lăcuită cu verde. Acum culoarea s-a cojit. Cineva cu un cuțit a sculptat literele: SÂN NICOL. Mai jos se văd urmele bocancilor cu ținte pe care toți, pentru a intra, îi curăță acolo. Treptele de piatră în puține luni sunt lustruite și pe ele umblă câteva furnici. Barnabo privește totul atent, cu

capul puțin înclinat.

Cei doi pădurari merg pe pajiște, unul lângă altul; pe creste trec umbre mari. Merg amândoi încet, privind în pământ. Niciunul din ei n-a observat că cioara îi urmează sărind cu trudă. Traversează astfel esplanada nu în direcția drumului ce coboară la San Nicola, ci a Casei Marden. Berton face așa ca să nu-i dea impresia prietenului că-l întovărășește spre ieșire; celălalt pentru că nu se gândește.

— Și de cât timp ești? întreabă Berton cu vocea lui limpede.

— Trei ani, nu-ți amintești, și părea...

Barnabo suspină ușor. Sunt la marginea pădurii. Barnabo nu știe să vorbească. Face semn, așa, cu capul, surâzând ușor, spre un pisc înalt, strălucitor de soare. Apoi îl îmbrățișează pe Berton. Priviți-l cum se-ndepărtează.

13

Îndepărtându-se de Casa nouă și pătrunzând puțin în pădure, Barnabo se opri să șadă într-un mic luminiș. Privi îndelung lanțul munților în timp ce norii se făceau mai denși și mai grei. Toate piscurile stăteau în jur, nemișcate și amenințătoare.

Își puse din nou sacul în spate. Privi stâncile imense și întunecate de furtuna inevitabilă, pădurile fără hotare, praful șesului îndepărtat. Din acel punct plecau două cărări: una ajungea la vechea Casă Marden, cealaltă cobora și pătrundea în faimoasa sosea, sursa atâtor discuții.

După ce rămase puțin pe gânduri, Barnabo apucă drumul de coborâre. Mulți nori se strânseseră pe munți, dar în pădure, jos, se revărsa încă soarele. Un pas, doi pași, încet. Abia atunci Barnabo își aminti de cioară și se întoarse să vadă dacă ea îl urmărea. Dar totul era complet pustiu. Și pasărea aceea, se-nțelege, rămăsese acolo sus. Din momentul acela Barnabo continuă coborârea mai repede. Pe faimoasa sosea puseseră, una lângă alta, pietre egale, marginile exterioare fuseseră bine tăiate, susținute de un mic terasament; o treabă făcută serios. Dar acum se vedeau ierburi peste tot. Câte o bucată era deja în ruină.

Și la coborâre era tare cald. Barnabo transpira de greutatea sacului. Căută deodată cu dreapta, pe umăr, cureaua puștii. Un vechi obicei.

Desigur că nu va trece prin San Nicola; toți i-ar fi pus întrebări supărătoare. Ajunse în seara aceea la o cârciumă, pe lângă un pod,

între pădurile de brazi. Intră în sala în care nu era nimeni, întors afară, se așază pe o bancă. De acolo se vedeau doar cele trei Cime di San Nicola, ieșind din pădure, cu turnurile bizare. Erau foarte departe; câteva ore pentru a ajunge sub ele.

Iată că vine un car cu trunchiuri de brad. Un om zdravăn, cu un fel de a fi important, și alți doi, cu mânecile suflecate, mai scunzi, care par tăietori de lemne. Se așază în sala dinăuntru și vorbesc tare. Din când în când Barnabo le aude cuvintele. Se ceartă pentru niște bani. Deodată încep să râdă. Carul a rămas în mijlocul drumului.

— S-a-nceput cu ferăstraiele alea americane, spune unul, acum doi ani. Nu, nu e mai mult. Costă trei sute de lire. Garantez că e același lucru cu ale noastre.

— Dar calitatea?

— Ce calitate, pentru Dumnezeu! Același lucru sunt; le cunosc bine.

Stâncile munților sunt acum negre sub norii apăsători. Se aude și un tunet care vine din locuri îndepărtate. Tac, tac, niște picături bat în praful drumului făcând pete. Barnabo se ridică, ia sacul și cere o cameră. Unul dintre tăietori, care nu-l văzuse intrând, recunoaște acum haina lui și salută.

— Bună seara.

Bună seara. Sus, pe scara de lemn. Lui Barnabo nu-i e foame, se aruncă pe pat. Urcă de la parter voci. Intră o lumină de furtună, vântul agită perdelele. Acolo sus, la Pulberărie, va fi ploaie mare. Barnabo observă sacul său sprijinit pe un scrin. E așa cum îl pregătise în Casa nouă, cu trei sau patru ore înainte. Și totuși, parcă a trecut mult mai mult timp. Au fost de ajuns câteva ore de mers pentru a-l îndepărta pe Barnabo de toată existența lui de pădurar. Ce rămâne din tot timpul care a trecut? Sacul, costumele și vreo altă haină. Apoi niște pământ, niște pietricele mici intrate între cuiele laterale ale bocancilor săi. Mai sunt fragmente de munți, de bolovănișuri îndepărtate.

Acum Barnabo caută cu trudă, cu dorință disperată, tot ceea ce îi poate aminti de timpul trecut, ca să ducă ceva cu sine din marile piscuri. Chiar și de rana de la degetul mare s-a legat; stâncile crestei îl loviseră. El privește atent tăietura deja cicatrizată și uscată. Păcat dacă semnul acela va dispărea prea repede. De aceea, el deschide cele două margini, trage în părți pielea, face să mai curgă niște picături de sânge. Chiar ca acum două zile, sub stâncile mari de la Cima della Polveriera. I

se pare, retrăind durerea, că se întoarce înapoi, că respinge timpul, că e încă cel dinainte, Barnabo cel victorios care se-ntorcea de pe vârful necunoscut. Ploaia bate zgomotos pe acoperișul de tablă. Dacă ar fi măcar Berton să schimbe o vorbă. Barnabo stă acum pe pat și așteaptă să se întunece.

Când se trezi dimineața, norii de furtună, sfârșiți, fugeau de pe cer. Prin perdele, Barnabo văzu lucind în soare pădurea din apropiere, se opri în prag să vadă dacă uitase ceva. Erau aproape cincisprezece kilometri până la Arboi. De acolo, cu un tren, se va duce la casa lui Giovanni Bella, vârul său, care locuia în șesul îndepărtat.

La câțiva metri de cârciumă, unde o potecă se strecoară în pădure, Barnabo simți că o umbră neagră îi trecea pe la spate. Era tot cioara. Toată noaptea, după ce-l urmăse nevăzută, bătând cu trudă din aripa ruptă, îl așteptase în afara cârciumii, pe o ramură, în furtună. Apa o ajunsese și, muindu-i-se aripile, rana, udă toată, se umflase din nou.

Așa că Barnabo o luă pe umăr. Îi va aminti piscurile păsărică aceea infirmă. Și ea cunoștea stâncile, bolovănișurile interminabile. Păcat că nu putea vorbi.

Drum de șes, praf gros, copacii deja galbeni. Acolo e casa lui Giovanni Bella, vârul lui Barnabo. Pe drum se deschide o cârciumă, în spate: staulul, tânăria, un mic cuptor și niște câmpuri. Se vede, nu departe, o colină joasă și, mai departe, când e senin, se văd munții verzi.

Deasupra ușii cârciumii se află o plăcuță de fier cu numărul 846 și a fost pictată firma „Trattoria del Bersaglio”. Giovanni Bella șade la o masă cu alți doi țărani. Se apropie un ins pe drum. E Barnabo, acum e obosit; aici începe noua sa viață.

14

Viață de țărani. Barnabo, la umbra unui nuc, în după-amiaza de iulie, bate cu ciocanul o coasă. Zgomotul metalic se împrășteie departe. La răsărit, un nor mare alb arată că a trecut mult timp.

Nu era vesel în primele zile. Colinda singur câmpul ceasuri întregi și nimeni nu putea să-i adreseze vreo vorbă. Apoi Barnabo se adaptase, cu atât mai mult cu cât spera să se poată întoarce mai devreme sau mai târziu la San Nicola. Își imagina deseori că pleca cu Berton ca în dimineața aceea și se lupta cu bandiții. Așa începuse iarăși să râdă, lucra toată ziua și soarele decolora amintirile.

Noaptea, cioara se așeza pe o bucată de fier, lângă fereastră.

Uneori intra luna și umbra păsării se rezema de patul lui Barnabo adormit. Atunci pasărea se neliniștește-și, dacă geamurile erau întredeschise, cobora adesea pe pervaz să privească șesul.

Într-una din primele zile, Giovanni, vărul său, la care era musafir, îi spusese:

— Dar nu te înfuria. Oricui i se poate întâmpla. Și mie, când eram soldat, îmi era uneori teamă. E inutil, dacă nu ești liniștit și moralul se resimte.

— Teamă, ce teamă? răspunsese Barnabo, alarmat. Povestea Pulberăriei ajunsese și la verii lui și se bănuia lașitatea sa? În ziua aceea fusese atât de înfuriat, încât ar fi vrut să plece și să le arate dacă-i mai era lui frică. Apoi nimeni nu-i mai spusese nimic. Giovanni îi repetase că l-ar fi ținut cu multă plăcere la fermă, unde era nevoie de lucrători. Acum trecuseră doi ani. Pădurarii n-au existat niciodată. Vremurile bune au trecut și Barnabo le-a lăsat să plece.

La început, Barnabo căuta ceva care să-i amintească munții. Observa până și pereții caselor comparându-i în minte cu marii pereți stâncoși. Stătea minute întregi să contemple pietre culese de pe jos, pe care le mărea ușor cu ajutorul fanteziei și pe care imagina drumuri dificile de urcat. Din păcate, în câmpie nu era nici măcar vreo stâncă, vreo prăpastie. Jos era, da, o vale mică, dar plină de arbuști și plante.

Într-o zi, spre apusul soarelui, intra se cu Giovanni într-o prăvălie în care se vindeau tutun și coloniale. Era o căldură teribilă; pe un perete Barnabo văzuse un desen colorat care reprezenta un mic sat cu munți. Ca să desenezi munții așa, trebuia într-adevăr să nu-i fi văzut niciodată. Totul făcea parte din altă lume: și prăvălia, și șesul acela. Intra astfel în pieptul lui Barnabo o amărăciune, nu-i mai ajungea aerul să respire, întors afară, în drum, Barnabo observă că pierduse ceva, dar nu reușea să-și amintească. Simțea o mână goală și senzația asta îi luă orice curaj. Abia când se apropia de Bersaglio se gândi că-și lăsase de multe zile pușca.

Se puse atunci să economisească furios, ca să-și cumpere o pușcă. După atâta trudă Binabo are acum o pușcă a lui, o armă frumoasă cu o țeavă, cu cocoșul exterior care se ncarcă pe la culată. Așa lasă să treacă zilele și uneori i se pare că e încă mulțumit.

Zilele fug repede și au trecut deja patru ani. Într-o seară, obosit de muncă, Barnabo se duce în camera lui să se odihnească. A venit primăvara și pe cer e un sfert de lună, jumătate acoperit de nori

subțiri. Mereu e așa în anotimpul acesta: crezi că ți-e tare somn și apoi nu izbutești să adormi. Barnabo se foiește, îngrijat, între cuverturi. Iată acolo, în lumina slabă a ferestrei, capul ciorii sale. A adormit pe cui cu ciocul băgat sub aripă și Barnabo, privind, își dă seama că pasărea s-a schimbat. Poate pofta de somn o face să-și înfoaie așa penele; și totuși, înainte nu o făcea niciodată. Intră pe fereastră resturile unui vânt îndepărtat, dar înmiresmat de primăvară. Glasul unei broaște care cântă înainte singură. Privindu-și cioara, până și Barnabo a adormit.

Cine știe ce a mâncat cioara aceea. Și a doua zi e toată umflată și se mișcă greu. Pe umărul lui Barnabo, care lucrează la câmp, ea bate din când în când cu ciocul, ca și cum ar vrea să spună ceva.

Apoi, două zile stă nemișcată. S-a umflat mai mult și penele în loc de negre și netede sunt opace și zbârlite. Dimineața, când Barnabo a ieșit la lucru, pasărea n-a mai avut putere să-l urmeze. Sărind jos de pe cui, s-a rostogolit pe jos, scoțând niște sunete slabe.

La întoarcerea stăpânului, seara, pasărea e pe pervaz, liniștită. Privită de aproape însă, se vede că are un ușor tremur care o scutură fără încetare. Abia intră Barnabo în cameră, cioara întredeschide ciocul, întorcând capul spre el. Acum tremurul se face mai intens. Afară e un cer senin cu reflexe de asfințit.

O seară liniștită și fericită. Barnabo stă serios; a început să se gândească.

Atunci, cu o sforțare, cioara se aruncă afară de pe pervaz, ajungând la ramurile unui păr. Din acest punct, spre nord, se vede lanțul scund al primilor munți cu nori cumulus, albi, triumfali, înghețați de frigul serii, întinzând capul în partea aceea, pasărea începe să croncăne cu strigăte lungi. E vocea de acum patru ani, aceeași care a răsunat în pădure după împușcătura misterioasă și care urcase și printre pereții înalți, transmisă din ecou în ecou. E poate primul instinct care se trezește; poate o chemare spre marile piscuri, spre pădurile îndepărtate și spre tovarășii dispăruți, în jur, câmpia e verde în șesul larg. Se vede cioara clătinându-se deodată, apoi reluându-și bătăile de aripi, înălțându-se puțin câte puțin în aer, îndepărtându-se mereu mai mult. O fugă disperată spre norii din miazănoapte. Pasărea se face mereu mai mică până când se pierde la orizont. Dar încă o bucată de vreme răsună tânguitor strigătul acela.

La lumina unei lămpi cu petrol, într-o cameră la parter, pe când ceilalți dorm, Barnabo șade la b masă. E una dintre nopțile acelea în

care ți se pare că simți cum trece timpul. Pe un perete e o pată mare de umezeală, care poate și în momentul acesta se lărgeste puțin câte puțin. Pe o bancă e pălăria lui Giovanni Bella. Câte un fluture se lovește de lampă. Se aud greierii cântând insistent, pe când vechile amintiri revin în vârtej nesfârșit. Lui Barnabo i-ar fi rușine dacă cineva ar putea să-l vadă: nici măcar o femeie n-ar fi în stare să se gândească atâta la pierderea unei păsări. Și totuși, Barnabo se simte ținut pe scaun în mijlocul șesului, în casa tăcută, înțelege că e singur, complet părăsit. Pentru că e puțin de spus: cioara aceea venise cu el din munți și din viața de atunci, era ultimul lucru rămas, ultima legătură. Lui Barnabo îi vine în minte că există un drum vechi, acum plin de ierburi, care urcă până la bolovănișuri. Deasupra se înalță piscurile imense unde uneori se prăbușesc surpături cu zgomote stranii. Iată, și le amintește din nou, cu soarele alb al dimineții, într-o liniște minunată. Nu se-nțelege de ce lumina lămpii a-nceput să tremure. Barnabo, ca o statuie, scormonește trecutul și afară e un mare concert de greieri care va dura toată noaptea.

15

Într-o după-amiază, pe când tăia niște ramuri de salcie lângă râu, auzi o voce care-l chema, își dădu seama că inima începuse să-i bată cu putere; lăsă cosorul să cadă jos. Se trudea să înțeleagă a cui era vocea aceea. Apoi alergă sus pe mal, pe drumeagul vâscos de atât noroi. Ieșit din crâng, la marginea pajiștii verzi și regulate, îl văzu pe Berton, care-l aștepta în picioare.

După ce-l îmbrățișase pe vechiul tovarăș, Barnabo nu știa să-și găsească vorbele. Berton nu se schimbase, mereu la fel de senin și vesel. Și el părăsise San Nicola pentru a pleca la o rudă. Și el, ca și Barnabo cu patru ani înainte, purta la drum uniforma pădurarilor. Și pentru el, viața aceea, între munți, se sfârșise. Dar Berton plecase din proprie voință, iar tovarășii îl sărbătoriseră.

Barnabo îl însoți acasă. „Mă dusesem jos să tai crengi”, explică și surâse, fără să reușească să găsească vechea afecțiune. Era vorba de cel mai bun prieten al său și cu el urcase Cima della Polveriera; Berton încercase pe deasupra să-l salveze pe Barnabo în fața inspectorului. Și totuși, nu era nimic de zis: parcă s-ar fi văzut cu o seară înainte. Nici Berton de altfel nu mai știa ce să spună. În camera lui, uscată și liniștită, în seara puțin înnorată, cu miros de porumb și mobile vechi, Barnabo îi arătă prietenului pușca sa de vânătoare, între timp

pregătise un pat ca Berton să poată petrece noaptea acolo.

Așa, târziu de tot, când toți dormeau, rămase aprinsă lampa cu petrol. Barnabo ședea pe bancă și Berton, rezemat de masă, în față cu o cană de vin, povesti ce se întâmplase.

În urmă cu patru ani, după plecarea lui Barnabo de la Casa pădurarilor, zile și zile se trudiseră degeaba să-i prindă pe bandiții care îl omorâseră pe Del Colle, care atacaseră Pulberăria. Toți paznicii, împreună cu niște jandarmi veniți special de la San Nicola, urcaseră pentru prima oară în mijlocul marilor piscuri, în sus, pe valea Pulberăriei, până sub Lastoni di Mezzo, și înconjuraseră ai? oi cele trei mari Cime di San Nicola, până dincolo de Piano della Croce; vii sau morți, spusese, dar trebuia să se termine, în zilele acelea de toamnă, între cețuri instabile, se auziseră printre piscuri câte un zgomot de pietre, câte o chemare înăbușită. Dar nu întâlniseră pe nimeni, nu se auzise niciun sunet suspect, într-o zi, în sfârșit, se strânseseră norii și căzu prima zăpadă.

Lui Montani îi veni în minte un gând: oare bandiții nu se întorseseră la Casa Marden? Oare noaptea, pierduți prin păduri, nu se duceau acolo să se culce? Oricine altcineva s-ar fi temut să petreacă nopțile singur într-o casă atât de părăsită.

Dar la anumite lucruri nu se gândea Montani și câteva săptămâni, în fiecare seară, la apusul soarelui, chiar și când erau câțiva centimetri de zăpadă, merse să se închidă în vechea cazarmă. Apoi, baricadând ușa, fără a aprinde lumina, începea să fumeze, așteptând.

„Se-nțelege, se gândise Montani, nu vor veni imediat, trebuie să am răbdare”. Dar, în sfârșit, într-o noapte, să fi fost zece, Montani, care ațipise pe o grămadă de fân cu pușca alături, se trezi deodată. Se aud în ușă lovituri puternice, mai s-o dărâme. Montani, în întuneric, surâde. A venit și vremea lui.

Mergând la ușă, așteaptă, ținându-și răsuflarea. Se aude o voce afară: „Ce naiba, am greșit oare?” Montani stă nemișcat în spatele ușii, mai așteaptă câteva minute, apoi strigă:

— Cine-i acolo?

— Cu-atât mai bine că e cineva! Nu e asta Casa pădurarilor?

— Fii atent, să nu faci glume proaste, îți spun, aici înăuntru e o pușcă încărcată.

— Deschide, hai, sunt ud tot!

Da, e adevărat, se aude ploaia care foșnește în iarbă și răsună pe

acoperiș. Montani deschide ușa; apare o lanternă; în întuneric nu se vede altceva.

Apoi Montani distinge un om de vreo treizeci de ani, cu barbă. Zice c-a venit de la Arboi pentru a le vinde pădurarilor o pușcă. S-a așezat liniștit pe fân chiar în fața lui Montani care ținea cu precauție pușca pe genunchi. Afară ploaia continuă. Cuvintele răsună în camerele goale. Flacăra lanternei se micșorează mereu.

— Uite aici pușca. E veche, n-o fi frumoasă, dar puști așa rezistente acum nu se mai găsesc. Și apoi, ce cătare, trebuie s-o vezi în mâinile unui țințaș bun...

Montani se apropie fără să-și lase arma, ca să vadă. Dar nu vorbește. Se apropie și-l privește pe necunoscut. Lumina roșiatică tremură. A venit momentul prielnic. Montani ridică pușca spre fața celui alt.

— Las-o încolo de pușcă, strigă, sus mâinile! Mă credeai atât de prost?

Necunoscutul sare în picioare, cu un surâs pierdut, cu brațele înălțate:

— Ce-ți veni? Ai înnebunit?

— Nebun sau nu, acum nu te miști până mâine dimineață și vei veni cu mine la Casă. Acum așază-te în colțul acela. Montani a pus stăpânire pe pușcă. Se simte o mare umezeală. Acum Montani e stăpân pe situație. Dar în colț necunoscutul începe iarăși:

— Ce crezi, că vin din munți? Că sunt unul dintre hoți? Dar ai înnebunit cu adevărat?

Montani îl privește și surâde. Din colțul aproape întunecat vine vocea care se tânguie:

— Chiar aici aș fi venit, dacă eram contrabandist? Se vede că nu-i cunoști, se vede că nu știi ce oameni sunt. Crezi că m-aș fi lăsat prins ca un prost? Ascultă, continuă necunoscutul, pentru că Montani nu răspunde. Tu acum ai vrea să mă bagi la pușcărie. Ești un laș, uite ce ești! Vocea lui s-a schimbat acum, pare chiar că râde. Lumina se face mereu mai slabă. Or fi vreo zece zile, l-am întâlnit pe unul dintre voi. Dar e inutil, cu un dobitoc ca tine, e inutil să vorbești...

Vocea s-a întrerupt. Flacăra lanternei a mai licărit de câteva ori și camera a rămas în întuneric. Montani strigă atunci:

— Stai pe loc, te previn, la primul zgomot pe care-l aud te ajunge un glonț.

Dar în colț, la fel ca înainte, vocea reia după puțin timp:

— Ascultă. Odată m-am gândit. Dacă ești cu un tovarăș și unul te atacă pe drum, nu ai dreptate să tragi? Ah, nu vorbești?

O scurtă tăcere. Montani ar vrea să aprindă o lumânare, dar n-are încredere să-l lase pe prizonier. Acum mai e și blestematul acela de vânt care s-a pus să zguduie ușa. La un moment dat, Montani cunoaște cu adevărat frica. A fost de-ajuns un singur cuvânt care să-l înspăimânte.

— Montani, spune vocea din fund. Montani, ascultă-mă.

Cum de cunoștea banditul numele său? Ploaia e mereu mai violentă, răpăie acum pe acoperiș în cascade. Ușa se zbate încolo și încoace, scârțâie neplăcut.

— Montani, spune vocea, calmă, lasă-mă să plec. E timpul să-mi continui călătoria. Acum, oricum nu mă poți lovi. Puțin înainte, fără să observi tu, mi-am schimbat locul. Eu, în schimb, te văd în dreptul deschizăturii ușii. Și am aici un revolver.

Vocea s-a ridicat cu un ton și Montani fierbe de mânie. Ah, nu, pentru Dumnezeu, nu se va lăsa tras pe sfoară!

O flăcăruie, un zgomot sfâșietor, un miros de pulbere; vocea din colțul din fund, care râde liniștită.

— Ai greșit-o, ți-o spuseseam. Acum poți pleca. E inutil să-ncerci să reîncarci pușca. La primul zgomot trag.

Montani înțelege că nu-i nimic de făcut. Să se lase omorât așa nici nu-i trece prin cap. Acum va pleca, bine, bine, dar apoi o va pândi pe canală aceea. Iată aprinzându-se lanterna. A aprins-o pe tăcute banditul, care ține mereu pistolul îndreptat spre Montani. Pădurarul e deja în prag. Ușa e închisă cu zgomot și lumina se stinge din nou. Așa, până dimineața, sub ploaia de toamnă, Montani așteaptă, cu pușca încărcată, să iasă necunoscutul. Dar nimic. În primele lumini ale zorilor bătrâna Casă Marden era neagră, parc-ar fi fost de cărbune. Și se vedea înăuntru, prin deschizătură, întunericul. Apoi, când, la ziuă, se decise să intre, nu mai găsi pe nimeni.

Același om misterios fu văzut din nou de Montani după câteva săptămâni, când căzuse deja ceva zăpadă prin văi și pe brâne. Albi, munții erau și mai tăcuți. Montani, din cauza frigului grozav, și-ar fi amânat răzbunarea la primăvara viitoare, dacă într-o dimineață nu s-ar fi descoperit, în partea superioară a văii Pulberăriei, niște urme de om.

Fără a spune nimic nimănui, el luă multe cartușe. Urcă prin păduri, depăși Pulberăria, atinse cu trudă grozavă culmea bolovănișurilor, depăși trecătoarea și coborî pe celălalt versant. Era o vale imensă, închisă la capătul lanțului Cima Alta. În partea aceea, pe o brână, continuau urmele omenești.

Atunci tăcerea fu străpunsă de o împușcătură. Mult mai sus, pe o ieșitură a unei stânci verticale, apărură doi oameni care începură să tragă focuri în jos, probabil în capre negre.

Montani nu sperase în atâta noroc. Cu precauții infinite, el reuși să urce pe un făgaș, cu mâinile înghețate. Niște corbi zburau în jur șuierând, într-un fel neobișnuit, în timp ce împușcăturilor li se adăuga zgomotul pietrelor care se rostogoleau.

Când Montani ajunse la înălțimea celor doi necunoscuți, putu să-i vadă mai bine. Unul, nu era nicio îndoială, era vizitatorul din seara aceea. Celălalt, pe o suprafață netedă lângă prăpastie, părea și mai hotărât decât tovarășul său. După ce trăsese trei sau patru focuri în jos, începu să coboare, cine știe de ce, pietre mari care, lovindu-se de perete, provocau alte avalanșe, cu un zgomot de sfârșit de lume. Dar nu observase venirea pădurarului.

Pentru a se putea apropia, Montani trebuia să traverseze un povârniș abrupt plin de zăpadă. Dar abia puse piciorul acolo, că se prăbuși de sus o avalanșă de gheață și pietre. Nu servi la nimic așteptarea de peste o oră, în speranța de a putea depăși obstacolul. Abia încerca pădurarul să treacă povârnișul, că se pornea un zgomot cumplit de pietre și de zăpadă, ca și cum deasupra s-ar fi aflat vreun dușman. Apoi, cei doi bandiți dispărură și Montani rămase pe peretele înghețat, în mijlocul unor prăbușiri de avalanșe misterioase. Abia seara târziu după o luptă teribilă, epuizat de ger, ajunse din nou la trecătoarea de unde venise. Tot muntele era străbătut de foșnete surde, ca de o armată răzbunătoare.

Se-ntorseseră timpurile glorioase ale legendelor în munții de la San Nicola? După aventura lui Montani nu se mai auzi de bandiți. Plecaseră spre șesuri necunoscute, urmăriți de iarnă? Montani nu mai reuși să-i vadă, deși revenise la atac de vreo trei ori. Nimic nou până în iarna următoare. Atunci pe făgaș apărură iarăși urme de om. Privirile pădurarilor se ridicau instinctiv deseori spre piscuri, căutând. În Casa nouă, jos la San Nicola, în casele împrăștiate prin văi, mai ales seara, se istoriseau povești ciudate, ca după moartea lui Ermeda. În unele zile,

norii se învălătuceau dens împrejurul piscurilor și în zilele cele mai senine se zăriră cețuri subțiri înălțându-se din văile stâncoase. Ceasuri întregi muntenii se adunau să observe și, în jur, ca reînviata, spiritele de altă dată făceau noaptea de gardă la marginea pădurii.

Despre aceste lucruri îi vorbi Berton vechiului tovarăș. La capătul povestirii Barnabo se sculă în picioare și aprinse o lumânare.

— Să mergem sus.

Lampa fu stinsă, în camera rămasă în întuneric se auziră pașii răsunând pe scara de lemn și apoi pe podeaua de sus. Se auzi și vorbă: un dialog lent și obosit care se stinse încet-încet.

— Te salut, Barnabo.

Îmbrăcându-se pe tăcute, Berton se pregătise de plecare și, înainte de a părăsi camera, îl trezise pe Barnabo pentru a-și lua rămas-bun.

— Pleci acum? Nu puteai să-mi spui dinainte?

— E inutil. Am de făcut un drum lung. Ce vrei? Era poate mai bine să fi plecat fără să fi spus nimic. Să sperăm că ne vom revedea.

Barnabo, așezat pe pat, se miră că plecarea prietenului nu-i pricinuia nicio durere. Prin fereastră intra o lumină clară. O dimineață frumoasă de vară.

— Și acolo, sus, crezi că te vei reîntoarce?

— Cine știe, când voi avea optzeci de ani! Adio, Barnabo, îți voi scrie cu siguranță.

Berton coborî treptele. Zgomotul broaștei. Pașii care se îndepărtau pe drum, pierzându-se încet-încet. Tăcerea reintră în casa cufundată încă în somnul de dimineață, în timp ce uneori fluierături ciudate de chemare traversau câmpia.

16

În toamna aceea, spre sfârșitul lui septembrie, se decise la San Nicola desființarea Pulberăriei. Când se crezuse că bandiții din Valfredda, hoți sau contrabandiști, veniți poate de la frontiera apropiată, părăsiseră pentru totdeauna zona, Pulberăria fu din nou atacată, într-o seară la asfințit. Străinii, erau cinci sau șase, nu se putea vedea bine, reușiră să se apropie de depozitul de explozibile fără să fie observați, în timp ce Enrico Pieri era de gardă. Ar fi încercat chiar să forțeze ușa, dacă Montani, care împreună cu Durante stătea în baracă, nu ar fi dat la timp alarma. Se traseră focuri și bandiții nu răspunseră, retrăgându-se spre culmea bolovănișurilor. Ba chiar se auzi un strigăt

furios, ca și cum careva dintre ei fusese rănit, și o voce, cel puțin așa garanta Durante, strigă de pe o stâncă mare, sub peretele muntelui Palazzo: „Ne vom mai vedea peste un an!” și apoi alte cuvinte, care nu se puteau înțelege printre rafalele neregulate de vânt.

Odată aflate toate astea, șeful pădurarilor puse din nou vechea problemă dacă nu era treabă de nebuni să ții într-un loc atât de îndepărtat și dificil un depozit de explozive, pentru un drum care nu va mai fi făcut.

Bandiții sau contrabandiștii aceia ar putea reveni oricând, în speranța de a fura niște muniții, cum reușiseră prima dată. Înainte de venirea iernii ar fi fost oportun deci să se ia explozivele și să le trimită la cazarma cea mai apropiată pentru a fi expediate la alte depozite. Astfel, n-ar fi fost nevoie să fie menținuți pădurarii în Casa nouă; ei s-ar fi stabilit la San Nicola, cu cheltuială mai mică și folos mai mare; pentru că din cazarma lor din Văile delle Grave ajungeau să supravegheze doar pădurile și drumurile mai apropiate. De la San Nicola ar fi putut în schimb inspecta ușor și celelalte zone, și mai ales Col Verde, unde se furau copaci fără nicio piedică. Nu mai era niciun motiv să se mențină un corp independent; pădurarii, cel puțin cei care ar fi vrut să rămână, s-ar fi unit cu jandarmii comunali și ar fi locuit în aceeași cazarmă.

Chiar așa se și hotărî după lungi discuții. Dar deoarece pentru a-i primi pe pădurari trebuia înălțat cu un etaj sediul gărzilor comunale, lucrul fu amânat și trebui să treacă o altă iarnă cu zăpadă imensă; pentru a aproviziona Casa nouă cu hrană, trebuiră să facă alte drumuri istovitoare în sus și în jos în Văile delle Grave.

Tot numărând zilele, veni în sfârșit, spre satisfacția generală, ultimul schimb de gardă la Pulberărie. Paolo Marden, Molo și Battista Fornioi plecară în după-amiaza aceea spre vale pentru a-i schimba pe Franze, Collinet și Pieri. Era o zi de iunie cu cerul înnorat și uniform; pe piscurile înalte mai sufla încă puțin a viscol.

În afară de puști, cei trei aveau niște saci mari pentru a transporta jos, în dimineța următoare, toate obiectele existente în mica baracă și care mai puteau folosi încă; într-una din pungile acelea era deocamdată o sticlă de vin. Pentru ultima seară de serviciu era drept să petreacă puțin.

Ajunseră mai repede decât de obicei. Cum niciunul din cei trei nu vorbea și erau cu o jumătate de oră bună în avans, garda de serviciu nu observă venirea lor. Franze, Collinet și Pieri ședeau în fața barăcii

fără chef, fumând. Doar primul ținea în mână pușca.

— Fiți atenți, că le facem o farsă, le zise Molo în șoaptă colegilor, când a ajuns sub contrafortul stâncos care susține Pulberăria. Voi stați aici. Molo încarcă pușca zâmbind, apoi se furișează încet-încet în spatele celor trei care sunt de pază. La vreo zece metri trage un foc în aer:

— Nu mișcați, altfel trag!

Franze și Collinet sar în picioare, în timp ce ecoul împușcăturii se multiplică în vale. Doar Pieri a-nțeles imediat că e o glumă și se întoarce râzând:

— Credeați...?

— Ce gusturi prostești, strigă Collinet, palid.

— Ei, drace, oare nu cumva te-ai speriat? Molo râde mulțumit, scotocind cu un fier în pușcă pentru că încărcătorul cartușului nu vrea să iasă.

— Ei, noi putem să ne ducem, face Pieri intrând în baracă. Apoi apare din nou: Oalele acestea două le putem duce noi jos; oricum, cea nouă vă ajunge.

— La revedere, le strigă puțin după aceea Marden celor trei care o pornesc.

— Spune-le celorlalți că mâine dimineată s-o pornească devreme. Să duci jos pulberea și celelalte, nu-i un lucru care se face la iuteală. De nu, pierdem toată ziua.

Zgomotele coborârii pe bolovânișuri, rostogolirea pietrelor deplasate care se îndepărtează, ca de atâtea ori. Molo, Marden și Fornioi au rămas singuri. Și din cauza norilor se întunecă încet-încet. Apoi, nu se-nțelege cum, se aud rezonanțe vagi pe pereți; trebuie să fie iar împușcătura dinainte, ținută în suspensie de ecouri.

Cețuri ușoare alunecă printre stâncile cele mai îndepărtate ale muntelui Palazzo.

— Privește ce mai vârf, face Battista Fornioi, indicând un pisc apărut deodată printre nori, anul trecut nu era. E aproape de neînțeles cum se schimbă de la un an la altul munții.

— Ce vrei să-și schimbe? râde Molo. Doar vârfurile nu sunt de pământ. Problema e că în spate e peretele și de obicei nu poate fi văzut.

Sosesc în tăcere de departe, printre pereții cenușii, niște bubuituri profunde: poate sunt tunete, poate zgomote de stânci surpate. Ferestruica s-a luminat. Marden a aprins focul și pregătește

mămăliga.

— Totuși, ce întunecate sunt astă-seară stâncile. Pariez că se pregătește de ploaie, spuse Fornioi așezat pe o piatră lângă Molo, în fața Pulberăriei.

— Să sperăm că se menține timp frumos, măcar până mâine seară.

Blestemata asta de Pulberărie. Din cauza ei se pierdeau două zile pe săptămână; nu se putea coborî niciodată la San Nicola; exista mereu un risc. Viața nu era niciodată liniștită. Dar s-a sfârșit, în fine, mai rămâne să treacă doar noaptea.

— Așa e mereu, spune Fornioi, când e câte o corvoadă din astea... Ajunge să fie ceva și mă cheamă mereu pe mine. Uite, bunăoară, chiar și în seara asta.

— Ei, lasă, că s-a sfârșit treaba asta odioasă, în seara asta așteptăm ultima oară, îți dai seama?

— Nu știu, zice Fornioi, îmi amintesc că în ziua în care am terminat armata...

— Ascultă. Berton nu se mai întoarce? Nu spunea el că se întoarce?

Se aude vocea lui Marden, dinăuntru barăcii, care a început să cânte. Munții s-au făcut negri și se pierd între norii care mai păstrează încă puțină lumină.

Fornioi și Molo tac. Se aude în marea tăcere cântecul tovarășului, în timp ce lumina focului unduiește în ferestruică. Apoi vocea se-ntreține.

S-a și trezit vântul de noapte, dar Molo și Fornioi rămân în fața Pulberăriei. Ajunge până la ei zgomotul rafalelor în colții vârfului Palazzo. De ani și ani la ora aceea se aude tot vocea asta. Toți pădurarii o cunosc și niciunul nu-i mai dă atenție, deși uneori seamănă cu un strigăt omenesc. Dar în astă-seară n-are decât să-și facă cheful. Mâine nu va mai fi nimeni care s-o audă. Mâine seară niciun cântec prin bolovănișurile Pulberăriei, nicio lumină în baracă. Apoi, în colibă va începe să pătrundă ploaia: întâi o picătură care va bate pe podea, apoi scândurile vor putrezi.

— Ei, veniți să mâncăm? Sau vreți să mai așteptăm puțin? strigă Marden ieșit din baracă. Cei doi tovarăși se ridică și se-ndreaptă spre adăpost.

— Acum, că am mâncat, spune Fornioi după puțin timp, mai

bine ca unul dintre noi să stea *afară*. E stupid să riscăm chiar în ultima seară.

— Ce prostie, sfântă Fecioară, răspunse Marden. Deocamdată așteaptă, că mai întâi trebuie să bem. E ultima seară, la urma urmei, putem să fim mai veseli mi se pare.

— Să fim veseli? În trei ce vrei să facem? întreabă Fornioi. Aici sus n-ai cum să fii vesel. Ei, dar dă-o-ncca, că, oricum, încălzește.

Sticla e acum goală, focul arde cu flăcări înalte pentru că trebuie terminate lemnele, pe când Fornioi a ieșit afară. Ceilalți doi se încălzesc. Marden, tăcut, surâde, gândindu-se la cine știe ce lucru. Molo, cu un fier, sparge un lemn deja consumat de foc și incandescent.

Mai sunt încă niște butuci de ars, dar flacăra coboară încet-încet. Nimeni nu se-ngrijește să o alimenteze, în curând vor rămâne doar niște lemne negre, se vor auzi niște trosnituri, va rămâne o coloană de fum, subțire și obișnuită.

Crezuseră că ar fi trebuit să fie o seară frumoasă, o seară deosebită. Și Fornioi, cu tot protestul său, plecase mulțumit. Trebuie spus: doar în singurătatea aceea, în nopțile de gardă, era posibil să vorbești de anumite lucruri. Și apoi, să mergi singur în fața Pulberăriei, să te gândești că toți oamenii dorm, să auzi zgomotele surpăturilor pe pereți, să te gândești că e chiar ultima oară, că în curând se vor ivi zorile și totul se va sfârși. Dar în realitate nu e nimic frumos, nicio satisfacție. Molo s-a-ntins să doarmă, dar oricât se foiește, nu reușește să ațipească. Și Fornioi a ieșit să-i spună ceva lui Marden, dar nu știe cum să înceapă.

— Ascultă, Marden, știi ce-ar trebui să facă?

— Ce?

— Să ne trimită pe toți în permisie pentru câteva zile. Și încercă să râdă.

— Și după aceea, ce te faci? Se întrerup; tăcere deplină.

— Ai auzit? întreabă Marden. Ai auzit acum câteva minute fluieratul acela? Oare vine vreunul de la Casă?

— Un fluierat? O fi fost vreo pasăre. Una din acelea... cum îi zice?...

— Ce drac de pasăre! Crezi că sunt așa de prost?

— Dar de ce crezi că vin sus la ora asta? Trebuie să fie aproape zece.

— Nu știu. Fluieratul l-am auzit.

O rafală înghețată de vânt coboară de pe culme, făcându-te să te-nfiori.

— De n-am avea vreo surpriză! Deocamdată mă duc să sting lumina.

Ceasurile nopții au trecut unul câte unul. Molo a continuat să doarmă. Afară, ceilalți doi pădurari înghețați, rezemați de un pietroi; au uitat schimburile de gardă, rămânând împreună să facă de santinelă. Primele lumini ale zorilor fac să se deslușească încet-încet figurile lor nemișcate și pun strălucire pe țevile puștilor.

— Olă, zice Marden, scuturându-se, și tu dormeai?

— Tare proști am mai fost să nu ne odihnim! Să petrecem noaptea așa.

Se ridică în picioare, tremurând de frig, și se-ndreaptă spre baracă.

— În fond și asta... face Marden fixând pietrele de pe jos.

— Și asta ce anume?

— Ah, nimic, spuneam doar așa.

După puțin timp Molo iese din baracă, se oprește să deschidă închizătorul puștii și scormonește înăuntru cu un cui. De pe pereți, în jos, sub cerul încețoșat, se scurg dungi de cețuri.

17

După vizita lui Berton, în vara precedentă, trecuse peste câmpurile din Bersaglio respirația muntelui. Poate fără să-și dea seama, Barnabo fusese condus înapoi pe calea timpului. Revenise chinul anumitor seri. Se oprea să observe călătorii care plecau dis-de-diminează din Bersaglio, apucând drumurile spre miazănoapte. Se redeschisese în inima lui rușinea uitată. El se refugiase în câmpie, în șesul bogat, și poate i se cuvenea să-și consume viața în trândăvie, într-o așteptare inutilă. Vizita lui Berton îl făcuse să simtă dintr-odată câți ani trecuseră și Barnabo se gândise de multe ori la o posibilă întoarcere, cuprins de amintiri fericite. Apoi, din zi în zi, speranța devenise mai palidă și munții, Pulberăria, Văile delle Grave se risipiseră din nou în ceață, ca niște lucruri care nu existaseră vreodată.

Dar ziua bucuriei veni într-adevăr. În anul următor, într-o după-amiază de iulie, Barnabo primește o scrisoare de la Berton. Prietenul său nu l-a uitat. Peste trei zile, scria acolo, după un an de stat departe, se va întoarce pentru niște treburi la San Nicola. Trenul trebuia să treacă către amiază pe la stația Vogo, nu departe de

Bersaglio.

„Să ne-ntâlnim acolo. Vino și tu la San Nicola. După cinci ani totul va fi uitat. Vei vedea că vom fi mulțumiți”.

Când i-au adus plicul, Barnabo tocmai cosea fânul. Se împrăștiă prin pajiști o lumină nouă de mulțumire. Deci Berton îl făcea să se întoarcă la San Nicola? Dacă scrie, înseamnă că Barnabo va putea fi reprimat printre vechii colegi, din nou pădurar; va reîncepe viața de dinainte, sub soarele munților.

Părăsindu-și fără un cuvânt tovarășii de muncă, cu coasa pe umăr, Barnabo se îndreaptă spre casă. Nimeni nu-l cheamă, nici nu îi cere vreo explicație, îl urmăresc cu coada ochiului în timp ce coasele înaintează în cercuri prin iarbă.

Soarele n-a coborât încă. În bucătăria pustie se aud muștele zumzând armonios și mobilele, scârțâind, își vorbesc una alteia pentru că știu că nu e nimeni pe-acolo. Dar acum răsună pașii lui Barnabo pe vechea scară de lemn. Zgomotul se pierde spre pod.

Acolo sus, într-un colț al podului de fân, Barnabo scotocește într-o ladă să găsească haina verde de pădurar, pantofii cu ținte, sacul și toate celelalte lucruri cu care coborâse din munți cu cinci ani în urmă. Sacul, din ziua aceea, n-a mai fost deschis. Barnabo voise să-l lase așa pentru a avea iluzia, regăsindu-l, că timpul nu trecuse. Dar acum, luându-l din nou în mână, văzând tot praful de pe el, mirosind pânda uscată, Barnabo înțelege bine golul pe care l-au căscat anii.

Moliile au făcut găuri în pantalonii uniformei vechi. Barnabo nu are curajul să-i dea la cârpit femeilor din casă și încearcă să-i aranjeze singur, rămânând treaz până noaptea târziu cu acul și ața, la lumina unei lumânări, înainte de a se culca, pregătește totul, în ordine, ca în ajunul unei plecări.

Și într-adevăr, trei zile după aceea, Barnabo pleacă, își ia cu el toate economiile, pușca și câteva cartușe. E îmbrăcat tot ca acum patru ani, cu haina verde și puțin uzată și pălăria de culoare deschisă cu pana mică. De mult timp n-a mai fost Barnabo așa de mulțumit; o speranță imensă îi umple inima. Părăsind satul Bersaglio, dimineața, nici măcar nu se întoarce să privească pacea câmpiei.

Trenul se oprește în mica stație Vogo, zgomotul se stinge în zăduful amiezii. Rămân voci împrăștiate ici-colo, ca într-o cameră goală. La ferestre apar figuri, un nor palid sus pe cer; umbra puștii pe jos; pe Berton nu-l vede încă și în curând locomotiva pleacă, iar câțiva

oameni, ieșiți din gară, se-ndepărtează pe drumurile pline de soare. Barnabo îl strigă pe prieten, dar strigătul e răgușit, fără ecou. O altă zi. Viața continuă să treacă, dar lui Barnabo i se pare c-a rămas în afara ei: ceva de prisos. Oricum, e inutil să se-ntoarcă. Ceva tot o să se-ntâmples. Barnabo urcă într-un compartiment gol. E o căldură teribilă, un miros urât, un cântat șoptit care vine de la ușa din fund.

Iată fiarele scârțâind; suflă locomotiva, gara se mișcă, și casele se mișcă, stâlpii și apoi copacii câmpiei fug năvalnic. Barnabo începe să se căiască. Ce caută acolo, singur, la San Nicola? N-a pățit destulă rușine? Dar n-are timp să se gândească, întorcându-și ochii, îl vede într-un colț, în fundul vagonului, pe Berton care a adormit.

— Drace, salut! Cu atât mai bine că te-ai urcat, chiar fără să mă vezi.

— Vezi că am venit?

— Foarte bine, dar, iartă-mă, de ce ți-ai pus uniformă?

— Cum? Eu credeam...

— Ce idee, dar cum ți-a trecut prin cap?

— Îmi spuseseși, mi se pare...

Atunci Berton îi povestește ce s-a-ntâmpnat; cum au schimbat totul la San Nicola, cum fuseseră aranjați pădurarii, și poate fuseseră deja părăsite Casa nouă și Pulberăria. Nici nu intra în discuție să fie reprimiți în trupă.

Barnabo nu răspunde. Da, fusese prost, era doar vina lui. Își făcuse iluzii, ca de obicei. O nouă deziluzie. Și cum o să apară în fața colegilor îmbrăcat în felul acesta? Nu era mai bine să se-ntoarcă? Să coboare la prima gară, să se mulțumească cu viața liniștită a câmpurilor din Bersaglio?

Totuși, fără să știe de ce, Barnabo continuă călătoria.

18

Pădurarii din San Nicola care s-au mutat din Casa nouă și s-au instalat provizoriu în cazarma gardienilor comunali îi văd intrând în sala de mese, într-o zi de duminică, pe Berton, întovărășit de Barnabo. Abia acum își dă seama Barnabo că era mai bine să rămână în câmpie. Ce trudă să răspundă la sutele de întrebări, să explice cu vreun pretext de ce a venit, de ce și-a pus uniformă! Dar toți îl întâmpină cu cordialitate. Parcă ar fi prietenii lui, care nu l-au bănuț niciodată de lașitate.

Marden, destul de îmbătrânit, e unul dintre primii care-l salută.

— Ei, pe cine văd? Și de unde vii? Barnabo își povestește atunci viața lui din ultimii ani, încearcă să pară dezinvolt pe când tovarășii se aduna în jurul lui. Din când în când aruncă o privire spre fereastra de unde se vede drumul și mai înainte un grup de brazi sub soarele alb al amiezii.

— Ți-ai mai pus uniformă?

— V-am spus-o eu, interveni Berton, pentru a-l scuti pe prieten de încurcătură. Voiam să mergem sus la vânătoare. Mai bune sunt hainele vechi, dacă mergi prin păduri și pe piscuri.

Încep să vorbească de vânătoare. Nimeni nu se mai interesează în mod special de Barnabo. Parcă schimbarea felului de viață nu are nicio importanță pentru pădurari. Vorbesc de lucrurile obișnuite: că a murit soția inspectorului, că se construiește o biserică nouă, că prețul cărnii a crescut, că au sosit lucrătorii unei antreprize care a cumpărat o bucată mare de pădure. Se calculează, se vorbește de câștigul pe care-l pot scoate. Zona cedată de comună se extinde până aproape de Casa nouă. E subiectul pe care-l aștepta Barnabo; el vrea să vorbească puțin de noul regulament, să știe dacă e într-adevăr imposibil să fie reîncadrat între pădurari, dar fără a lăsa să i se-nțeleagă gândul. Faptul că ceilalți nu l-au bănuț de lașitate și au uitat, poate, episodul Pulberăriei îi dă un nou curaj. Va rămâne deci cineva la Casa nouă.

— Da, răspunde Marden, va trebui să găsim pe cineva.

— Iată o ocazie pentru tine, face Molo, adresându-se lui Barnabo, și izbucnește în râs.

— Ei, bine? Ce-i de râs? Aș fi în stare, răspunse Barnabo cu un zâmbet forțat.

— Spui așa doar în glumă, insistă Molo, aș vrea să te văd stând luni întregi singur. Nici eu nu m-aș duce, chiar dacă m-ar plăti bine. Îți imaginezi ce distracție? Nu-i niciun câine prin locurile acelea.

— Singur? Nicidecum singur, spune Marden, singur e un fel de-a spune. Mai întâi de toate ar putea veni jos din când în când, măcar pentru a se aproviziona. Apoi, câte unul dintre noi ajunge întotdeauna prin părțile acelea.

— Și în fond, spun, în fond...

— Și apoi, trebuie să ne întoarcem, și noi, ceilalți, la Pulberărie Franze e cel care vorbește acum spre sfârșitul lui septembrie. Pe 25 sau pe 26, mi-am notat. Veți vedea dacă nu vor veni cei din Valfredda. Cum vreți să știe că Pulberăria e acum goală?

— Tu-i dai mereu înainte cu povestea aceea prostească! Închipuie-ți că o știi.

Acum toți își amintesc. Nu amenințase unul dintre bandiți, în toamna trecută, să revină la atacul Pulberăriei? Ne vom revedea peste un an, spusese; așadar, chiar la sfârșitul lui septembrie.

— După mine, face Marden, zic să mergem acolo, în cel mai rău caz, ne-ntoarcem înapoi. Dar o lecție, ce Dumnezeu, merită! Pentru că... De altfel, tu, Barnabo, știi câte ceva despre treaba asta...

Dar nu putea să tacă Marden? Barnabo simte toate privirile asupra lui și nu înțelege ce vor să spună. Să-i ia naiba pe toți. Ce plăcere aveau să-l chinuiască, dacă oricum el plecase?

Dar când soarele apune și toți ies în drum, Barnabo se simte mulțumit. Marden vorbise într-adevăr serios, oferindu-i postul de paznic. Singurătatea nu-l înspăimântă acum. El a băut de altfel câteva pahare cu vin și simte capul învârtindu-i-se, vede în mod confuz piscurile, în capătul văii, în splendoarea serii. „Cum dracu’ să nu mă duc”, murmură pentru el însuși și are chef grozav să cânte.

Astfel, încă o dată, se schimbă viața pentru Barnabo. I-au încredințat paza Casei noi, măcar pentru la iarnă. Marden l-a chemat la biroul comandantului și-i dă în primire tot ceea ce se găsește în casă.

— Iată aici lista exactă. Dacă ții, te pot însoți ca să-ți dau în primire direct. Dacă ai încredere, poți să semnezi imediat.

Lui Barnabo i-ar plăcea să-l întovărășească, să-l însoțească cineva măcar în prima seară. Dar îi e rușine s-o spună. Și ar da impresia că n-are încredere. Ia tocul în mână și semnează.

— Uite-aici cheile, în sertarul mesei le vei găsi pe cele de la celelalte camere.

— Iartă-mă, Marden, și cartușe pot să am câteva?

— Pentru ce, să mergi la vânătoare? Ei, bine, vino aici să vedem...

Barnabo primește douăzeci de cartușe. Apoi Marden îl însoțește spre ieșire.

— La revedere, îi spune, strângându-i mâna. Fii tare, bagă de seamă. Apoi ne vom revedea în septembrie, mi se pare că ți-am spus-o. Trebuie să fie pe 25. De altfel, vei coborî și tu? Nu?

Odată pregătite proviziile, Barnabo (e încă dimineată) se duce să-l salute pe Berton care doarme într-o casă de țărani. Când Barnabo intră în cameră, prietenul său e încă în pat.

— Ai văzut că te-ai aranjat?
— Am venit să te salut. Plec de-a dreptul sus.
— Drace, dar ne vom revedea, înainte de noiembrie ne vom revedea! Va trebui să vin să aranjez niște treburi.

Barnabo simte că ar avea multe lucruri de spus. Dar nu e momentul, îi strânge mâna lui Berton și-i face semn cu capul, cu un surâs ușor.

19

Când Barnabo revăzu de aproape munții nu se emoționează deloc. Privi cu insistență pereții roși și verticali, atinse cu mâinile trunchiurile brazilor, ascultă cu plăcere zgomotele bine cunoscute. Nimic într-adevăr nu se schimbese.

Barnabo urca pe drumul plin de ierburi, cu capul puțin aplecat, ca și cum ar fi făcut drumul din fiecare zi. I se „părea că știe dintotdeauna fiecă colț al pădurii. Crengile care cresc încet, timp de ani lungi, apoi se usucă și cad pe pământul acoperit de frunzulițe lucioase; obișnuitele păsări care încep să cânte; trecerea din când în când a unui om; totul mereu la fel sub pereții albi.

Iată Casa Marden. A îmbătrânit și mai mult. În marginea aceea de pajiște, într-o dimineață îndepărtată, era întins Giovanni Del Colle, ucis de o împușcătură. Mai încolo era armonica sa, umezită peste noapte. Mai exista încă pe un trunchi ciuntitura de creangă pe care Barnabo, în ziua aceea memorabilă, își agățase pălăria.

Deodată, urmând poteca, Barnabo iese din pădure și ajunge pe bolovănișurile care se surpă în conuri netede la baza peretelui. Vede apoi fâgașul roșiatic al Pulberăriei care strânge toată căldura și calmul soarelui, în înalt, un grup de vârfuri se înalță negre sub umbrele de ceață; ele își arată crăpăturile foarte lungi care coboară pieziș.

Totul în ordine la Casa nouă. Barnabo a ajuns după-amiaza, devreme, soarele e încă sus. A găsit înăuntru un miros închis. A deschis ferestrele; lumina, care nu mai era obișnuită să intre, s-a așezat prost, aruncând umbre neplăcute. Totul e în ordine, dar prea gol. Camera de la etajul întâi, cu paturile complet goale, face o impresie neplăcută. Va trebui ca Barnabo, cum i s-a dat ordin, să pregătească trei sau patru dintre paturile acelea; se poate ca pădurarii să sosească și să poposească în vreo noapte. Da, Barnabo trebuie să-i numească pădurari, acum; nu-i mai poate numi tovarăși. Iese afară; o zi frumoasă, nimic de spus. Altă dată, să fi stat acolo singur în mijlocul

codrilor mari, se gândește, s-ar fi temut. I se pare în schimb că e liniștit și se încurajează văzând că nici pădurea nu s-a schimbat, nici chiar în unele colțuri deosebite pe care le cunoștea el mai bine.

S-a făcut frig. Barnabo a intrat apoi în camera de la parter căptușită toată cu lemn. În timp ce pregătește lemnele pentru foc, aruncă priviri de la fereastră la lanțul de piscuri, luminat încă de apus; simte că noaptea învăluie casa încet; vântul trimite vaiete lungi; departe, un cuc.

Barnabo s-a așezat la foc. Se gândise să se liniștească în sfârșit, să-și reia frumoasa viață de odinioară. Dar acum nu se mai simte liniștit; continuă să aștepte ceva, cum făcuse ani de zile. Trebuie să vină 25 septembrie, va veni și ziua lui.

Fără mare trudă, Barnabo s-a obișnuit să stea singur. De altfel, în fiecare dimineață și seară trece pe la Casă un tăietor de lemne care locuiește puțin mai sus de San Nicola. E un lungan de patruzeci de ani, un om de treabă, dar tăcut, care lucrează toată ziua. Uneori, Barnabo aude de departe loviturile toporului său. Îi dă un păhăruț de rachiu, seara, și schimbă câteva cuvinte.

Câteodată, când stoluri de ciori trec în pădure, coborând de fapt de pe Col Nudo și îndreptându-se spre San Nicola, Barnabo scoate un fluierat lung și modulat, așa cum făcea pentru pasărea lui. Cine știe dacă cioara nu mai trăiește încă și nu se află chiar prin părțile acestea! Dar păsările își continuă zborul lor greoi, deasupra pădurii negre, cu acele craa-craa de chemare.

Totul a rămas ca-nainte, dar nu e același lucru. Oricât se străduiește, nici măcar în zilele cele mai frumoase Barnabo nu mai știe să găsească frumusețea anumitor dimineți de pe vremea când era pădurar.

Soarele se înalță după Cima della Polveriera și apune după Col Verde. Toate la fel zilele acestea. Ascultând sfatul tăietorului de lemne, Barnabo a-nceput să facă linguri de lemn și se distrează chiar să facă marionete, pe care vrea să le picteze, cumpărând culori la San Nicola. Ar putea chiar să câștige bani.

Dimineața, Barnabo și-a ras barba, și-a făcut pantofii, a mers să ia apă la izvorul din apropiere, a pus la uscat rufe pe care le spălase, apoi a mâncat.

Acum încearcă să cânte la armonică, pe când, dinspre Pagossa, tună sub norii mari negri. Cad ici și colo câteva picături de apă, lovind

și acoperișul de tablă cu un zgomot ușor. Mai târziu, dinspre vale, se aud voci. E Battista Fornioi cu un străin care a obținut permis de vânatoare. Un om de vreo patruzeci de ani, mai degrabă corpolent. Pare satisfăcut de drum: „Frumos loc”, spune, „frumos loc. Mă gândesc și eu uneori să vin să mă stabilesc prin locurile acestea”. Reazemă pușca cu două țevi într-un colț al camerei, aruncă sacul pe masă. Fornioi, ca de obicei, spune puține cuvinte.

— Ne pregătești ceva de mâncare? îi zice străinul lui Barnabo. Ne poți face o ciorbă bună? Puțin mai repede, te rog.

Barnabo întâi nu răspunde. Se face puțin palid.

— O ciorbă? O ciorbă bună? întreabă apoi cu voce surdă.

Simte asupra lui ochii fără expresie ai lui Fornioi. Vede, prin ușă, pădurea de brazi care devine mereu mai neagră, percepe obișnuitul refren al cucului pierdut cine știe în ce vale. Se întoarce apoi încet privind în pământ, merge să scoată oalele și, aprinzând focul, zâmbește.

În dimineața următoare, Barnabo a trebuit să se trezească la cinci, ca să pregătească cafeaua „domnului”. Fornioi și străinul pleacă îndreptându-se spre Col Nudo. Furtuna nu izbucnise cu o seară înainte, dar tot a lăsat cerul senin. Și Barnabo își ia pușca puțin după aceea, închide ușa casei și urcă spre bolovănișuri.

Dimineața aceasta seamănă cu cea în care a plecat cu Berton prima oară să-i caute pe bandiți pe turnul necunoscut. Și azi temerile se risipesc la apropierea piscurilor. Lui Barnabo chiar i se pare că a devenit un altul; aproape nici nu înțelege cum a putut fi în ziua aceea atât de laș.

Și când a ajuns în mijlocul văii Pulberăriei și a văzut baraca de lemn, putrezită și cenușie, zidurile Pulberăriei părăsite, și când a simțit clătînându-se sub el stâncile care cădeau, niciun tremur nu i-a trecut prin picioare.

O tăcere de mormânt, încât nici vântul nu se mai simte. Piscurile par și mai nemișcate, ca și cum ar aștepta pe cineva. De ce s-a urcat Barnabo până acolo sus? N-ar putea oare să-i întâlnească pe cei din Valfredda și să fie omorât? Dar niciun gând nu-l înspăimântă.

Rupând o sârmă, Barnabo reușește să deschidă ușa barăcii. Dintr-o lovitură o deschide, făcând-o să răsunе ca o ladă goală. Țâțânile stricate scârțâie rău. Prin crăpăturile acoperișului, prin fereștriuca închisă cu scânduri inegale pătrunde o lumină albă. Pădurarii au plecat

de câteva săptămâni și căsuța a rămas singură zile întregi. Barnabo își imaginează orele petrecute în camera fără cel mai mic zgomot; cum soarele dimineții intrase prin crăpături și-și plimbase încet razele sale pe podea. Barnabo se gândește la zgomotul ploii pe acoperișul de tablă, la opintelile vântului în ușă și la nopțile dezolante.

În râpa plină de soare, Barnabo, cu pușca pe umăr, începe să umble în sus și în jos în fața Pulberăriei, ca și cum ar fi fost de gardă. Caută, așa în glumă, să reproducă fidel viața dinainte, în felul acesta i se pare că respinge pentru câteva clipe anii trecuți. Apoi are impresia că stâncile îl pot vedea, își reia drumul spre culmea stâncii.

Nu se mai întâlnesc aspectele vieții obișnuite și încep să se ridice stâncile, întâi pline de bolovani și mai sus complet goale. Cățărându-se cu salturi ușoare, Barnabo găsește deodată, pe un mic povârniș, o pușcă părăsită. I se pare o armă în bună stare dar, poate din cauza unei căderi, trăgaciul s-a spart și chiar și capătul patului de armă s-a făcut țandări. Pe povârnișul alb al brânei ar fi putut să pară la început unul dintre bastoanele acelea care se găsesc uneori pierdute prin munți: lemne misterioase pe care deseori Darrio le adusese la Casa Marden, întorcându-se din peregrinările sale îndrăznețe. Pușca trebuie să se afle acolo de curând, pentru că nu are urme de rugină. Trece prin aerul liniștit și tăcut ceva necunoscut.

Mai târziu, în cea mai mare splendoare a zilei, Barnabo ajunge la trecătoare și vede, dincolo de o vale adâncă și plină de bolovăniș, Cima Alta, care se înalță vertical la o înălțime de necrezut; peretele ei spre apus se cufundă într-o gaură vastă și la razele soarelui care o ating transversal arată crăpături verticale de culoarea ruginii. La stânga lui Barnabo se-ntinde peretele de nord al vârfului Palazzo, negru în umbră. Puțin mai jos începe brâna pe care Montani se aventurase prin zăpezile unui octombrie târziu.

20

Pare că timpul trece încet și apoi, dimpotrivă, fugă ca vântul. A venit și sfârșitul lui septembrie pe munții de la San Nicola. Vremea a rămas frumoasă până acum, piscurile au însă o altă culoare și Barnabo stă de câteva zile cu privirile ațintite pe crestele Palazzo și Cima della Polveriera. Măine e 25 septembrie; se așteaptă întoarcerea bandiților din Valfredda. Ei au promis să revină la atac și mâine toți pădurarii (nu se știe niciodată) vor fi din nou la Casă și vor urca la Pulberărie să facă de gardă; Barnabo vrea să meargă cu ei.

Se face ziuă cu nori moi pe cer. Barnabo colindă pădurea în căutare de ciuperci. Trebuie să pregătească o cină grozavă pentru că astă-seară vor sosi gardienii. Orice tristețe a trecut. Câteva ore, în sfârșit, el nu va mai fi singur și le va putea arăta, le va arăta ceva vechilor tovarăși. Ca de obicei, scormonește în trecut și reînnoiește rușinea. De câte ori se gândește la aceasta, Barnabo își pierde buna dispoziție; simte o arsură în piept. Nimeni nu l-a văzut fugind din fața dușmanului, nimeni nu va ști niciodată nimic, și totuși, față de tovarăși e silit mereu să-și plece privirea. Dar mâine, în sfârșit, mâine va fi o mare răfuială de focuri și Barnabo va merge primul înainte.

Cu mare grijă el pregătește masa, curăță sticlele de vin, așterne crengi de brad, aprinde un foc zdravăn să fiarbă mămliga. E ora patru după-amiază, toată valea zace în tăcere. Norii cenușii se îngrămădesc pe piscuri, devin tot mai întunecați. Gardienii vor veni târziu, doar pe la ora cinei.

Către cinci începe să cadă ploaia care la început pare mai nimica și totuși, în câteva minute, a udat tot. Jumătate de oră mai târziu, Barnabo, care lucrează lângă foc, aude strigându-i-se numele dinspre pădure.

Nu sunt încă tovarășii. E tăietorul de lemne, tipul acela dur care aduce a preot. Și-a făcut o tăietură lungă la mână și cere o fașă. Barnabo simte că umezeala invadează casa; și piscurile, de la care nu-și ia privirea, s-au întunecat.

— Nu mă gândesc la mine, spune tăietorul de lemne, dar dacă mă văd venind acasă cu rana asta...

— Fă-te-ncoace, că am găsit o fașă. Dar mai întâi ar trebui s-o spălăm.

Barnabo îl ajută pe celălalt să curețe tăietura și să bandajeze rana.

— Rămâi și tu astă-seară, vine lume sus, nu vezi?

— Chiar voiam să întreb ce e cu focul ăsta? Pentru cine atâtea pregătiri?

— Vin pădurarii. Ah, ia ascultă!

— Sunt gata să vă servesc, dacă e nevoie. Un minut de tăcere. Ploaia bate tot mai tare.

Niște lemne pocnesc în foc.

— Nu. E inutil, zice Barnabo, acum dacă mă gândesc...

— Spune, spune, nu te lăsa rugat.

— Nu, nimic, îmi venise ceva în minte. Și... atunci nu vrei să rămâi?

— Dragul meu, jos mă așteaptă acasă. Și apoi, aici începe să zâmbească, nu sunt lucruri pentru mine. Altă dată, altă dată. Și mulțumesc; uitasem.

Tăietorul de lemne dispare în întuneric. Plouă cu găleata, o ploaie disperată. A bătut deja de șase în turnul din San Nicola. Barnabo a început să facă mămăliga. La lumina lămpii cu petrol ferestrele par negre. Din când în când Barnabo lasă focul și merge în prag, trimite un strigăt modulat, din cele care ajung departe, dar nu-i răspunde decât ploaia. Ce Dumnezeu, de ce întârzie atât? Cina se duce de răpă.

Acele deșteptătorului de pe cămin continuă să se-nvârtească. Acum arată opt fără un sfert. Ploaia s-a mai liniștit, dar câte o picătură mai bate încă pe acoperișul de tablă. Mămăliga a fost răsturnată pe masă și fumegă încet. Barnabo s-a așezat lângă foc; parcă ar mai aștepta, cu ochii în pământ. Iată: în sfârșit, înțelege. I se limpezește încet-încet mintea: totul a fost o glumă bună. Și-i imaginează pe pădurari jos la San Nicola, așezați veseli la cină, râzând de el, crezând că-i este frică. A, o socoteală grozavă, într-adevăr. Și Barnabo, ca în seara aceea îndepărtată, la Pulberărie, în ploaie, simte urcându-i-se în piept ceva greu și amar. Dar acum înalță deodată capul. E cineva care se apropie, cineva a deschis ușa.

Ce prostească speranță! Nu-i altcineva decât tăietorul de lemne care își uitase legătura.

— Nu-mi mai aminteam, spune căutând în jur, că mâine e zi de sărbătoare. A, uite-o aici.

Luând pachetul, tăietorul dă să plece, dar se-ntoarce, lângă ușă, ca și cum și-ar aminti ceva.

— Ascultă, Barnabo, da' n-au venit? Barnabo îl privește fix, fără să se miște de pe scaun, cu spinarea aplecată înainte.

— Făcusem, răspunde încet, făcusem de toate.

Vocea se-ntreține. Un sughiț i-a astupat gâtul. Dar celălalt nu poate înțelege, surâde și salută cu mâna la pălărie.

— Ei, eu mă duc, e prea târziu... ne revedem luni.

Pleacă. Pașii săi răsună în prag și se-ndepărtează ca niște bufnituri pe pajiște. Flacăra lămpii oscilează, în vatră strălucește puțin jărat. Atunci un tremur neașteptat îl scutură pe Barnabo; se ridică dintr-odată bâlbâind cuvinte confuze în camera pustie. Apoi apucă

cleștele din vatră și izbește în masă, cu o lovitură teribilă, spărgând o farfurie în două bucăți. Se aduna, se aduna de mult în sufletul său ceva amar, și acum furia a izbucnit. Ca un nebun, Barnabo lovește cu cleștele în zid și stinge lampa, care cade pe jos. Barnabo atunci se oprește, gâfâind cu o oboseală îngrozitoare.

Lampa s-a stins dintr-odată. Totul rămâne în întuneric. Dar nu, nu e totul întunecat. Se mai vede o lumină mică. Barnabo rămâne împietrit zărind pe fereastră, în mijlocul nopții negre, strălucind o lumină îndepărtată. Mâna i se desface încet și cleștele cade pe jos cu o bufnitură grea de fier. Împiedicându-se în întuneric, Barnabo aleargă la ușă, iese pe pajiște; în creștetul munților, pe stâncile înalte ale lui Palazzo, e un foc îndepărtat. Bandiții s-au întors cu adevărat și poposesc pe stânci așteptând luminile zorilor ca să coboare la Pulberărie? Trec, prin pădurea apropiată, freamăte neașteptate de vânt. Credeau că glumesc, pădurarii, și între timp dușmanii s-au ținut de cuvânt.

Și în interiorul Casei se împrăștie aerul umed al văii. Barnabo se întoarce în cameră, simte o nouă seninătate. Atunci îi revine în minte motivul unui cântec. E o muzică veche, care-i amintește vremurile bune; seamănă cu un marș din cele care se cântau cu mulți ani în urmă. Barnabo stă în camera întunecată, rezemat de masă, și repetă în șoaptă cântecul, fluierând printre dinți. E în melodia aceea melancolică și ceva războinic. „Și mâine trebuie să plecăm, vom merge foarte departe. Primii patru au și plecat, dis-de-diminează”. Între timp, privirile lui Barnabo străbat prin fereastră, stau ațintite pe stânci, la lumina singuratică și îndepărtată.

Lumina misterioasă de pe stâncile lui Palazzo se stinge puțin după aceea și totul rămâne în întuneric, în timp ce norii se desfac lăsând să se vadă stelele. Barnabo, complet îmbrăcat, s-a aruncat pe pat și, cu brațele încrucișate sub cap, ațintindu-și ochii în masa brazilor care apare neagră în dosul geamurilor, simte ca niciodată până acum apropierea munților, cu văile lor pustii, cu cheile întunecate, cu căderile neașteptate de pietre, cu miile de povești vechi și toate celelalte lucruri pe care nimeni nu le va putea spune niciodată. Repede începe toamna și va coborî, cu iarna, zăpada. Apoi va fi din nou soare cald, alba lumină a primăverii peste pădurile înmiresmate. Vor cânta din nou păsările și seara se va auzi chiar și vocea oamenilor care speră în ceva nou. Pe stânci, între timp, se află străinii din Valfredda care se

gândesc să prade. Sub ei, pe peretele nemărginit, pe o mică terasă, oasele lui Darrio umezite de ploaie; în fundul cheilor reci, unde curge cascada, e trupul lui Del Colle având în el glonțul care l-a ucis. Jos, la San Nicola, pădurarii dorm.

Barnabo, nemișcat în pat, nu a închis încă ochii; nu se știe la ce se gândește. Se aude doar respirația lui liniștită ca și cum se eliberează de toate durerile.

După Cima della Polveriera apare în sfârșit o geană de lumină. Totul este perfect liniștit; norii au fugit lăsând limpede cerul și peste pădure trece un vânt rece cu rafale lungi. Spălate de furtună, piscurile odihnesc încă în umbrele nopții; par mult mai mari, netede cum e cristalul. Fără a aprinde lumina, Barnabo s-a sculat și a coborât în camera de la parter, își ia din rastel pușca, își pune cartușele în buzunar.

Deschizând ușa, vede brazii fremătând în vânt. Aerul este nespus de ușor. Barnabo închide ușa după el, învârtind cheia de două ori. Se oprește să asculte dacă în casă se aude vreun zgomot; apoi numără munițiile, aruncând mereu priviri spre munți.

Cu totul i-au rămas șapte încărcături, abia șapte împușcături. Barnabo saltă cartușele în mână, surâde și face un semn din cap ca pentru a spune că n-are importanță. O pornește cu pași înceți, după ce și-a pus pe umăr pușca, traversează pajiștea, se îndreaptă spre Pulberărie, înainte de a intra în pădure, se întoarce și privește Casa goală, banca din fața ușii, o scară rezemată de zid, lucrurile de fiecare zi, ațipite în așteptare. „Astă-seară...” murmură Barnabo, dar apoi surâde iar, în timp ce piscurile înalte se luminează încet.

21

În apropierea trecătorii, în vârful văii Pulberăriei, rezemată de perete, este o ieșitură subțire. Chiar la înălțimea ei trece o brână, pe unde vor sosi dușmanii. Brâna e strâmtă și acoperită de bolovăniș; ca să treci, trebuie să fii atent.

Barnabo s-a așezat în vârf, ascuns printre niște stânci; a venit singur să-i înfrunte pe dușmani. Perfect ascuns vederii, el domină de-aproape brâna, va putea să le taie calea. Azi dimineată, când plecase, se gândea chiar că poate să moară. Dar acum vede deja victoria; sigur că totul o să meargă bine. Nici nu sperase să găsească un loc atât de sigur. Și, întins în razele soarelui, simte timpul trecând. Vor veni, pentru Dumnezeu, de-ar veni!

De acolo, de sus, vede toată valea Pulberăriei, mari umbre pe bolovănișuri, aruncate de piscuri; vede iar Cima Alta care-și înalță peretele sălbatic și apoi și Lastoni di Mezzo, de un roșu sângerieu.

Sosește o adiere ușoară de vânt, în așteptarea tăcută, în timp ce umbrele se rotesc în fundul văii prăfuite, Barnabo stă întins nemișcat, ținând pușca întinsă. Nimeni nu l-ar putea distinge printre stâncile micii creste. Pușca sa e îndreptată spre brână. Pe acolo vor trece bandiții și el va putea să-i omoare.

Curios că nu-i bate inima. Barnabo aproape se miră că se simte atât de liniștit. Multe lucruri s-au schimbat. Asta-i ceasul lui mare, care nu va trebui să-i scape. Dar acum, în tăcerea adâncă, privirea lui se fixează pe crestele care se înalță vertiginoase. De la o brână la alta ochii săi urcă, pe crăpăturile albastre, pe pereții roșiatici, până la ultimele stânci care nici nu par măcar reale, atât de albe sunt pe cerul adânc.

A trecut acum o muscă bâzâind ușor de tot. Soarele a pălit puțin din cauza unui val de ceață înaltă. Și vântul de sud se trezește iarăși. Va veni din nou vremea rea.

În locul acela, lângă Pulberărie, se vede bine de sus. Barnabo, într-o zi, a cunoscut frica; apoi, ani de zile, i-a fost rușine de aceasta. Dar în curând, el o știe bine, tăcerea va fi sfâșiată de un zgomot, prima lui împușcătură.

Și iată că marile piscuri te fac să meditezi la ceea ce se va întâmpla. Moartea, nu, nu o așteaptă, o simte absolut sigur. Va fi, în schimb, victoria lui: dușmanii prăbușiți în adânc, întoarcerea în sat, povestea minunată. Povestea, tocmai povestea. El ține s-o poată istorisi tovarășilor; asta-i totul, nu prea mai este mult de spus.

Să spui: eu singur i-am ucis; să te întorci la pădurarii care te vor sărbători, te vor aplauda. Apoi iarăși, cu scurgerea anilor, mereu cazarma aceea; ce plictiseală, în fundul văii, cu drumurile pline de praf.

Un fluierat, un mic fluierat, s-a auzit în vale. Puțin după aceea se aude în adânc rostogolirea unor pietre. Vântul s-a oprit pe neașteptate, lăsând o profundă tăcere. Atunci, de la extremitatea brânei, ajunge un zgomot de pași. Nu te poți înșela. Iată, în colțul terasei profilându-se o figură de om.

Înaintează încet, pe brâna strâmtă și surpată. Sunt patru, în plină lumină, încă o jumătate de minut, apoi Barnabo va putea să tragă, îi va doborî pe toți; nu au nici cel mai mic adăpost, nici nu le rămâne

vreo cale de scăpare.

În plină lumină a soarelui, Barnabo îi poate distinge bine: au haine vechi și rupte, puști de forme diferite. Slabi și cu fețe chinuite. Primul are vreo șaizeci de ani, cu umerii mai degrabă aduși. Nu au expresie rea.

Sunt cei care l-au ucis pe Del Colle, au asaltat Pulberăria. Dar atâtea amintiri au dispărut. Barnabo, perfect liniștit, se gândește cum ar fi bătrânul acela, rostogolit jos de pe stânci, cu capul printre bolovani, roșu tot de sânge, în apropiere, unul ici și altul colo, corpurile tovarășilor săi, ca niște saci negri deformați.

Ca să poată povesti mâine, ca să poată striga victoria. Pentru sine, Barnabo nu simte într-adevăr nevoia răzbunării. Secunda de lașitate e un lucru acum îndepărtat. Au trecut atâția ani, abia acum își dă seama. I-ar mai tremura și acum pușca, dacă i-ar fi frică.

Barnabo a înclinat ușor țeava puștii. După linia catarii el vede capul bătrânului. Nu sunt mai mult de zece metri, ar fi o lovitură sigură.

Bătrânul s-a oprit și privește în jos, ținându-se cu mâna dreaptă de stânci. „Dar eu nu văd pe nimeni!” Și ceilalți s-au oprit și, fără să știe că Barnabo îi spionează de pe ieșitura apropiată, își dau seama că Pulberăria e pustie. Nimeni nu-i așteaptă și totul a fost dus de acolo.

Nu rămâne atunci nimic de făcut. Barnabo își imaginează dușmanii la întoarcere, pe poteca din Valfredda, coborând înfometați, fără să spună niciun cuvânt. Acum Barnabo surâde, degetul său a atins trăgaciul, a simțit că fierul e rece.

Tăcere. Bâzâitul unei muște, din cele de munte. Minutele nu mai trec, așteptând împușcătura.

De data aceasta nu de frică, dar ceva s-a oprit într-adevăr, ceva a rămas în urmă, odată cu trecerea timpului. Barnabo, în tăcere, schițează un surâs; pușca lui se pleacă, mâinile se destind. Se simte un aer fericit printre vârfurile inundate de soare. Mirosul îndepărtat al pădurii. Cei patru dușmani sunt nemișcați acum, parcă așteaptă ceva: cine știe dacă ei îl omorâseră pe Del Colle sau cum îl omorâseră. E ultima lor întoarcere. Astă-seară vor dispărea pentru totdeauna, coborând în Valfredda. Și piscurile vor rămâne mai singure. Barnabo va păzi Casă, printre pădurile negre, se va gândi la marea victorie pe care o putea atinge cu mâinile sale, dar a lăsat-o să se ducă.

Totul va dispărea cu timpul, rușinea lui prostească, cioara,

Bersaglio, plecarea lui Berton, și în fiecare dimineață soarele se va întoarce să lumineze piscurile. Vor veni toamna, zăpada, apoi cântecele primăverii.

La câțiva metri sunt cei patru dușmani pe care-ar putea să-i ucidă. Și totuși, Barnabo, nemișcat, se gândește la câte dureri inutile i-au umplut viața. Se gândește la Casa nouă, pustie, la cinele sale liniștite, la lumina lămpii, la zilele care se adaugă zilelor; i se pare chiar că aude vântul răsunând printre brazi.

Dușmanii se întorc, încet, cum au venit, parcurg iar brâna. Barnabo îi lasă să plece. O liniște adâncă se așterne în timp ce se lasă seara.

Cerul, înainte de venirea nopții, s-a schimbat de timp urât cu straturi dense de nori. Totul a rămas liniștit în jurul Casei noi. Scârțâituri în lemnul acoperișului. Un bondar care se încăpățânează în sus și în jos printre ierburile pajiștii. Adieri slabe de vânt care trec peste pădure. O pasăre a-nceput să cânte la marginea pajiștii. Oamenii sunt jos în sat; stau cu garafele dinainte, se plimbă în piață, pălăvrăgesc liniștiți. Din când în când niște râsete.

Orologiul sună ora cinci. Sunetul clopotului se întinde dincolo de sat, înaintează prin păduri, dar pare mai slab. Chiar înainte de Casa nouă a obosit și trebuie să se oprească, împiedicat în mijlocul crengilor.

Iată-l pe Barnabo care se-ntoarce. S-a rupt un fel de vrajă, cu puțin înainte, printre piscuri. Au rămas toate singure, nu mai sunt nici bandiți, nici spirite, toate acestea s-au isprăvit. El înaintează cu pas obișnuit, traversează încet pajiștea.

Bocancii săi răsună în pragul Casei. Un păianjen și-a țesut pânza în colțul ușii; cineva credea poate că Barnabo nu s-ar fi întors, că ar fi rămas acolo sus, lângă Del Colle și Darrio, ucis în mijlocul bolovănisurilor.

Deschizând ferestrele pentru a strânge lumina puțină, Barnabo descarcă pușca, în care pusese un cartuș și o reazemă în rastel. Totul ca de obicei. Nu s-a-ntâmpat într-adevăr nimic.

Puțin mai târziu, ca în celelalte seri, se poate vedea chiar de departe reflexul focului care tremură în geamuri. Barnabo s-a așezat lângă flacăra. Chipul lui, rămas în umbră, nu poate fi văzut.

Oboseala, puțin vin, și atâtea gânduri care trec, în noaptea de 25 septembrie. La urma urmei, nu era mai bine? Focul continuă să

unduiască și lemnele pârâie. Poate, printre piscuri, a-nceput să ningă, trebuie să fie un vârtej încet, în mijlocul pereților negri; mai trebuie să existe, în vârful unei stânci subțiri, pălăria lui Del Colle fixată cu un cui. Zăpada îi va acoperi cutele, făcându-i o coroană albă.

Barnabo nu s-a dus să se culce, încet, trece noaptea, în curând se vor ivi zorile, se va zări o nouă zi. Viața va continua să treacă, neîntreruptă pe tot pământul. Barnabo a ridicat capul ca pentru a asculta; e inima lui care bate sau pasul santinelei în fața Pulberăriei? E obosit, puțin adormit, nu reușește să-și amintească. Barnabo ia pușca și se apropie de prag. Afară e mare tăcere și o lumină palidă pe cerul acoperit de tot. Munții sunt ascunși, dar se simt aproape; sunt nemișcați și solitari, cufundați în nori.

Secretul Pădurii Bătrâne

”*

Se știe despre colonelul Sebastiano Procolo că s-a stabilit în Văile di Fondo în primăvara lui 1925. Unchiul său Antonio Morro, murind, îi lăsase o parte dintr-o imensă proprietate de păduri la zece kilometri de sat.

Cealaltă parte, mult mai mare, fusese atribuită fiului unui frate mort al ofițerului: lui Benvenuto Procolo, un băiat de doisprezece ani, orfan și de mamă, care trăia într-un colegiu particular nu departe de Fondo. Tutore al lui Benvenuto până atunci: fusese unchiul Morro. Ca urmare, grija băiatului fu încredințată colonelului.

Pe-atunci, și așa rămase aproape până la sfârșit, Sebastiano Procolo era un om înalt și slab, cu mustăți arătoase, albe, de o vigoare ieșită din comun, încât se povestește că ar fi fost în stare să spargă o nucă între arătător și degetul mare al mâinii stângi (Procolo era stângaci).

Când el își dădu demisia din armată, soldații regimentului său răsuflară ușurați, pentru că greu se putea imagina un comandant mai rigid și mai meticulos. Ultima oară când el, ieșind, trecu prin poarta cazărmii, alinierea gărzii avu loc cu o deosebită iuteală și precizie, cum nu se-ntâmpla de ani de zile; trompetul, care era totuși cel mai bun din regiment, se depăși într-adevăr pe sine însuși, prin trei semnale de „atenție” care deveniră proverbiale, prin splendoarea lor, în toată garnizoana. Și colonelul, cu o ușoară arcuire a buzelor care putea părea un surâs¹, arată că interpretează ca un semn de omagiu emoționant ceea ce în fond era o manifestare a unei intime jubilații pentru plecarea

sa.

<Notă>

1. Un surâs adevărat nu a fost văzut niciodată pe chipul lui Procolo. (Notele din această povestire aparțin autorului.)

</notă>

2

Morro, moșier liniștit, socotit omul cel mai bogat al văii, nu-și exploatare prea grozav proprietățile. Ordonase într-adevăr tăierea multor copaci, dar numai într-o zonă restrânsă a pădurilor sale. Codrul cel mai frumos, deși mai mic, așa-numitul Bosco Vecchio, adică Pădurea Bătrână, fusese păstrat în întregime. Acolo erau J brazii cei mai bătrâni din regiune și poate din lume. De sute și sute de ani nu fusese tăiat nici măcar un copac. Colonelului îi revenise ca moștenire tocmai Pădurea Bătrână, cu o casă care fusese locuința lui Morro și cu o fâșie dintr-un lalt teren împădurit care s-ar putea numi înconjurător.

Morro, ca de altfel toată populația văii, avea I pentru codrul acela imens o venerație autentică își înainte de a muri încercase, dar în zadar, să facă să fie declarat monument al naturii.

La o lună după moartea bătrânului, ca recunoștință pentru meritele sale silvice, autoritățile din Fondo inauguraseră, în luminișul din pădure, unde se afla casa lui Morro, o statuie a defunctului în lemn sculptat și lăcuit în culori vii.

Toți o găsiră într-adevăr asemănătoare și splendidă. Dar când, la ceremonia de inaugurare, un orator spuse: „... e deci potrivit ca din opera sa să rămână un semn nepieritor de amintire”, mulți dintre cei prezenți își dădură coate, râzând șiret: șase luni, probabil, putea să reziste o astfel de statuie, dar apoi va putrezi.

3

Giovanni Aiuti, om de vârstă mijlocie, fostul administrator al lui Morro, a fost acela care s-a

I dus să-l ia pe colonelul Procolo de la gară, în ziua sosirii lui, cu o mașină de tip vechi. Prima lor discuție n-a fost dintre cele mai cordiale. (Adesea bunul Aiuti avea apoi să se căiască fiindcă se arătase în acea ocazie poate puțin prea indiscret.)

— Extraordinar! îi spuse el colonelului, imediat după prezentări. Dar știți că semănați cu sărmanul Morro? Aveți chiar același nas.

— A, zău? întrebă colonelul.

— Chiar foarte asemănător, explică Aiuti, s-ar spune aproape

același, dacă nu s-ar ști...

— Aveți obiceiul să glumiți pe-aici, mi se pare? făcu rece colonelul.

— Chiar un adevărat obicei nu este, răspunse Aiuti, foarte încurcat, dar se glumește, uneori... o, Doamne! Glume fără pretenții.

Cei doi se-ndreptară imediat cu automobilul spre casa lui Morro. Șoseaua, pe primii doi kilometri, alerga printre câmpurile din fundul văii; apoi urca printre pajiști goale; la circa patru kilometri de casă începea să intre în pădure, o pădure rară, cu copaci înalți, dar plăpânzi; la vreun kilometru de sosire ajungea pe un plai, unde se deschidea un luminiș larg. De acolo se vedea, și astăzi se vede perfect, vestita Pădure Bătrână, întinsă între doi munți ca niște cozonaci, urcând până în culmea văii. Pe creasta cea mai de sus se ivea o stâncă galbenă, înaltă poate de o sută de metri, numită Corno del Vecchio; pleșuvă și roasă de ani, avea un aer posomorât care nu atrăgea simpatia.

În acel prim drum, așa povesti apoi Aiuti, colonelul găsi prilej să se enerveze de trei ori. Prima dată, a fost la o curbă abruptă a șoselei, puțin sub luminiș, unde automobilul se opri, din lipsă de benzină. Aiuti reuși să-i ascundă lui Procolo, puțin cunoscător în motoare cu explozie, adevărata cauză pentru care se oprise mașina. Spuse că i se întâmpla mereu așa, la urcușul acela, pentru că automobilul era foarte vechi și nu suporta eforturi mari¹. Colonelul, fără să protesteze, nu-și ascunse însă propria ciudă:

— Morro, întrebă el, cum făcea?

— Morro, răspunse Aiuti, avea o iapă și un docar. Iapa, lucru ciudat, a murit chiar a doua zi după stăpân. Era un animal foarte devotat.

A doua furie a colonelului se arată la picioarele unei zăde mari și uscate toată. Pe când cei doi mergeau pe jos, se auzi coborând din înalt un strigăt răgușit. Procolo, privind în sus, văzuse, cocoțată pe una dintre ultimele crengi, o pasăre neagră, de dimensiuni neobișnuite.

Aiuti lămuri că aceea era bătrâna coțofană-paznic pe care sârmanul Morro o prețuia grozav:

<Notă>

1. Această minciună îl constrânse apoi pe Aiuti, în următoarele călătorii făcute singur, să oprească automobilul pe urcușul acela și să facă ultimii doi kilometri pe jos. Altfel, s-ar fi dat de gol.

</notă>

stătea zi și noapte pe copac și când trecea cineva pe drum, cânta pe limba ei, pentru a-i preveni pe cei care erau în casă. Strigătul, în fapt, se auzea chiar și la mari distanțe. Priceperea păsării consta în faptul că strigătul de alarmă era emis doar în caz că cineva ar fi urcat spre casă: celor care coborau în vale pasărea nu le dădea nicio importanță. De aceea, servea în modul cel mai perfect de santinelă.

Procolo declară imediat că treaba aceea nu-i plăcea. Ce încredere putea oferi o asemenea pasăre? Ar fi trebuit să pună un om, unchiul, dacă voia semnalizări sigure. Și apoi, pasărea aceea dormea, desigur; cum putea atunci să supravegheze în timpul somnului? Aiuti îi atrase atenția că de obicei coțofana dormea cu un ochi deschis.

— Gata, gata... spuse atunci colonelul Procolo, întrerupând conversația și reluând drumul, bățând cu bastonul în pământ, fără a arunca măcar o privire pădurii care începea să fie a sa.

A treia oară Procolo se-nfurie când ajunsese la casă. Era o clădire veche, mai degrabă complicată, care putea fi considerată chiar pitorească.

Atenția noului proprietar fu atrasă întâi de toate de o sfârlează de fier agățată pe un horn.

— O găscă, mi se pare, nu-i așa? întrebă. Aiuti admise că sfârlează avea chiar forma unei găște; o comandase Morro, să fi fost trei ani de atunci. La aceasta colonelul adăugă că, după părerea lui, se impuneau în casa aceea niște schimbări.

Din fericire, veni o adiere ușoară de vânt, dintre acelea care nu lipsesc aproape niciodată în pădurile de o anumită întindere, și colonelul putu observa că găscă, învârtindu-se, nu făcea nici cel mai mic zgomot. Această constatare păru să-l însenineze întrucâtva.

Între timp, ieșise din casă Vettore, servitorul unchiului Morro, de vreo șaiszeci de ani, anunțând colonelului că, sluga dumnealui, cafeaua era servită.

4

În dimineața următoare, spre orele 10, 30, sosiră la casă, anunțați cum se cuvine de coțofană, cinci oameni. Erau membrii Comisiei Silvice, veniți pentru o inspecție.

Șeful îi spuse colonelului că legea impune vizite de control, pentru a verifica dacă proprietarii nu abuzau de tăierea copacilor. Nu era cazul lui Morro care, deși exploatând la maximum păduricea din jurul luminișului (care pentru câțiva ani trebuia acum să fie cruțată),

lăsase în condiții optime toate pădurile care acum îi aparțineau lui Benvenuto și nu se atinsese niciodată de faimoasa Pădure Bătrână, mândria văii. Dar formalitățile erau formalități și vizita trebuia făcută.

Colonelul se arată oarecum rezervat, dar în fond nu-i displăcu să fie însoțit imediat pentru a vedea Pădurea Bătrână, de care auzise atâta vorbindu-se.

Procolo și Comisia porniră la drum. Odată traversată zona de pădure acum defrișată (șeful Comisiei se miră grozav că Morro lăsase să se taie copacii pe-ncetul, răbind păduriștea, încât s-o expună la o distrugere grozavă în caz de furtună), cei șase sosiră la o îngrăditură în spatele căreia începea o zonă de pădure mult mai deasă, cu brazi de diverse calități, venerabili și foarte înalți.

Nu se vedeau urme de tăiere. Chiar la margine zăcea un copac mare, răsturnat probabil de bătrânețe sau de vânt. Nimeni nu se-ngrijise să-l ia și toate ramurile se acoperiseră cu un mucegai moale și verde.

Se purtă o discuție.

Colonelul întreabă dacă măcar în Pădurea Bătrână putea să facă tăieri.

Șeful Comisiei răspunse că interdicții speciale nu existau; bineînțeles, nu trebuiau depășite anumite limite. Intervenii atunci unul dintre cei patru membri ai Comisiei, un oarecare Bernardi, om înalt și foarte robust, de vârstă nedefinită și cu o expresie cordială:

— Interdicții nu există, spuse el, dar pot să jur că dumneavoastră, colonele, nu sunteți mai prejos decât nobilul dumneavoastră unchi Morro. Sunt brazii cei mai bătrâni care se cunosc. Și sunt sigur că dumneavoastră nu veți avea intenția...

— Intențiile mele, îl întrerupse Procolo, nu le cunosc nici eu, dar nu mi se pare că ar fi vreun motiv pentru atâta indiscreție, iertați-mi expresia...

— Ascultați-mă o clipă, făcu celălalt, și nu vă aprindeți. Cu multe secole în urmă pământul acesta era cu totul despădurit. Proprietar era banditul Giacomo, zis Giaco, un om plin de inițiativă, care avea o mică armată a sa. Într-o zi, se-ntoarse fără niciun soldat, obosit mort și rănit. Atunci se gândi: trebuie să fim mai atenți, într-o zi sau alta mă urmăresc și eu n-am o gaură unde să mă ascund; trebuie să plantez o pădure, în care să mă pot adăposti. Zis și făcut, plantă pădurea asta, dar cum copacii creșteau încet, trebui să aștepte până la optzeci de ani.

Atunci înrola niște soldați și plecă într-o nouă expediție. Au trecut de-atunci ani și ani, dar cine vă spune, colonele, că Giacomo nu se mai poate întoarce? Vă voi spune mai mult: este așteptat dintr-un moment într-altul și poate să revină chiar în seara asta. Și, putem fi siguri, nu va mai avea niciun ban și niciun soldat. Va fi urmărit de sute de oameni, poate chiar de femei, toți înarmați cu puști și bâte. El va avea doar un mic iatagan și va fi flămând și obosit. Nu va avea dreptul să-și găsească pădurea lui neatinsă, să se poată ascunde? Nu e tot a lui?

— Orice răbdare are o limită, izbucni atunci colonelul. Astea-s vorbe de nebun.

— Nu mi se pare că am spus nimic absurd, făcu Bernardi, cu vocea mai ridicată. A te atinge de codrul acesta ar fi un lucru nedrept, iată ce vă spun.

Mai mormăi câteva cuvinte și apoi se-ndepărtă, pătrunzând singur în Pădurea Bătrână.

Șeful Comisiei, ca să-și justifice colegul, observă că era un om ciudat, cam nervos; dar cunoștea pădurile ca nimeni altul: când era vorba să vindece un copac, era foarte prețios.

Colonelul părea acum prost dispus și o luă singur înapoi, în același timp, dinăuntru pădurii veni un glas: „Colonele, colonele, veniți un moment să vedeți!”

— Cine strigă în felul acesta? îl întrebă Procolo pe șeful Comisiei.

— Nu înțeleg, făcu celălalt surprins în mod neplăcut, nu înțeleg deloc.

— Anumite familiarități, încheie colonelul, care recunoscuse vocea lui Bernardi, anumite familiarități nu le suport bucuros, spuneți-i-o, dacă credeți de cuviință.

Și se-ndreptă spre casă cu pas iute, în timp ce în inima pădurii se auzea tot mai slab strigătul: „Colonele, colonele!”

5

Faptul care urmează se petrecu nu se știe bine dacă a doua zi sau la două zile după vizita Comisiei Silvice. Procolo se plimba după cină pe pajiștea din fața casei. Amurgul era pe sfârșite când se auzi semnalul coțofenei.

Colonelul îl întrebă pe Vettore cine ar putea sosi la ora aceea. Vettore răspunse că nu știa deloc.

După douăzeci de minute încă nu sosise nimeni. Atunci coțofana

strigă pentru a doua oară.

— O dată poate să greșească, dar de două ori nu s-a ntâmpat niciodată, observă Vettore.

Colonelul, mergând în sus și în jos pe pajiște, așteaptă trei sferturi de oră, fără ca nimeni să apară, într-un sfârșit, se hotărî să se culce și-l însărcina pe Vettore să facă de pază.

Erau orele 21, 30 când stinse lumina și se-ntoarse pe burtă, ca să adoarmă. Chiar atunci se auzi pentru a treia oară chemarea coțofenei. Dar nu veni nimeni.

Vocea se mai auzi la 22, 30, la 23, 10, la 24 fix, la 1, 40, la 2, 55 și la 3, 43. Colonelul începea de fiecare dată să aștepte nervos, alungându-și somnul. De fiecare dată aprindea lumina și privea ceasul de aur.

La 3, 49, când pentru a zecea oară auzi glasul păsării, colonelul sări din pat, se-mbracă, luă o pușcă și niște cartușe și o apucă pe drum, spre copacul coțofenei.

În noaptea aceea era lună, de-abia începea să apună.

Ajuns la marginea pădurii, deși era destulă lumină, colonelul nu mai pricepea dacă depășise sau nu copacul coțofenei. Dar deodată, chiar peste capul său, răsună chemarea răgușită a păsării.

Ridicând ochii, Procolo recunoscuse, pe una din crengile cele mai înalte, coțofana-paznic. Atunci ridică pușca, ochi și trase.

Stingându-se ecoul împușcăturii, rămaseră doar strigătele ascuțite ale coțofenei care fusese lovită și se zbătea pe ram.

Colonelul înțeluse perfect că erau blesteme teribile.

— Mă săturasem de glumele acestea prostesti. Nu vreau să-mi pierd somnul din cauza ta, strigă Sebastiano Procolo. De zece ori ai dat semnalul în noaptea aceasta și n-a venit nimeni.

— Lașule! îi strigă coțofana, acum m-ai rănit rău. Nu, n-am să-ți spun pe cine am văzut trecând noaptea asta, nu, n-am să-ți spun.

— N-ai văzut nimic trecând, spuse colonelul. Dovada e că ai început să strigi și când am apărut eu, deși veneam de-acasă.

— Adormisem puțin, te-am văzut nemișcat aici dedesubt. Nu am înțeles cine-o fi. Putea să fie foarte bine cineva venit de jos... O fi îngăduit să greșești o dată!

Între timp, coțofana coborâse cu mare greutate din creangă în creangă până la aproximativ un sfert din înălțimea copacului. Ca să se țină dreaptă, rănită cum era, se sprijinea de aripi ca de niște proptețe,

încercând să-și ascundă slăbiciunea.

Urmă o tăcere și apoi începură să se audă mici lovituri regulate la baza trunchiului. Colonelul își dădu seama că erau picături de sânge care cădeau de sus.

— Cine a trecut pe-aici? Pentru cine ai dat semnalul? mai întrebă Sebastiano Procolo.

— Nu-ți spun, răspunse coțofana, n-are rost insiști.

O altă tăcere. Se auzi din nou picuratul pe te unchi.

— Poate e o rană fără importanță, observă Icolonelul.

— N-are importanță, nu te îngrijora de asta. De altfel, într-o zi sau alta doar trebuia să plec din locul acesta blestemat. Naivă ce eram: credeam că serviciul meu de semnalizări este binevenit. Dar locul acesta nu-l pot suferi. Totul e vechi și decrepit, totul putrezește. Morro a murit. Și nici cu vârsta ta nu-i de glumit, dragul meu domn colonel.

— Te mai împușc o dată, dacă nu isprăvești, făcu Procolo mânios.

Coțofana bombăm ceva, fără să se poată înțelege. Glasul deveni mai neclar ca de obicei și ieșea cu greu.

— M-ai lovit pe la spate, spuse în sfârșit coțofana. Poate va trebui să mor. Lasă-mă atunci să spun o poezie.

— O poezie?

— Da, zise coțofana cu tristețe, e singura mea distracție. Numai că mă obosește. Rimele nu-mi reușesc aproape niciodată. Bineînțeles, trebuie să mă asculte cineva, altfel n-are rost. Doar de două ori în acest ultim an...

— Bine, spuse colonelul, întrerupând-o, hai, repede, atunci!

Urmă o tăcere care făcu să se audă picuratul stropilor de sânge, acum slab și rar. Coțofana se ridică din toate puterile, sprijinindu-se pe aripi, înălță capul spre lună. Apoi se auzi vocea ei răgușită, cu un fel de dulceață în ea:

Mi-amintesc zilele în care-mi spuneau: „Desigur, tu vei iubi mult, vei avea o viață ușoară și plăcută, mult mai lungă decât a noastră”.

Așa spuneau frații mei. Eu mă grăbeam să le răspund: „Nu eu, ci voi veți deveni de-o-ndemânare excepțională...”

Aici coțofana se opri, gâfâind, ca să-l prevină:

— Îmi pare rău, am pierdut o silabă. Se-ntâmplă uneori, așa, nu se știe cum...

Colonelul, cu dreapta, făcu un semn indulgent de toleranță.

— Deci, reluă atunci pasărea, rămăsesem la:

„Nu eu, ci voi veți deveni de-o-ndemânare excepțională. Veți deveni celebri. Poate vi se vor face monumente. Veți fi mai buni cu mult ca mine și veți muri mult mai târziu”.

Frații mei atunci spuneau:

„De ce vrei meritele să-ți ascunzi?

Ai asemenea calități încât să obții cel mai mare succes”.

Atunci mă prefăceam iritată: „Nu, fraților, voi sunteți cei ce veți triumfa într-o zi-n Americi, printre roșii nori napoleonici”.

Nu se isprăvea aici discuția. În april, în august, în septembrie, chiar și-n decembrie, în recile curente, mereu aceste eterne complimente.

— Ai făcut o rimă! observă cu voce tare colonelul de jos.

— Da, răspunse coțofana, am observat... Păcat că...

Sebastiano Procolo era atent. Văzu capul coțofenei muindu-se de parcă i-ar fi lipsit sprijinul, Tot trupul se aplecă într-o parte, rămase un moment în echilibru și apoi căzu din ram în ram, până se izbi de pământ.

Colonelul ridică pasărea de jos, o cântări într-o mână, apoi o lăsă jos încet. Când plecă, noaptea era pe sfârșite.

6

Lipsesc amănunte despre felul cum a ajuns Sebastiano Procolo să descopere afacerea cu duhurile și cu vântul Matteo.

După cum a povestit Vettore, într-o seară Procolo fusese atras de o lumină care străbătea pădurea și se apropiase de ea fără să fie văzut. Era Bernardi, care, la lumina unui felinar, conducea acasă trei copii pierduți în pădure; trei liceeni, colegi ai lui Benvenuto. Bernardi le-ar fi istorisit povestea, fără să-și închipuie că în clipa aceea colonelul îl urma și asculta totul.

Alții susțin că Procolo cunoștea încă de la început limbajul păsărilor și de la ele primise destăinuirea.

Amândouă ipotezele nu sunt convingătoare. Dar este indiscutabil că lui Procolo nu i-a trebuit mult ca să afle adevărul; altfel nu s-ar fi întâmplat ceea ce a urmat.

Era un adevăr vechi, care fusese spus de mai multe ori, dar pe care nu-l credea nimeni. Oricât ar părea de neverosimil, și azi în Văile di Fondo nu există poate nimeni care să-și fi dat seama serios de aceasta; și chiar dacă vor fi citite aceste pagini, probabil că totuna va fi,

atât de mari sunt între oamenii aceia prejudecățile și superstiția.

Încă din secolele trecute, toți observaseră că Pădurea Bătrână era altfel decât alte păduri. Chiar nemărturisită, dar era o convingere unanimă. Ce era deosebit nimeni însă nu știa să spună.

Dar abia la începutul secolului trecut adevărul fu descoperit întru totul. Ce era special la Pădurea Bătrână înțelese foarte bine abatele don Marco Marioni, în timpul unei călătorii în valea aceea. Faptul nu-i păru grozav de straniu și scurtă este referirea făcută de el în „însemnările geologice și naturaliste ale unui preot călător”, publicate în 1836, la Verona.

Sunt informații succinte, dar foarte clare:

„Mi-a plăcut, la Fondo, să-mi desfăt privirea cu o priveliște minunată: am vizitat o pădure bogată, pe care muntenii aceia o numesc Bosco Vecchio, unică prin înălțimea trunchiurilor, întrecând de departe clopotnița de la San Calimero. După cum am observat, copacii aceia sunt locuința duhurilor, care se găsesc și în păduri din alte regiuni. Locuitorii, cărora le-am cerut informații, păreau neștiutori. Cred că în fiecare trunchi este un duh, care iese de acolo sub formă de animal sau de om. Sunt ființe simple și blânde, incapabile să facă rău omului. O astfel de pădure se întinde pe iugări întregi...”

Marioni a fost primul și ultimul naturalist care a scris despre duhurile din Pădurea Bătrână. Știrea nu era absolut nouă pentru că în diferite rânduri, chiar de mult, fusese repetată pe drumurile din Fondo. Fusese poate vreun pădurar, convins de evidența faptelor, care pusese zvonul în circulație; toți însă îl luaseră ca pe o vorbă fără temeii.

Practic, succesivii proprietari ai pădurii și locuitorii văii observaseră că brazii aceia aveau ceva neobișnuit; și aceasta contribuie la explicarea faptului că nimeni nu făcuse tăieri. Dar când se vorbea de duhuri, izbucneau râsete de batjocură.

Doar copiii, încă liberi de prejudecăți, își dădeau seama că pădurea era populată de duhuri; și vorbeau deseori despre aceasta, deși aveau cunoștințe foarte sumare. Cu trecerea anilor însă și ei își schimbau părerea, lăsându-se convinși de către părinți de născociri prostesti.

Trebuie să adăugăm că nici noi nu avem despre duhurile din Pădurea Bătrână știri foarte precise. Se pare, așa cum a scris abatele Marioni, că ele puteau lua înfățișări de animale sau de om și ieși din trunchiuri, lucru care se pare că avea loc în ocazii cu totul excepționale.

Forța lor, așa ar rezulta, nu se putea în niciun caz opune celei a oamenilor. Viața lor era legată de existența copacilor respectivi: dura de aceea sute și sute de ani.

Vorbărește din fire, stăteau de obicei în vârful trunchiurilor, discutând între ele, sau cu vântul, zile întregi; și deseori și noaptea continuau să vorbească.

Se pare, pe lângă aceasta, că ele înțeleseseră foarte bine pericolul că puteau fi nimicite de oameni prin tăierea copacilor. Sigur este că unul dintre ai lor, fără ca locuitorii din Fondo să și-o închipuie măcar, lucra de mulți ani ca să evite dezastrul: era Bernardi.

Mai tânăr și mai puțin trândav decât tovarășii săi, se pare că el, sub înfățișarea omenească, ar fi trăit aproape întotdeauna între oameni, cu singurul scop de a asigura salvarea fraților săi.

Pentru aceasta făcuse să fie ales membru al Comisiei Silvice. Și ani întregi trudise să-l convingă pe Morro să cruțe Pădurea Bătrână; văzându-l vanitos, știuse să-l ia pe latura slabă: pledase să fie inclus și el în Comisia Silvică, îi făcuse rost de o diplomă de merit, făcuse să fie numit cavaler. După moarte, făcuse chiar să i se ridice un monument: o statuie modestă, e adevărat, dar lucrată excelent.

Câte sacrificii, șiretenii, eforturi făcuse Bernardi pentru propriii săi tovarăși! Câte seri, pe când celelalte duhuri, pe vârfurile brazilor, își uneau vocile în cor pentru a intona unele cântece de-ale lor, Bernardi trebuia să stea să pălăvrăgească cu Morro, pentru a-l menține bine dispus, despre chestiuni plictisitoare care nu-l interesau deloc, sau să joace cărți care nu-l distrau defel, în fața unui pahar de vin care nu-i plăcea; și între timp intra pe fereastră, cu mireasma rășinilor prețioase, vocea adâncă a fraților săi, care cântau nepăsători.

Abia îl cunoscuse pe colonelul Procolo și auzi despre intenția de a face tăieri în Pădurea Bătrână, că Bernardi înțelesese numaidecât că orice încercare de convingere ar fi fost inutilă. Atunci, ca soluție extremă, pentru salvarea semenilor săi, decise să recurgă la vântul Matteo.

7

La începutul acestui secol, în Văile di Fondo, vântul Matteo era foarte cunoscut. Puține vânturi atinseseră vreodată în trecut o notorietate asemănătoare cu a sa.

O fi fost sau nu adevărată lăudata sa putere, sigur e că tuturor le era tare frică de el. Când se apropia Matteo, păsările încetau să cânte,

iepurii, veverițele, marmotele și iepurii de câmp se vârau în vizuini, vacile scoteau mugete lungi.

În 1904 doborâse digul în Văile O, construit pentru o instalație hidroelectrică. Când lucrările se terminaseră și erau pe punctul de a aduce apa, un paznic al șantierului, un oarecare Simone Divan, discutând cu un coleg despre soliditatea lucrării, se pare că spusese că nici cutremurul, nici furtuna nu l-ar putea amenința. Din întâmplare, cuvintele acelea, așa cel puțin a stabilit ancheta guvernamentală, fură auzite de Matteo, care se enervă grozav. Luându-și un avânt bun, vântul se prăvăli peste zid, prăbușindu-l pe neașteptate.

Foarte ambițios, prefera să domnească în valea mică decât să hoinărească prin marile câmpii și oceane, pe unde putea întâlni ușor confrăți mult mai puternici decât el. De remarcă este faptul că el se bucura de mare considerație chiar și pe lângă confrăți superiori din punct de vedere ierarhic.

Rezultă de fapt că puternicele vânturi de povară, care monopolizau transportul ciclonilor, se opreau deseori să discute cu Matteo. Și nici cu ei vântul din Văile di Fondo nu renunța la felul său de a trata grosolan și trufaș.

Matteo dobândea o vigoare specială cu două ore înainte de înserat și în general atingea punctul maxim al forței sale în perioadele când luna era în creștere.

După furtunile sale cele mai mari, care lăsau în satele văii pagube incalculabile, Matteo părea obosit. Se întindea atunci în anumite văi mici și solitare și dădea ocol încet săptămâni întregi, absolut inofensiv.

De aceea, el nu era întotdeauna urât. În acele nopți de calm, într-adevăr, Matteo dezvăluia o altă mare calitate a sa: se dovedea a fi un muzicant excelent. Suflând în mijlocul pădurilor, când mai tare, când mai încet, vântul se distra cântând: atunci se auzeau ieșind din pădure cântece lungi, asemănătoare întrucâtva imnurilor sacre, în serile acelea, după furtună, lumea ieșea din sat și se aduna la marginea pădurii, să asculte ore întregi, sub cerul limpede, vocea lui Matteo care cânta. Organistul Domului era gelos și spunea că sunt prostii, dar într-o noapte îl descoperiră și pe el ascuns la picioarele unui trunchi. Și el nici nu observă măcar că fusese văzut, atât era de fermecat de muzica aceea.

A fost în 1905 când unul dintre vânturile acelea mari, venit din

străinătate, îi garantă lui

Matteo că nicăieri nu te odihneai atât de bine ca în caverne; trebuia să găsești o peșteră destul de largă în care să te poți învârti de jur-împrejur; ceea ce, spunea vântul acela, îți dădea o ușurare extraordinară.

Din ziua aceea, Matteo începu să caute o cavernă. Găsi unele mici, ca niște tuburi, în care nu reușea să intre cu totul. Găsi una imensă, în formă de biserică, cu un lac în fund; dar era ocupată de un prea puternic vânt oceanic care se rătăcise, cu mult mai puternic decât el. Nu era nimic de făcut.

A fost coțofana-paznic, santinela, cea care în sfârșit i-a dat un sfat bun. Pe culmea Pădurii Bătrâne, chiar la picioarele lui Corno, unde începeau stâncile, trebuia să se găsească o spărtură, mare cât gura unui puț, care dădea într-o peșteră mare rotundă, complet nelocuită.

Matteo fugi la locul indicat. Găsi deschizătura și cu mare trudă, subțindu-se de tot, se strecură înăuntru trăgându-și după sine toată coada, începu apoi să se învâртеască încet împrejur, în peștera imensă, simțindu-se satisfăcut; producea un bubuit special care ieșea prin deschizătură afară cu un efect sonor armonios.

Atunci duhurile din Pădurea Bătrână, care avuseseră doar pagube de la Matteo, ieșiră pe tăcute din trunchiuri, mișcară din loc un bloc mare de piatră și-l împinseră până la gura deschizăturii, întemnițând vântul. Matteo se-nverșună să redeschidă ieșirea: gaura era prea strâmtă pentru a putea să sufle prin ea și blocul de piatră relativ prea greu.

Nu se mai auzi, afară, bubuitul armonios de la început, dar printr-o crăpătură, prea strâmtă pentru a-i îngădui să fugă, începu un șuierat furios care forma cuvinte. Erau blesteme atroce, care continuă zi și noapte fără vreo clipă de răgaz. Erau asemenea blesteme încât ierburile se uscară de jur-împrejur și copacii cei mai apropiați pierdură o parte din frunze.

Cu trecerea anilor însă, șuieratul slăbi, blestemele încetară aproape și ierburile începură din nou să se ivească în apropierea deschizăturii blocate. Prin crăpătură ieșeau acum tânguiri. Matteo implora să i se redea libertatea. Vocea plângăreață se auzea neîncetat și adesea animalele sălbatice se adunau în fața stâncii, ascultând uimite.

Matteo făgăduia supunere absolută celui care-l-ar fi eliberat;

făgăduia să-l facă bogat aducându-i copaci smulși din pădurile îndepărtate, cirezi și turme ridicate în aer din cele mai îndepărtate pășuni; făgăduia să-i dea mare putere, cum puțini regi aveau pe pământ, să-i distrugă pe eventualii săi dușmani, să facă, după voia lui, vreme rea sau bună, adunând sau îndepărtând norii. Petrecea lungi ceasuri descriind în cele mai mici amănunte modalitățile în care își va arăta recunoștința față de cel care l-ar fi eliberat; și afară, în timpul acesta, nu era nimeni să-i dea ascultare, decât ierburile, câte un iepure curios și cârduri de păsări plictisite.

8

Colonelul Procolo nu numai că află toate acestea, dar fu chiar informat, nu se știe de cine, că Bernardi avea intenția, pentru a împiedica tăierile în Pădurea Bătrână, să-l elibereze pe vântul Matteo și să-l dezlănțuie împotriva lui. Sebastiano Procolo ar fi fost pierdut.

Colonelul se decise să i-o ia înainte lui Bernardi. Coborî personal la Fondo pe bicicletă, angaja patru muncitori cu târnăcoape, ciocane, pârghii, dălți, praf de mină și fitil, apoi urcă înapoi să-l elibereze pe Matteo. Astfel vântul ar fi fost la ordinele lui și el n-ar mai fi avut de ce să se teamă.

Procolo și cei patru muncitori ajunseră la baza lui Corno del Vecchio după un marș obositor în soare. El se trudi să găsească blocul de piatră care închidea gaura și putu să verifice că vântul era încă întemnițat: se auzea într-adevăr venind dindărătul pietroiului o voce subțire și tânguitoare. Colonelul, cu o șovăială ușor de înțeles, începu tratativele, îndepărtând puțin muncitorii ca să nu poată auzi, se apropie de blocul de piatră și-l lovi cu bastonul. Apoi întrebă:

— Cine vorbește acolo înăuntru?

Șuieratul care venea din stâncă se făcu deodată mai intens și rosti cuvinte de neînțeles.

Procolo se retrase instinctiv, mai degrabă încurcat.

— Doamne sfinte, bombăni ca pentru sine, dacă începem prin a nu ne înțelege...

Dar după câteva minute colonelul o luă de la capăt, se apropie din nou de piatră și rosti cu voce mai puternică:

— Dacă te scot *afară*, îmi juri ascultare? Vântul șuieră atunci, pronunțând clar:

— Da, sigur, mă oblig.

— Mă numesc Procolo, adăugă celălalt, sunt colonelul

Sebastiano Procolo.

— Mai tare / Nu înțeleg / șuieră Matteo pe un ton supărător.

— Sebastiano Procolo, silabisi aproape exasperat colonelul.

Acum, jură, hai repede.

Șuieratul pronunță clar:

— Jur că dacă Bastiano...

— Sebastiano / răcni colonelul.

— ...că dacă Sebastiano Procolo mă eliberează din peștera aceasta, eu îl voi asculta totdeauna, îi voi nimici după voia lui pe dușmani, voi aduce furtuna sau seninul după dorința lui. Jur să-mi arăt recunoștința, chiar cu prețul vieții cuiva. Viața mea va fi unită cu cea a lui Sebastiano Procolo până la ultima suflare.

— Foarte bine, spuse colonelul, ai terminat?

— Mi se pare că da, răspunse celălalt dinăuntru, jurământul s-a sfârșit.

Cu un fluier special de bachelită, atunci colonelul îi chemă pe muncitori și le spuse că trebuiau să arunce în aer blocul acela. Muncitorii se puseră imediat pe treabă, cu zgomot mare de ciocane. Procolo se retrase la umbră, la picioarele bradului celui mai apropiat, își șterse sudoarea de pe frunte și se așează așteptând.

La prima explozie blocul sări în așchii mărunte. Deschizătura rămase aproape liberă și se auzi înăuntru un vârtej violent, ca al unui imens lighean care se deșerta. Apoi vântul începu să iasă.

Matteo se ivi rotindu-se de jur-împrejur în formă de trombă de aer, agitând fumul exploziei, pentru a produce cel mai mare efect cu putință. Nu ieșise decât o mică parte din el când colonelul, care sărise în picioare, alergă spre deschizătură, țipând din răsuputeri:

— Atenție, pădurea mea! Dacă nu ți-o poruncesc, lasă-mi pădurea în pace!

El agita în aer bastonul și muncitorii îl priveau uluiți. Îi venise în minte că vântul ar fi vrut să se răzbune pe duhurile care-l întemnițaseră și să doboare toată pădurea sau o parte din ea.

— Nicio teamă, colonele, răspunse cu semeție Matteo, care se ridica mereu mai sus spre cer.

Mergea izbindu-se de peretele lui Corno, deplasând pietre chiar de oarecare mărime, care se abăteau în jos șuierând.

Colonelul se îndepărtă, punându-se la adăpost, îi lăasă pe muncitori să plece și se întinse la umbră să se odihnească. Timp de

aproape o jumătate de oră simți ceva agitându-se deasupra capului său. Matteo, după toate probabilitățile, se întindea, după cei douăzeci de ani de constrângere.

Apoi vântul coborî și, suflând printre ramuri, îl întrebă pe colonel dacă avea vreun ordin.

Procolo, după ce se concentrase câteva clipe, răspunse că nu; vântul să vină din nou la el în dimineața următoare.

— Asta-i tot? făcu Matteo cu o nuanță de ironie.

— Asta-i tot, răspunse celălalt. E prima zi și pot să-ți îngădui puțin *răgaz*.

Vântul se îndepărtă și se făcu tăcere. După puțin timp colonelul o porni înapoi, în ziua aceea avea niște pantofi aproape noi, care scârțâiau la fiecare pas, tulburând liniștea pădurii.

9

15 iunie a fost ziua când colonelul ordonă începerea tăierilor în Pădurea Bătrână. După ce fusese definitiv evitat pericolul lui Matteo, Sebastiano Procolo porunci să se taie o fâșie de copaci spre centrul pădurii; se deschidea astfel o trecere utilă pentru eventualul transport al altor trunchiuri din capătul văii.

Muncitorii atacă un molid uriaș, de circa patruzeci de metri, la marginea pădurii. Spre orele 15, 30 colonelul ieși din casă pentru a merge să vadă; îl însoți vântul Matteo.

Apropiindu-se, auzea tot mai clar zgomotul ferăstrăului. Când ajunsese acolo rămase mirat să găsească o mulțime de oameni așezați în semicerc în jurul copacului.

Matteo îl avertiza că erau duhuri venite să asiste la sfârșitul tovarășului lor. Nu erau toate; se adunaseră doar cele din zona apropiată pădurii, între ele, Procolo îl zări de îndată și pe Bernardi.

Erau persoane înalte și uscate, cu ochi limpezi, cu chipul simplu și uscat de soare. Purtau haine de postav verde croite după moda de acum un secol, fără pretenții de eleganță, dar foarte curate. Țineau toți în mână câte o pălărie de fetru, în majoritate aveau părul alb și erau rași.

Nimeni nu păru să observe că venise colonelul. Procolo profitase de aceasta ca să se apropie pe la spatele lor și să asiste astfel mai de aproape la ceea ce se întâmpla. Și cum se află în spatele șirului de duhuri, cu multă prudență atinse poalele uneia dintre hainele lor, constatând că era stofă adevărată și nu o simplă iluzie.

Pădurarii continuau lucrul cu maximă indiferență, ca și cum n-ar fi fost nimeni să-i observe. Patru mișcau în sus și în jos ferăstrăul care și trecuse de jumătatea trunchiului. Al cincilea urcase pentru a lega funia care urma să ajute la căderea copacului în partea potrivită.

Așezat pe un pietroi, singur, aproape de baza copacului, stătea unul dintre duhuri, la fel cu toți ceilalți; era duhul bradului pe care-l tăiau. Urmărea lucrul pădurarilor cu mare atenție.

Toți tăceau. Se auzeau doar zgomotul ferăstrăului și foșnetul ramurilor mișcate involuntar de Matteo. Soarele pleca și venea din cauza norilor. Colonelul observă că pe bradul pe care-l tăiau nu era nici măcar o pasăre, pe când cei din jur erau de-a dreptul ticsiți. Deodată Bernardi se desprinsese dintr-un punct al semicercului, înainta pe terenul liber și se apropie de duhul care ședea singur, bătându-l cu o mână pe umăr.

— Am venit să ne luăm rămas-bun, Sallustio! spuse cu voce tare ca pentru a se auzi că vorbea în numele tuturor celorlalți tovarăși. Duhul molidului se ridică în picioare, fără a-și lua însă ochii de la ferăstrăul care rodea trunchiul său.

— Ceea ce se întâmplă e trist, nu suntem absolut deloc obișnuiți cu așa ceva, continuă Bernardi cu glas domol. Dar tu știi câte am făcut pentru a încerca să împiedic acest lucru. Tu știi că am fost trădați și că ne-a fost furat vântul.

Și spunând așa, își îndreptă privirile, poate din pură întâmplare, în direcția colonelului Procolo, ascuns după șirul de duhuri.

— Am venit să-ți spunem adio, continuă Bernardi. Chiar în seara asta tu vei fi departe, în marea și eterna pădure de care în tinerețe am auzit vorbindu-se atâta. Pădurea cea verde care nu are hotare, unde nu sunt iepuri de câmp, nici hârciog, nici coropișnițe care să mănânce rădăcinile, nici gândaci care să scobească lemnul, nici viermi care să devoreze frunzele. Acolo sus nu vor fi furtuni, nu se vor vedea trăsnete sau fulgere nici măcar în caldele nopți de vară.

Îl vei regăsi pe confrății noștri căzuți. Ei și-au reînceput viața, de data aceasta definitiv. Au redevenit mici plante la suprafața pământului, au învățat din nou să înflorească și au urcat încet spre cer. Mulți dintre ei trebuie să se fi ridicat binișor. Salută-l pe bătrânul Teobio, dacă îl revezi, spune-i că un brad că el nu s-a mai văzut, deși au trecut peste două sute de ani. Asta îi va face poate plăcere.

Da, este cam dureroasă o asemenea despărțire. Ne legasem unul

de altul și toate acestea par ciudate. Dar într-o bună zi vom sfârși prin a ne regăsi. Crengile noastre se vor atinge iarăși și ne vom relua discuțiile și păsările vor sta să ne asculte. Acolo sus sunt păsări cu multe culori, din cele mari și frumoase, cum pe-aici nu există.

Îți mărturisesc că pregătisem un mare discurs, dar e mai bine să vorbesc așa, simplu. Peste câteva zile, poate chiar mâine, vreun altul dintre noi te va urma; se poate să fie mulți și între ei mă aflu chiar și eu.

Tu îți vei găsi locul pregătit, îți vei reface cu răbdare un trunchi, mult mai frumos decât acesta. Brazii pădurii aceleia ating chiar trei sute de metri și trec prin nori. În fond, te vei simți bine; cine știe, în două-trei luni, mi-e teamă, îi vei uita și pe frații din Pădurea Bătrână, nu-ți vei mai aminti nici măcar de timpurile noastre fericite.

Bernardi tăcu. Celălalt îi strânse mâna, spunând:

— Mulțumesc, acum du-te totuși cu ceilalți, pentru că mi se pare că se apropie sfârșitul. Nu-i cazul de atâtea formalități.

10

Pe când vorbea Bernardi, venise o furtună. Nori mari întunecați se îngrămădeau pe cer și vânturi energice se izbeau de pădure. Ici-colo ramurile se despicau pe neașteptate.

Duhurile se temuseră atunci că ar fi putut fi. doborâți copacii lor de vânt; fiecare se gândi la propriul său brad și vru să meargă să vadă. Cert este că pe când Bernardi vorbea, unul câte unul, pe tăcute, duhurile se îndepărtaseră, părăsindu-și tovarășul pe punctul de a muri. La marginea uriașei păduri rămaseră astfel doar pădurarii, Bernardi, Sallustio și colonelul. Dar și Bernardi se îndepărtă repede în inima pădurii.

Sebastiano Procolo avu bănuiala că Matteo fusese cel care provocase furtuna aceea, îl strigă. Vântul îi răspunse de îndată, ca și cum ar fi continuat să se-nvântească liniștit acolo primprejur, și declară că rămăsese calm. Dar colonelul nu era convins: profitând de zăpăceală, Matteo dăduse probabil și el un brânci brazilor împreună cu celelalte vânturi.

Nu s-a reușit niciodată să se explice de ce, cu toată vremea aceea urâtă, Sebastiano Procolo a vrut să rămână pe loc. Stătea acolo nemișcat, acum perfect descoperit, pentru că duhurile plecaseră. Foșnetul ramurilor în pădure făcea un zumzet surd care adesea reușea să acopere zgomotul ferăstrăului.

Duhul bradului care era pe punctul de a fi doborât se mișcă pe neașteptate apropiindu-se de colonel.

— Ai venit pentru contraordin? întrebă.

— Care contraordin? întrebă Procolo.

— Credeam că stăpânul acesta, colonelul Procolo, și-a schimbat părerea și a ordonat să se suspende tăierea.

— Colonelul Procolo nu a dat niciodată în viața lui contraordine, făcu pe un ton înghețat Sebastiano.

— Îl cunoști?

— De mulți ani.

— Dacă cei de acolo ar înceta lucrul, spuse duhul arătând spre pădurari fără a-i privi, poate ar fi posibil ca tăietura mea să se cicatrizeze, poate aş continua să trăiesc... Apoi se răsuci dintr-odată, întinse dreapta de parcă indica ceva și strigă bu voce disperată: Da privește acolo, privește!

De teamă ca vântul să nu doboare copacul de partea opusă celei pe care trebuia să cadă, pădurarii acceleraseră la maximum lucrul, așa încât la taie aproape în întregime trunchiul. Acum ipucaseră frânghia și trăgeau toți laolaltă ca să ioboare bradul.

— Atenție, domnule colonel! strigă unul dintre pe de teamă ca Procolo să nu fie prin apropiere și să fie lovit.

Dar colonelul rămase pe loc. Duhul, în mod inexplicabil, dispăruse dintr-odată. Din trupul bradului ieși un scârțâit sfâșietor; trunchiul începu să se plece încet, cu o mișcare tot mai rapidă. Apoi se prăbuși cu o bufnitură enormă.

Pentru câteva minute ramurile rupte continuară să geamă, în fine, se auzi doar tocea uniformă a codrului. Pădurarii, odată strânse uneltele, se îndepărtară în fugă, pentru că cerul se făcea tot mai negru.

Nici atunci colonelul nu se mișcă. Rămânea nepăsător și privea bradul mort, ale cărui linii se confundau în obscuritatea furtunii și a serii sosite pe neașteptate. Pădurea se înălța la câțiva metri ca un zid întunecat și din ea ieșea o voce din minut în minut mai gravă.

Părea că Sebastiano Procolo nu mai era în stare să se miște. Rămase pe loc timp de aproape o jumătate de oră. Când își reveni, era deja întuneric, furtuna creștea încă și cădeau primele picături.

Atunci colonelul, agitănd bastonul, ca și cum ar fi fost cuprins de

o furie teribilă, începu să strige:

— Matteo! Matteo!

Dar nimeni nu-i răspunse. Erau doar vocile înalte ale celorlalte vânturi care biciuiau pădurea și pe care el nu reușea să le înțeleagă.

Îl chemă pe Matteo încă de șase, șapte ori, în intervalele dintre un tunet și altul, între timp, o pornise în direcția casei, tot țeapăn, ca de obicei, dar cu o nervozitate evidentă. Chemările sale se pierdeau, înghițite de zgomotul pădurii. Puțin după aceea începu să se rătăcească; în semiîntuneric nu reușea să dea de urma potecii pe care venise. Acum ploua cu găleata.

Deodată, de după un trunchi, apăru un om. Curând îl recunosc pe Bernardi, dar păru destul de satisfăcut:

— Cu voia lui Dumnezeu, e cineva! exclamă el. Am rătăcit drumul.

— Vă voi întovărăși eu, spuse Bernardi. Trebuie să vă spun ceva.

11

Nu se știe exact ce și-au spus cei doi, în acea lungă discuție care dură până în zori. Colonelul se baricadase cu Bernardi în biroul său și închisese chiar și obloanele, de teamă că Matteo ar fi putut privi, curios. Lipsiră astfel cu totul martorii, în noaptea aceea în birou nu erau nici măcar șoareci¹. Doar din ceea ce s-a întâmplat pe urmă se poate deduce ceva.

Se pare astfel că Procolo îi dădu lui Bernardi cuvântul său că va opri tăierile în Pădurea Bătrână. Poate moartea bradului Sallustio îl impresionase puțin. Dar ce-l convinsese a fost mai ales compensația oferită de duh.

Deși în mod vag, pe scurt se știe că Procolo dobândi prin pactul acela o adevărată putere asupra duhurilor din Pădurea Bătrână. Duhurile se obligaseră mai cu seamă să strângă lemnele de foc și bătrânele trunchiuri căzute de la sine și să transporte materialul la marginea luminișului, unde l-ar fi putut încărca ușor în care s-au

<notă>

1. Mobilele și mai ales un scrin foarte bătrân poată auziseră ceva. Dar era inutil să-i interoghezi. Ei ni știu să se exprime: doar câte un scârțâit din când în când; ca să ne istorisească toată povestea s-ar fi scurs cel puțin treizeci de ani.

</notă>

camioane. Socotind după întinderea pădurii, rezerva de lemne

de acestea era ca și inepuizabilă. Din vânzare, calculând chiar la prețul cel mai scăzut, Procolo ar fi putut obține un câștig mai mare decât dacă ar fi continuat tăierile; și evita să-i mai facă rău pădurii. Fără intervenția duhurilor, ar fi fost, pe de altă parte, absurd să crezi că se pot strânge toate lemnele acelea risipite prin pădure.

Așadar de la acest pact, contractul din 15 iunie, izvorî pentru Sebastiano acea putere ascunsă de care și azi se mai vorbește adesea în vale. Nimeni, înainte de noi, n-a știut exact care au fost puterile colonelului; tocmai de aceea apărură zvonuri absurde și figura ex-ofițerului dobândi o aureolă sinistră. (De remarcat că în pădurea imensă care-i aparținea lui Benvenuto se executau între timp tăieri prin obișnuitele rotații. Administrația, cum s-a spus, era ținută de același Procolo, tutorele băiatului.)

După cum se vede, drepturile conferite lui Procolo se limitau aproape exclusiv la aprovizionarea cu lemne de foc; asupra fiecărui duh nu putea să exercite direct o autoritate propriu-zisă. Cu toate acestea, era o putere pe care niciun alt om înaintea lui n-o avusese.

12

Într-o noapte (21 iunie) a fost sărbătoare în pădure. Procolo își dădu singur seama, către zece seara¹. Fără să explice de ce, îl întrebă numaidecât pe Aiuti, care întârziase la el discutând despre afaceri, dacă știe vreo potecă pentru a intra în Pădurea Bătrână și dacă-l poate întovărăși. Celălalt răspunse că da. (Vântul Matteo, pe-nserate, anunțase că trebuie să plece și să lipsească până dimineața.)

Într-o jumătate de oră ajunseră la marginea pădurii. Luminându-și calea cu un felinar, cei doi înaintară pe un fel de potecă spre inima pădurii și continuară să meargă iute până la marginea unui luminiș larg, luminat de lună.

<notă>

1. În anumite nopți senine, cu lună plină, se fac serbări în pădure. E imposibil să se stabilească precis când și nu există simptome frapante care să te avertizeze. Se intuiește din ceva special care în asemenea ocazii există în atmosferă. Mulți oameni, ba chiar majoritatea, nu-și dau seama niciodată de aceasta. Alții, în schimb, intuiesc imediat. Nu e nimic de învățat. E o chestiune de sensibilitate: unii o posedă de la natură; alții nu o vor avea niciodată. Și vor trece nepăsători, în acele nopți norocoase, de-a lungul pădurilor întunecate, fără să bănuiască măcar ce se întâmplă acolo înăuntru.

</notă>

În jur erau brazi amețitori, toți pătrunși de tenebre. În mijloc era o pajiște și de-a curmezișul zăcea un copac, mort cine știe de când, acum dezbrăcat de vreascuri și ramuri.

În locul acela se desfășura serbarea. Nu era în realitate nimic bătător la ochi, dacă lăsăm deoparte flăcăruile de gaze care săltau de-a lungul brazilor, lumina extrem de limpede a lunii și prezența nenumăratelor duhuri adunate la marginea luminișului. Colonelul abia le întrezărea, ghemuite în umbră, nemișcate și tăcute ca și cum ar fi așteptat ceva.

Abia ieșiseră cei doi din desișul pădurii că se stinse felinarul. (Asupra acestui amănunt se discută apoi mult: unii susțineau că Procolo stinsese dinadins lumina, de teamă să nu fie văzut; dar, evident, aceia nu știau ce fel de om era colonelul.)

Cei doi se opriră unde se sfârșea umbra, ca să observe ce se întâmplă.

— Mi se pare un lucru ridicol, nu-i nimic special, îi spuse Procolo lui Aiuti și schiță un fel de râs care răsună înspăimântător în liniștea adâncă.

— Dacă-mi permiteți, eu plec, făcu atunci Aiuti. Trebuie să merg până la Fondo. Măine am de lucru.

Colonelul m-i măcar nu-l salută, atent cum era la un sunet amplu care se răspândea în pădure. Nu i se păru o voce nouă. Îndată după aceea îl recunosc pe vântul Matteo. În acel moment ajunseră, de la o imensă depărtare, bătai nedeslușite de clopot. Procolo își privi ceasul de aur: era miezul nopții.

La orele 24, într-adevăr, vântul Matteo începu un concert. Se rotea în jurul luminișului, peste trunchiurile goale și peste rămuriș, scoțând din ele muzică. Acordurile se făceau mereu mai ample până când se putu desluși un cântec adevărat: – Oamenii nu l-au văzut niciodată pe când în după-amiezile de toamnă trecea pe lângă case semănându-și urmele lungi pe pulberea drumurilor albe drumuri de obicei pustii –, acoperite de ceruri schimbătoare. Oamenii își vedeau de treburile lor – întorceau ochii într – altă parte – când el, îmbrăcat în culori închise, trecea prin apropierea caselor. Abia după aceea observau. „I-ați văzut urmele?” spuneau. „Pe aici trebuie să fi trecut blestemul sufletelor noastre!” Doar mie mi s-a-ntâmplat să-l întâlnesc mie, care în după-amiezile de toamnă galopez adeseori pe drumurile

neglijate de oameni. În ziua aceea el ducea în spate...

Aici vântul se întrerupse un moment:

— ...el ducea în spate... Nu, nu era așa, nu mai reușesc să-mi amintesc, au trecut peste douăzeci de ani și poveștile acestea nu le-am mai reluat niciodată. Spuneți-mi, o, voi duhuri ale pădurii, vă amintiți cum continua?

— Prea mult timp a trecut de atunci, răspunse din umbră unul dintre duhuri, n-aș ști ce să-ți spun. Dar încearcă alta, de altfel.

Se auzi iarăși vocea vântului:

— Voi încerca povestea testamentului bufniței regale, pe care nimeni n-a reușit niciodată să-l găsească — și totuși se află într-un loc — sau în crăpătura vreunei stânci sau sub scoarța unui copac sau îngropat în pământ într-o casetă de sticlă.

— Imense erau bogățiile sale — mormane de aur alternate cu mormane de rubine. Cu toate acestea, bufnița se mistuia de insomnie pentru că fără a-și acorda vreo oră de odihnă — continua să-și scrie testamentul temându-se că nu va termina la timp. Scrisese trei mii de pagini...

Aici vântul se întrerupse din nou:

— Scrisese trei mii trei sute de pagini... nu, nici aceasta nu merge, nu-mi mai amintesc bine. Bufnițe, hei, bufnițe, răspundeți! Vă amintiți continuarea?

Din vârful unui brad sosi o voce răgușită:

— Chiar dacă mi-aș aminti-o, nu ți-aș sugera niciun cuvânt. Povestea aceasta a bufniței regale mărturisesc că nu mi-a plăcut niciodată prea mult. Ba mai mult: mi se pare o poveste imorală.

Atunci vântul începu pentru a treia oară. Se simțea în vocea lui o frământare sinceră; Matteo înțelegea că amneziile sale repetate amenințau reușita serbării.

— Voi spune atunci povestea lui Dosso, copilul care nu avea teamă de nimic. Toate animalele îi știau de frică. ar fi vrut ca el să moară. Și noaptea, când el dormea, se adunau în jurul casei sale și urlau toate până în zori, cu intenția de a-l înspăimânta. Dosso se trezea furios și începea să tragă cu mica lui pușcă. Într-o noapte ucidea o vulpe, în altă noapte o nevăstuică sau câini, marmote sau arici.

— Dar animalele reveneau în fiecare seară, — animalele îi spuneau așa: „Dacă ai curaj, du-te să deschizi grota cenușie unde stă închis bizonul”. Și într-o dimineață Dosso merse la grota cenușie și

deschise cu greu ușa de fier. Bizonul nu ieși dar scoase un muget, un muget înspăimântător care îl asurzi pe copil. Atunci... Și aici Matteo se întrerupse din nou. Nici măcar pe asta n-o mai nimeresc... le-am uitat chiar pe toate...

Dar în clipa aceea, de la marginea luminișului, se înalță o voce mică și răsunătoare, o voce de copil:

— Da! eu mi-o amintesc! am găsit-o într-un caiet vechi, și continuă povestea lui Matteo, cântând melodia potrivită:

— Atunci Dosso simți mare spaimă și fugi tremurând până la casa lui. De atunci n-a mai fost văzut fugind cu mica lui pușcă pe pajiști și prin păduri ci rămânea așezat în fața casei. Animalele nu pricepeau ce are dar vedeau că era tare schimbat. Nu mai veniră să-l chinuiască noaptea ba chiar evitau să facă zgomot de teamă să nu-l trezească. Ele nu știau că Dosso nu mai auzea nimic. Chiar și un cocoș care greșea ora fără doar și poate și obișnuia să cânte cu patru ceasuri înainte de zori tăcea și el acum ca să nu-l deranjeze pe băiat în somn!

Era un băiat care cânta. Colonelul, care era destul de aproape, observă cu atenție, dar nu reuși să-l vadă bine din cauza umbrei dese.

Abia apăruse băiatul, continuând cântecul întrerupt, că vântul Matteo își revenise numaidecât și își unise vocea cu a copilului. Amândoi cântau într-un glas de parcă făcuseră multe repetiții împreună. Recăpătându-și siguranța, Matteo scotea din pădure sonorități perfecte, cum făcea cu douăzeci de ani în urmă. Vârfurile brazilor se legănau de o parte și de alta, în ritmul cântecului. La urmă, băiatul înainta doi, trei pași, intrând în lumina lunii. Colonelul îl recunoscuse pe Benvenuto.

Fără să ezite, Procolo îi ieși în față:

— Cine ți-a dat voie, strigă, să ieși noaptea din colegiu?

Înspăimântat de apariția unchiului, Benvenuto, de la primele cuvinte, se întoarse și fugi în pădure împreună cu trei sau patru colegi care până atunci rămăseseră în umbră.

Odată îndepărtați copiii și potolit cu mare trudă în desișul profund al pădurii ecoul cuvintelor sale, Procolo merse spre centrul luminișului poruncind cu voce tare:

— Dați-i înainte! Începeți. Muzica aceea nu era rea. Cântecul lui Matteo se stinsese însă dintr-odată, lăsând loc unei tăceri grele. Procolo observă că, fără să facă zgomot, duhurile se îndepărtau repede. Unul dintre ele, cu un butoi mare, înainta pe pajiște și, bătând cu

nodurile degetelor în doage, chemă să se adune flăcăruile de gaze care una câte una se lăsară la pământ, lunecând în recipient. Când le culese pe toate, se afundă și el în pădure.

Procolo zări totuși un ultim duh care întârziase la marginea luminișului.

— Ce mai e și povestea asta? strigă el. Ați întrerupt serbarea pentru că au plecat băieții? Dar mai sunt și eu pe aici, mi se pare.

Duhul veni spre colonel. Era Bernardi.

— Nu pot să fac nimic, răspunse. Matteo, după cum se pare, a plecat. Și apoi tovarășii mei, o mărturisesc, au avut întotdeauna o slăbiciune pentru copii.

— Și voi sunteți la fel cu oamenii, spuse colonelul pe un ton amar. Cât suntem mici, nu ne mai ajung atențiile; când am devenit apoi mari, am trudit și suntem oboșiți, nu mai există niciun câine care să ne privească.

— Problema poate e alta, replică Bernardi încet. La o anumită vârstă, voi toți, oamenii, vă schimbați. Nu mai rămâne nimic din ce erați mici. Ajungeți de nerecunoscut. Chiar și tu, colonele, cândva trebuie să fi fost altfel...

Cei doi rămaseră așa unul în fața celuilalt pentru câteva clipe, fără a spune un cuvânt. Apoi Bernardi îl salută, îndreptându-se încet spre desișul pădurii, care acum era toată singurătate și tăcere.

În cele din urmă porni și colonelul, făcând să se clatine și să scârțâie puțin felinarul stins. Făcu șase sau șapte pași, apoi se opri, întorcându-se deodată înapoi: avusese impresia că cineva îl urma.

Privi, dar nu era nimeni. Totul era nemișcat și liniștit, în lumina lunii. El văzu însă atunci că lasă în urmă o imensă umbră neagră, cu totul disproporționată. Faptul că luna apunea și razele sale erau tare oblice nu ajungea să explice lungimea aceea neobișnuită.

Colonelul făcu vreo câțiva pași, apoi se întoarse din nou:

— Ce vrei de la mine, umbră blestemată? întrebă cu un glas furios.

— Nimic, răspunse umbră.

13

Trec deseori, prin văile pustii, dorințe funeste, de origine necunoscută. Ele cresc în singurătate, infiltrându-se în adâncul sufletului: ca să te năpădească, e de ajuns uneori să fi contemplat prea mult pădurile în zilele cu vânt de la nord, sau să fi văzut nori în formă

de con, sau să fi trecut pe anumite cărări inexplicabile care o apucau spre nord-vest. Așa i se întâmplă colonelului Procolo; se nascu într-o seară în el o idee care se amplifică puțin câte puțin: dorința ca Benvenuto să moară.

Chiar din primele cercetări în pădurea sa, Procolo se convinsese că Morro fusese nedrept lăsându-i lui Benvenuto partea cea mai mare și cea mai bună a pădurii.

Dificultățile create lui de Pădurea Bătrână și povestea cu duhurile îi dăduseră apoi o dispoziție foarte tristă. De nepot, pe care-l văzuse de șase sau șapte ori cu totul (inclusiv întâlnirea din timpul sărbătorii din pădure) și pe care-l considera ca pe o sărmană ființă, nu-i prea păsa în realitate, începu să-l considere o povară, învăța cu încetul să-l urască, la urmă speră că băiatul ar putea să dispară și să rămână el stăpân peste tot.

Nimeni, desigur, în afară poate de vântul Matteo, nu putu să-și dea seama de gândurile solitare care se coceau în mintea lui Procolo, irănite de farmecele rele ale pădurii.

Dar cei care se apropiau de el în vremea aceea simțeau în privirile lui o lumină înșelătoare, simțeau în cuvintele sale o rezonanță stranie; în iod inconștient încercau să scurteze întrevedeea, ca și cum ar fi putut să se aștepte de la el șa ceva neplăcut.

Gândul nesănătos al colonelului ieși în sfârșit la iveală. Și o ființă de foarte mare încredere, pe care însă n-o putem numi, auzi în dimineața de 23 iunie următoarea discuție între Procolo și vântul Matteo, desfășurată în fața casei.

— Noaptea asta am visat, spuse colonelul, că Benvenuto murise.

— Nu e un vis chiar așa de absurd, observă vântul. Căci Benvenuto e cam bolnăvicios.

— Am visat că Benvenuto murise, continuă Procolo, și eu devenisem stăpânul întregii sale păduri.

Vântul nu spuse nimic.

— Devenisem stăpânul întregii păduri, mai repetă colonelul după o pauză.

— Ai face mai bine să vorbești clar, făcu atunci Matteo, ai vrea să-l omor?

Colonelul nu răspunse.

— Dacă nu-i decât atât, adăugă vântul, n-o să mă obosesc prea mult. O să-mi folosească chiar să mă mențină în formă. O rafală bună la

momentul oportun, nu-i așa, colonele? Nimeni nu va bănuî vreodată ceva.

— Da, spuse Procolo, tu mi-ai jurat ascultare.

14

Colegiul unde se afla Benvenuto se ridica la aproape opt kilometri mai sus de Fondo, de-a lungul unui drum. Nu departe, spre munte, începeau pădurile de conifere. Dar trebuia să mai mergi încă aproape un kilometru înainte de a ajunge la Pădurea Bătrână.

Pe 24 iunie, Benvenuto, într-o ceas de libertate, urca spre pădure, din motive pe care nu le cunoaștem, pe la ora două după-amiază, când îl asalta vântul Matteo. Băiatul simți deodată venind asupra-i o forță necunoscută. Căzu pe o parte în iarbă. Apoi se ridică grozav de speriat și începu să fugă, gâfâind, spre colegiu.

Ar fi chemat în ajutor vreun coleg, dacă n-ar fi fost prea adesea batjocorit pentru slăbiciunea lui fizică; și de data aceasta s-ar fi simțit umilit.

Voia să ajungă la colegiu, dar nu reușea; Matteo îl împingea dintr-o parte, făcându-l să se abată din drum. Nu înțelegea bine ce i se întâmplă, dar continua să fugă cu disperare.

Curând, Benvenuto se îndepărtă lateral de colegiu, coborî într-o depresiune largă plină de ierburi, prăbușindu-se din când în când sub loviturile vântului. Acum era complet izolat, așa cum spera Matteo: o dată ce nu ar fi fost nimeni să vadă, vântul i-ar fi dat lovitura de grație.

Matteo observă că, dacă băiatul ar fi ajuns la pădurea care înconjura de cealaltă parte marginea vâlcele, ar fi fost necesar, din cauza rezistenței opuse de trunchiuri, un efort împătrit. Dar nu-și închipui că Benvenuto ar putea găsi adăpost într-o colibă părăsită și distrusă, care se înălța în mijlocul pajiștii.

Benvenuto, sfârșit de fuga îngrozitoare, se năpusti înăuntrul micii cabane, gâfâind de oboseală, încercă să închidă cât mai bine ușa din scânduri prost prinse, se sprijini cu tot trupul de ea și în cele din urmă începu să strige, plângând disperat.

După zgomotul făcut de vântul ce izbea în colibă, Benvenuto îl recunoscuse pe Matteo. Aceasta păru să-l liniștească puțin. Băiatul încetă să mai urle, dar la chemările sale: „Matteo! Matteo!”, acela, de afară, nu răspunse.

Coliba de lemn se clătina toată sub rafale. Fâșiile de soare care intrau prin crăpături tremurau pe podea. Totul părea că e gata să se

facă bucăți.

Benvenuto simți că în vocea nedeslușită a vântului era o pornire rea, o dorință de a face rău.

— Colibă, ține-te tare! strigă băiatul. Sfântă Fecioară! Sfântă Fecioară!

— Nu mai merge, răspunse coliba, nu mai am oasele de altă dată. Fac și eu ce pot. Dar nu cred că pot să rezist mult.

Tremurând de groază, Benvenuto stătea lipit de ușă, așteptând ca Matteo să dea lovitura finală. Și el auzise istorisindu-se povestea cu digul, despre furiile îngrozitoare ale lui Matteo și despre distrugerile lui. La un moment dat șuieratul vântului încetă.

— Acum se retrage să-și ia avânt! făcu scârțâind acoperișul bordeiului. Acum s-a terminat cu adevărat. Urmă o tăcere imensă. Benvenuto sughița din tot pieptul, cu gemete surde.

Apoi se auzi un zumzet îndepărtat, ca un roi de bondari. Zumzetul se apropie, mereu mai puternic, până ce Matteo se năpusti asupra colibeii. Dar coliba nu se făcu țândări. Scândurile scârțâiră dureros, cum desigur nu li se mai întâmplase vreodată, dar rămaseră prinse una de alta.

Pale de vânt se năpustiră prin crăpături, mai ales prin ușă, și totuși și aceasta rezistă. Da, baraca aceea dărăpănată nu cedă în fața vântului Matteo. Fiecare bucată era cât p-aci să se prăbușească, acoperișul aproape se umflase, niște scânduri vibrau ca foile de hârtie, dar, în sfârșit, cu puțin curaj, bordeiul se apără. Matteo fu cuprins de furie.

— Acum te fac eu bucăți, baraca naibii! șuieră distinct, pe tine și pe nenorocitul care-i înăuntru, își mai luă o dată avânt, trecură iar clipe eterne de așteptare, se auzi din nou zumzetul apropiindu-se, zumzetul se transformă în șuierat, coliba scârțâi ca mai-nainte, se zgudui toată într-un spasm. Benvenuto scoase un țipăt răgușit care implora, dar pereții rămăseseră în picioare. De trei ori, de patru ori, Matteo se înverșuna împotriva colibeii, fără a reuși s-o distrugă. A cincea oară, năvala vântului păru mai slabă. A șasea oară se simți în mod clar că Matteo își epuizase resursele.

— Taci, că sunt teafăr, spuse încet-încet băiatul, care începuse să prindă curaj.

— Nu-l cunoști pe Matteo, se vede, bombăni coliba. A trântit la pământ un dig de parcă ar fi fost de carton, și vrei ca eu să rezist? Face

așa ca să ne chinuiască. E o glumă pentru el să mă 162

arunce în aer. Uite ce mai belea mi-a căzut pe cap din cauza ta!

— Am scăpat, suntem teferi, îți spun, repetă plin de speranță băiatul. Nu-l auzi? Acum e obosit mort.

Izbiturile vântului, într-adevăr, erau de fiecare dată mai fără vlagă și mai scurte. Scârțâiturile scândurilor erau mai puțin adânci. După vreo cincisprezece minute razele soarelui, care intrau prin crăpături, nu mai dansau pe podea. Se mai auzea vocea înfuriată a lui Matteo, dar acum era vlăguită.

— Încep să cred că ai dreptate, spuse coliba. Și asta, dacă vrea Dumnezeu, a trecut. Nu mai e Matteo cel de altă dată, asta-i treaba. A rămas întemnițat timp de douăzeci de ani, am auzit. Țsta trebuie să fie motivul. Nu poți rămâne nevătămat închis atâta timp...

Dar Benvenuto nu mai stătu să audă sporovăielile colibei. Recăpătându-și încrederea în sine, deschise ușa și ieși pe pajiște în soare.

— RMatteo, strigă, răspunde!

Vântul nu-i răspunse. La ivirea băiatului în prag, Matteo, otrăvit de insucces, fugise de-acolo blestemând.

15

N-a fost cea mai mare amărăciune a lui Matteo în zilele acelea. În seara următoare, alunecând de-a lungul lui Văile di Fondo, el întâlnește alt vânt, cu o putere mai mare.

— Ce faci tu aici? Întrebă Matteo pe un ton grosolan.

— Sunt vântul văii, dacă-mi dai voie, făcu celălalt, mă numesc Evaristo.

După eliberarea din peșteră, Matteo încă nu aflase, într-adevăr, că fusese înlocuit, în cei douăzeci de ani, în Văile di Fondo, de alt vânt. Nimeni, nici măcar pietrele, nu îndrăzniseră să-i spună adevărul, de teama furiei sale. Așa o află chiar de la rivalul său.

Trebuie să remarcăm că toată populația era, în mare, destul de mulțumită de Evaristo. Nu că el ar fi fost vântul ideal. Dar în cei douăzeci de ani nu făcuse niciodată mari pagube și, deși cam leneș, răspundea aproape totdeauna la chemări, când locuitorii văii, disperați din cauza secetei, organizau procesiuni menite să înduplece cerul. Atunci Evaristo ieșea din somnolența lui obișnuită și aduna, fără a se gândi prea mult la calitate, un număr suficient de nori ca să adape pajiștile uscate.

La întoarcerea lui Matteo, cum e de la sine înțeles, Evaristo nu se arată deloc dispus să-i cedeze **e** locul ocupat cu atâta prestigiu, dacă nu cu glorie, atâția ani. În ziua aceea, la ordinul dat de Matteo de a pleca, răspunse că nu dorea nedreptăți; la întrebarea cui ar trebui să-i revină stăpânirea asupra văii trebuia să se răspundă cu chibzuință; să se facă o probă: cel mai puternic ar fi avut dreptate.

Matteo prinse foarte bine batjocura care se ascundea în acea propunere; și Evaristo își închipuia că el nu mai era Matteo cel de odinioară, semănător de spaimă. Pierzându-și mințile, el izbucni în invective și amenințări de o vulgaritate neobișnuită.

— Ai uitat multe lucruri, șuieră Matteo. Te voi face să ți le reamintești. Măine chiar, la ora asta¹, eu voi face o furtună în valea asta cum nimeni n-a mai văzut niciodată. Împiedică-mă dacă poți.

— Tu nu te gândești că anii trec, răspunse Evaristo, care nu-și pierduse calmul. Ai face mai bine să te adaptezi; acum mai ai încă un oarecare renume, o rămășiță din vechea glorie, dar mâine ai putea s-o pierzi și pe aceasta. Există un destin care e la fel pentru toți: pentru unul timpul trece mai repede, pentru alții merge mai încet, dar în fond e tot aia. Ia seama, Matteo, la ce faci, aș putea să-ți spun lucruri crude. Resemnează-te cât mai e timp!

Dar Matteo plecă cu un cor de blesteme. Provocarea era de-acum stabilită.

Mesaje misterioase, care scapă cunoașterii omenеști, răspândiră ca un fulger știrea în toată valea. Și în după-amiaza de 26 iunie 1925.

<Notă>

1. **E**ra aproximativ cinci după-amiaza.

</notă>

Întreaga populație, baricadând cu grijă casele, urcă pe culmea munților înconjurători pentru a asista la luptă. Fundul văii unde era de temut că se va descătușa uraganul rămase aproape pustiu. Bătrânii infirmi se lăsară transportați în cărucioare în cele mai bune puncte panoramice. Și animalele, cele care aveau posibilități, fură conduse în cabane îndepărtate și bine ascunse. Au fost văzute pisici hoinare care părăseau casele din Fondo și se cățarau pe pantele cele mai abrupte. Și iepurii, veverițele, unii spun că și cârțițele, se adăpostiră în munți. Fundul văii rămase complet pustiu și tăcut; nu se auzea vocea nici unei păsări. Singurul dintre toți, clopotarul voise să rămână la postul său, pentru a face să se audă, în caz de mare primejdie, bătăile clopotului

celui mare.

Profilul munților, acolo unde nu era acoperit de pădure, mișuna de figuri umane. S-ar fi spus că e o grandioasă serbare dacă ar fi fost mai multă veselie între oameni. Toți, în schimb, simțeau o frică blestemată. Cei care cunoșteau episodul cu Benvenuto nu-i acordau mare importanță; se gândeau, în schimb, la furiile distrugătoare ale lui Matteo, la digul prăbușit, la copacul despicat în două bucăți, la podul prăvălit, la vacile aruncate cu violență în prăpastie.

Despre forța lui Evaristo, fie și după douăzeci de ani, nu se știa mare lucru. Dar părea prea flegmatic, prea iubitor de viață liniștită. Ce garanție putea să dea un vânt care douăzeci și trei de ore din douăzeci și patru stătea înghesuit între zidurile unei vechi biserici în ruină?

Evaristo obișnuia într-adevăr să stea într-un foarte vechi templu gotic, de proporții grandioase, numit San Gregorio al licuricilor, din cauza extraordinarei abundente a unor astfel de găze între zidurile sale. Se-nălța într-o localitate izolată la circa 300 de metri de Fondo, în mijlocul codrilor. O parte a acoperișului său mai ținea încă și structura de bază se menținea foarte solidă, într-adevăr, pare inexplicabil faptul că cercetătorii de istorie și de artă nu s-au ocupat absolut niciodată de monumentul acela original de arhitectură prețioasă și bogat desigur în întâmplări ciudate.

Ziua se menținuse limpede și răcoroasă, cu tot anotimpul mai degrabă înaintat. Trei sau patru nori micuți izolați făcuseră obișnuitul drum deasupra văii venind dinspre nord-vest și dispăruseră unul câte unul după crestele verzi. Abia spre orele 16 atmosfera începu să se agite ușor; evident, Evaristo se-nvârtea nervos în așteptarea dușmanului.

Bătrânii văii, cei care se pricepeau, observară că, din fericire, condițiile erau defavorabile lui Matteo. Dată fiind marea transparență a atmosferei, vântul ar fi trebuit să meargă să ia nori foarte de departe și nu ar mai fi putut ajunge odihnit pe câmpul de luptă.

Într-adevăr, la 16, 30 Matteo nu găsisese încă niciun nor. Alerga cu neliniște îngrijorată de-a lungul lanțurilor munților, menținându-se la mare înălțime pentru a avea vizibilitate mai bună. Dar în toate părțile orizontul era perfect senin.

Era gata să se întoarcă, blestemând destinul, când vocea lui furioasă fu auzită de un preaputernic vânt transcontinental, de putere nemăsurată, care plutea la o cotă foarte înaltă. Era un celebru

vânt-pirat care avusese întotdeauna simpatie pentru Matteo. Cum să i se explice treaba și, deși se grăbea, vru să-l ajute pe prietenul mai slab. Îndepărtându-se cu viteza fulgerului, după câteva minute se înapoie transportând un castel ciclopic de nori care se instala repede în cer; erau nori solizi și compacti, de o factură minunată. Erau, pentru Matteo, din belșug.

Cum văzu că Matteo era foarte nervos și deja puțin istovit de căutarea obositoare, vântul transcontinental vru să-l ajute împingându-i norii până la intrarea în Văile di Fondo. Matteo mergea pe urmele lui, adunând, deși era de prisos, fâșii de nori care în mod inevitabil rămâneau semănate pe drum.

Cu toate acestea, Matteo întârzie. Deja mulți credeau că faimosul vânt nu va mai veni, unii, fluierând, erau chiar pe punctul să coboare spre sat și Evaristo (asta puțin o știură) se simțea ușurat moralmente, când, pe la 17, 15, se profila spre sud capul argintiu al imensului nor.

Datorită impulsului foarte puternic dat de protectorul său, Matteo putu să aducă fără greutate grămada de nori, în câteva minute, până aproape de creasta văii. Manevra a fost foarte rapidă, dar foarte dezordonată. Risipiți în grabă, norii pierdură din densitate. Valea fu cuprinsă de o umbră funerară, doar ici și colo pe cer rămâneau fâșii prin care se mai cernea parcă soarele. Atât timp cât norii rămâneau atât de prost așezați, era imposibil să pornească furtuna.

Efectul, în orice caz, a fost impresionant. Bărbații rămaseră fără suflare, femeile căzură în genunchi, închinându-se, și dinspre sat începu să se reverse vocea clopotului celui mare.

Evaristo însă nu-și pierdu calmul. Să înfrunte direct și să alunge dincolo de vale grămada aceea de nori ar fi fost cu neputință chiar pentru un vânt mai puternic decât el. Înțelese că era vorba de minute. Dacă Matteo ar fi reușit să adune din nou norii de furtună, băătăia ar fi fost pierdută.

Sprinten, dar fără pripă, Evaristo încercă atunci să mărească dezordinea, să lărgească locurile de trecere încă deschise și să atace în același timp corpul marilor nori mai negri, fugind în jurul lor și rozându-i încet-încet. Aceea era ultima speranță.

Evaristo, care se crezuse pierdut la năpustirea acelei mase înspăimântătoare de nori de furtună, își regăsi repede încrederea, observând că Matteo nu-i opunea rezistență.

Trosneau la dreapta și la stânga tunete năprasnice, dar

ansamblul norilor se desfăcea progresiv în fâșii. Strigăte înalte de încurajare porneau din mijlocul mulțimii adunate pe munți.

Pe o stâncă foarte expusă urcase Simone Divan, paznicul digului din Văile O, care, cu vorbele sale, stârnise cu atâția ani în urmă furiile lui Matteo. În prăbușire, fusese grav rănit și acum umbla în cârje.

Lupta între cele două vânturi îl aprinsese teribil.

— Ai revenit, ei? striga agitându-și pumnii, vânt infernal! De-o vrea Dumnezeu, ți-a sunat și ție ceasul! Mi se părea mie chiar din primul moment că lucrurile s-au schimbat puțin. Bătrân blestemat, acum îți dai seama. Azi pot să ți-o spun fără grijă ce ești, ticălosule, azi când nu mai faci doi bani.

Da, între șuierături și tunete, în culmea luptei furioase, Matteo auzi vocea aceea batjocoritoare, Se-ndreptă fără să-și dea seama în partea aceea, încercă să distingă, între sutele de oameni care mișunau pe pajiști, dușmanul.

Astfel pierdu clipe prețioase, în schimb, Evaristo sufla fără oprire în mijlocul norilor, sfâșiindu-i unul câte unul. Petele de soare de pe povârnișurile munților se lărgeau tot mai mult. Norii își pierduseră culoarea frumoasă de negru smolit și se încolăceau sleiți de puteri. Oamenii urlau de fericire. Din vârful unei coline se auziră puternicele sunete nepăsătoare de trompetă ale unei fanfare.

Armata de nori fu distrusă încet-încet. Sleit de puteri, Matteo se mai înverșuna încă, dar totul îi scăpa în mod inexplicabil. Atacurile sale furioase se risipeau lovindu-se de rezistența ordonată a lui Evaristo. În prezența miilor de oameni care acum îl batjocoreau cu fluierături ascuțite de tot, Matteo se încăpățâna în luptă inutilă, deși simțea că se sfârșește.

Începea să apună soarele când, din imensa armată de nori, nu mai rămăsese decât un mic norișor, care, privit de jos, nu era mai mare decât o nucă; un norișor portocaliu aprins, la o înălțime de circa opt sute de metri, ridicol de singur în vastul cer pur și adânc.

Matteo se agăță de el într-un efort suprem pentru a nu-l lăsa să-i scape. Bătălia era acum pierdută, dar rezerva aceea ultimă nu trebuia să-i fie smulsă. Se-nvârtea în jurul lui ca un vârtej, așteptând ultimul atac al lui Evaristo.

Atunci se-ntâmplă un lucru neprevăzut. Deși mai era încă destulă lumină, se văzu în mod distinct țâșnind din norișor un fulger splendid; tunetul produse un bubuit sinistru.

Fulgerul, după trei zigzaguri, se prăbuși perpendicular pe acoperișul vechii biserici, o zgudui cu o forță teribilă, o prăbuși toată odată, într-o prăfăraie galbenă de ruine. Și cerul rămase liber și senin.

Pierderea bătrânului templu nu-i întrista deloc pe locuitorii văii care exultau de înfrângerea lui Matteo; ba, ei găsiră chiar foarte comic finalul acela neașteptat, izbucni un imens hohot de râs, care se răspândi din munte în munte și se lăți în toată valea, pe când păsările își reîncepeau cântecele pentru a saluta soarele care plecase să se culce.

16

Acolo unde se sfârșește Pădurea Bătrână (după Corno, care marchează vârful crestei), muntele se termină brusc prin mici văi prăvălite din pământ roșu surpat. Este Văile Secca, ce dă în Văile di Fondo, la șase kilometri de sat. Apa a scobit râpe adânci și triste, iar din când în când, fără motive aparente, se prăvălesc pietre în jos, urmate de lungi surpături de bolovănișuri care mor încet-încet. Ziua și noaptea tăcerea e întreruptă de aceste sinistre foșnete.

În vârful fortificației în prăbușire se desprinde coroana brazilor din marginea Pădurii Bătrâne. Uneori buza văii se năruie și trage în jos un copac care va putrezi pe-ncetul în fundul vreunui făgaș. Ar fi prea greu între acele râpe fragile să încerci să recuperezi trunchiul și n-ar merita osteneala.

Acolo sus, în Văile Secca, s-a refugiat în seara aceea Matteo ca să rămână complet singur. La trecerea sa, din pereții roșii începură să curgă în jos mici surpături, care se strângeau lent, răbdătoare ca nisipul în clepsidre.

Matteo mergea bombănind, departe de orice ființă vie, pentru a-și mistui rușinea. Nu mai scotea, ca în păduri, un acord armonios de sunete, ci un vaiet neclar străbătut de murmurul bolovănișurilor căzătoare.

În realitate, acela nu era un loc potrivit pentru a plânge un regat pierdut. Tenebrele urcau din fundul văilor moarte. Matteo distrugea pământurile roșii care se desfăceau în bucăți cu resemnare, murmurând fraze neînțelese.

Un florinte întârziat, care nu ajunsese încă la cuib, trecând peste vale, auzi niște vaiete prelungi și se opri câteva minute să se rotească în aer pentru a vedea ce se întâmplă. Dar pământurile roșii erau ca de obicei pustii. Atunci pasărea înțelese că era vorba de Matteo și plecă

satisfăcută.

Unicul martor, un mic păianjen roșu dintr-o specie ciudată, povesti apoi că Matteo nu cântase niciodată atât de bine ca în noaptea aceea. Păianjenul, trebuie spus, avea în materie de muzică gusturi cu totul deosebite, dar era considerat de cei mai mulți cu adevărat competent.

„Nu l-am auzit niciodată pe Matteo atât de inspirat, spunea el. De obicei, când cânta în pădure, să fim sinceri, scotea adeseori efecte ieftine. Oamenilor simpli le plăcea, nimic de zis, dar aceea nu era muzică. E inutil; pentru a fi artist adevărat trebuie să fii prost dispus. Și Matteo înainte era prea satisfăcut, mereu prea mulțumit și sigur de sine. Doar în ziua aceea, după lupta pierdută, mi s-a părut într-adevăr mare. Acolo nu erau grămezi de crengi pentru a da semitonurile și suspinele; vâlcelele acelea de pământ, sub raport acustic, sunt grozav de nenorocite. Dacă nu e muzică autentică, nu iese nicio scofală, trucurile nu sunt permise. Și totuși.

Matteo făcu lucruri tare frumoase, cântând până dimineața, acompaniat doar de bombănitul surpaturilor. Nu eram decât eu să-l ascult, era de-a dreptul disperat. Nu, eu n-am plâns, pentru un paxanjen ar fi ridicol, dar oricare altul v-o garantez, oricare altul...”

17

Abia în dimineața următoare se duse Matteo la colonel, în ziua aceea ploua și Sebastiano Procolo era în birou și privea niște hărți vechi. Fereastra era larg deschisă.

Colonelul nici măcar nu se întoarse când simți venirea vântului. Așeză o greutate pe hărți, ca să nu zboare, și spuse:

— Credeam că ești un vânt războinic. Mi te întorci în schimb încărcat de miresme ca un zefir de poeți. Nimic de zis, te-ai rafinat.

— Așa se-ntâmplă, îl întrerupse Matteo, în zilele de ploaie. Miresmele pădurilor se prind de mine și nu mai reușesc să scap de ele.

Apoi tăcu. Se făcu liniște.

— Frumoasă afacere am mai făcut, reluă după puțin timp colonelul, frumoasă afacere am mai făcut eliberându-te... Voi distruge după voia ta dușmanii, spuneai, voi aduce furtuna sau seninul după voia ta... ar trebui să-ți fie rușine, cu atâta aroganță, un vânt fără suflare ca tine.

— Nu spune așa, colonelule, zise îndurerat Matteo. Întemnițarea m-a nenorocit. Tocmai Evaristo, contabilul ăla, să fie în stare să mă

gonească!... Sunt slăbit, asta-i tot. E ușor de spus, douăzeci de ani să rămâi închis acolo înăuntru, un altul și-ar fi lăsat pielea. Am nevoie de puțin timp, asta da. Dar în două, trei luni, să vezi dacă n-o să fiu tot Matteo cel de odinioară.

— Îmi amintesc de un cunoscut de-al meu, observă Sebastiano Procolo, un cunoscut de-al meu tâlhar, care a fost condamnat la nouă ani. Când ieși din temniță, se-nțelege, era plin de speranțe. Par îmbătrânit, spunea, dar așteaptă șase sau șapte luni, dacă n-am să devin cel dinainte. La fel ca tine vorbea. Totul e zadarnic, dragul meu. Slujba era de-acum isprăvită. Și în timpul din urmă îl mai întâlneam adeseori, încă puțină odihnă, spunea, și apoi voi fi restabilit, în schimb, din zi în zi arăta mai rău.

— Asta merge la oameni, obiectă Matteo, pentru noi, vânturile, e cu totul altceva. De altfel, ți-o voi arăta...

— Până și Benvenuto te-a batjocorit...

— O, pentru asta, colonele, poți sta liniștit. Treaba aceea va fi aranjată. O zi în plus, o zi în minus, în fond, pentru tine e totuna... așteaptă să mă refac puțin...

— O zi în plus, o zi în minus, numai să nu devină ani... De altfel, dacă tu nu ești în stare, mă voi îngriji eu singur. Vei vedea ce glumă bună o să fac. Acum vine aici în vacanță, ar trebui să sosească chiar azi...

Tocmai în acel moment, cum se-ntâmplă în unele povești vechi, se deschise ușa biroului și se ivi Benvenuto, care ținea o valiză în mână.

— Iată-l, făcu colonelul, întorcând doar capul. Urmă o lungă tăcere, se auzeau doar foșnetul lui Matteo în golul ferestrei și câte o pasăre îndepărtată care cânta în ploaie.

— Iată-l, reluă colonelul. Privește cât e de palid și de slab și totuși noaptea fuge din colegiu ca să meargă în codru...

— Cu cine vorbești? întrebă Benvenuto.

— Cu Matteo, cu vântul Matteo, tu trebuie să-l cunoști bine, ți-a fost frică, nu-i așa, zilele trecute?

— Nu că mi-a fost...

— Nu minți, îl întrerupse Procolo, și amintește-ți două lucruri: că noi, Procolo, nu am mințit niciodată și niciunul dintre noi nu a cunoscut teama. Dar, desigur, tu ai alt fel de sânge. Nu ai nimic din rasa mea.

Benvenuto asculta în picioare, privindu-l fix pe colonel. Avea o expresie serioasă.

— Vei sta aici la mine, în vacanță, continuă Sebastiano Procolo. Vettore te va duce în camera ta. Dacă ai nevoie de ceva, spune-i-o. Și amintește-ți că trebuie să înveți, la colegiu n-ai fost prea strălucit. Eu sunt cel care are responsabilitatea studiilor tale.

Apoi sosi Vettore, care luă valiza lui Benvenuto, îl conduse în cameră și se apucă să pălăvrăgească binevoitor.

Colonelul și vântul mai rămaseră câteva minute împreună.

— Ai văzut? întrebă Procolo.

— Da, am văzut, răspunse Matteo, și plecă încet, traversând pajiștea. Ploaia se sfârșise și printr-o spărtură a norilor venea o rază de soare.

Două șopârle bătrâne se așezară repede la pândă pe un pietroi, pentru a prinde stropul acela de soare. Matteo trecu pe deasupra lor.

— Hei, Carlo, făcu una, întorcându-și capul spre tovarășa sa, nu ți se pare că e Matteo cel care trece?

Și cealaltă întoarse capul.

— Matteo? Mă faci să râd, asta e o boare ușoară, nu simți că e fără trup? Matteo avea o voce...

Matteo băgă vag de seamă că cineva vorbea despre el. Pierdu puțin din înălțime și începu să cerceteze pajiștea bănuitor, chiar în jurul pietroiului.

Cele două șopârle își îndreptară repede capul. Rămaseră cu totul nemișcate, prefăcându-se că nu observă nimic.

Matteo așteptă câteva minute, căutându-l pe cel care ar fi putut vorbi. Erau voci subțiri, ale unor gâze mici. Observă cele două șopârle, dar cum le văzu atât de nemișcate, de păreau amorțite, se liniști și-și reluă drumul.

18

În seara aceea, odată intrat în patul său, Benvenuto stinsese lumina și era pe punctul să adoarmă când auzi râcâind ceva pe podea.

Cu inima bătând, aprinse din nou lampa și văzu un șoarece mare care înainta șchiopătând de laba stângă dinapoi.

— Asta ce mai e? întrebă șoarecele cu voce subțire și nazală. Cine mi-a ocupat locul?

Benvenuto, încremenit, nu răspunse. Animalul, care se mai și grozăvea, fu silit să-i dea niște explicații. Era cel mai bătrân șoarece al

casei, șeful comunității; colonelul Procolo, spuse, era prietenul său și chiar cu permisiunea lui venea să doarmă în salteaua patului aceluia în toate nopțile de furtună. Electricitatea răspândită în aer îi dădea o serioasă indispoziție și doar în ascunzătoarea aceea reușea să aibă pace.

— Dar nu e nicio furtună în noaptea asta, observă Benvenuto.

— Nu e acuma, dar în curând va veni. Nu mă-nșel în privința vremii, replică șoarecele. De altfel, dacă nu vrei să te miști din pat, îți dau voie să rămâi. Pot să intru în saltea și așa. Dar trage-te într-o parte, ca să nu mă strivești.

Benvenuto, foarte încurcat, se trase într-o parte și șoarecele, printr-o gaură evident veche, intră în saltea, făcând mare gălăgie prin foile de porumb care-o umpleau.

De două, trei ori Benvenuto adormi, dar puțin după aceea foșnetul uscat al foilor îl trezea.

— De câteva zile sufăr de insomnie, spuse șoarecele, și apoi nu sunt obișnuit să dorm așa de înghesuit, am avut întotdeauna salteaua la dispoziție.

— Dar e furtună în fiecare noapte, aici?

— Aproape în fiecare noapte, răspunse șoarecele, în orice caz există posibilitate de verificare. Și e mai bine să fii prevăzător.

— Și atunci vei veni în fiecare noapte?

— Nu știu, dacă tu nu pleci de-aici, îi voi spune colonelului să-mi procure o altă saltea. Nu mai merge în condiții atât de incomode.

— Și crezi că unchiul meu va aproba?

— He, he, și el a fost plictisit la început, amenința chiar să mă pocnească în cap. Apoi l-am făcut să devină rezonabil. Știi de ce a murit Morro? Pentru că omorâse un șoarece, pe fratele meu. Poartă ghinion să omori șoareci. A rămas foarte impresionat de asta colonelul, și-o spun eu, nu mai e nicio primejdie ca să-mi facă vreun rău.

Furtuna nu veni și Benvenuto nu putu să adoarmă până în zori din cauza foșnetelor continue provocate de șoarece. Abia când începu să se lumineze, șoarecele plecă bombănind, pentru că prezența băiatului îl împiedicase să doarmă.

Dimineața, de cum coborî, Benvenuto se duse la unchi să-i spună să procure un alt pat pentru șoarece.

Colonelul răspunse că nu-nțelegea deloc să încurajeze pe animalul acela; Benvenuto, observă el, era acum destul de mare ca să

se poată descurca singur în treburile astea. Dacă șoarecele îl plictisea, să-l pocnească. Cu cât mai puțini șoareci în casă, cu atât mai bine.

— Dar nu aduce ghinion? întrebă Benvenuto.

— Să-ți fie rușine să crezi în născocirile astea, răspunse Sebastiano Procolo. Parc-ai fi o femeiușcă.

Seara, când se băgă în pat, Benvenuto stătu la pândă, cu un pantof în mână, gata să lovească șoarecele dacă ar fi reapărut. Lăsase obloanele deschise ca să intre puțină lumină în cameră și să-i îngăduie să vadă animalul. După câteva minute se auzi într-adevăr apropiindu-se un târșăit slab. Apoi reapăru o pată întunecată pe podeaua de culoare deschisă din lemn de brad.

— Tot aici! bombăni șoarecele, referindu-se în mod evident la prezența băiatului în pat. Ce mai sclavie și asta!

Cu toată puterea, Benvenuto aruncă pantoful. Se auzi o bufnitură înfundată, semn că lovitura fusese bine ochită. Dar șoarecele nu rămase mort. Cu strigăte ascuțite se retrase, târându-se încet.

— Canalie, strigă el, într-o zi ai să te căiești! Mi-ai rupt un picior. Fii sigur că nu ți-o iert.

Șoarecele dispăru puțin după aceea într-un colț întunecat și se lăsă tăcere deplină.

19

Iată-ne la faimosul episod întâmplat la începutul lui iulie 1925: Sebastiano îl luă cu sine pe băiat în pădure, cu intenția de a-l abandona, ca să moară acolo.

Îi poruncise lui Matteo să nu se apropie deloc de copil; lui Bernardi, să suspende strângerea lemnurilor în pădure; toate duhurile trebuiau să stea închise în copacii lor și să nu dea semn de viață. Astfel Benvenuto nu ar fi putut fi ajutat de nimeni.

Îi spuse băiatului că trebuie să meargă să facă niște măsurători în Pădurea Bătrână și-l invită să vină și el. Benvenuto ar fi preferat să rămână, cum făcea în fiecare zi, cu prietenii de la colegiu, dar nu avu curajul să refuze.

Colonelul îi ceru lui Vettore să-i prepare patru sandvișuri și luă cu sine o ploscă plină cu apă, un binoclu de artilerie și o busolă de buzunar. Traversând pajiștea, merse cu pași mari și repezi în sus prin pădure și Benvenuto își dădu toată silința să-l urmeze.

La marginea Pădurii Bătrâne, găsiră mormane de lemne uscate, îngrămădite cu mare grijă. Duhurile îndeplineau zilnic serviciul pentru

care se-nvoiseră și un negustor din Fondo, cu care

Procolo făcuse un contract, trimitea să ia lemnele cu ajutorul unui mic autocamion.

Pătrunseră în Pădurea Bătrână, îndreptându-se spre Corno, spre zona cea mai sălbatică și aproape cu totul necunoscută. Trunchiurile păreau că devin tot mai negre și mai masive, penumbra mereu mai întunecată, cântecul păsărilor pe ramuri tot mai înalt. Era o zi cenușie, cu cerul în întregime acoperit.

Drumul era obositor din cauza pantei abrupte, a ramurilor uscate îngrămădite pe pământ, a numeroaselor trunchiuri prăbușite, a miasmei grele de putrefacție, a umbrei ostile care se îngrămădea tot mai deasă cu cât urcau cei doi. După trei ore terenul începu să devină neted. Probabil că era podișul dominat de Corno del Vecchio. Dar nu se putea ști, deoarece copacii foarte înalți împiedicau orice vizibilitate. Colonelul mai trecuse probabil pe acolo, atunci când se dusesse să elibereze vântul Matteo. Dar nu mai reușea să se orienteze.

În sfârșit, Procolo întâlnește o colină din vârful căreia se putea domina o mică parte a pădurii, în formă de albie; Corno însă nu se vedea de acolo. Când ajunse în vârf, colonelul scoase din buzunar o panglică de pânză cerată, divizată de niște dungi roșii. Era o stadie de măsurat distanțele cu binoclul.

— Lasă panglica asta să atârne vertical, ținând-o de un capăt, îi spuse Procolo lui Benvenuto. Eu merg jos, în luminișul acela îl vezi, pe versantul opus?, ca să măsoar distanța. Apoi te voi lua de aici.

Așa spuse și coborî repede colina, lăsându-l pe băiat singur, în douăzeci de minute ajunse pe versantul albiei și înainta pe bucata de pajiște pe care i-o arătase înainte lui Benvenuto. Cu ocheanul reuși să vadă panglica telemetrică, dar, în umbra care se-ndesa la picioarele brazilor, nu-l putu distinge pe nepot.

— Oho! strigă colonelul ca o chemare.

— Oho! răspunse puțin după aceea Benvenuto.

— Ohoho!... făcură după câteva clipe două sau trei ecouri din inima pădurii.

Colonelul privi cu atenție în jur și apoi intră din nou în pădure, în direcția opusă colinei pe care aștepta Benvenuto. Așa îl părăsi.

S-a aflat că era o după-amiază de plumb, fără nicio adiere de vânt. Brazilii erau negri.

Procolo nu merse mult că și simți nevoia să scoată busola din

buzunar ca să se orienteze: nu mai înțelegea în ce direcție se-ndrepta. Dar chiar în momentul acela se-mpiedică și căzu. Scăpându-i din mână, busola se lovi de o piatră, spărgându-se.

Colonelul lăsă o înjurătură să-i scape. Ridicându-se, privi în jur bănuitor, dar totul era absolut liniștit. Brazii stăteau impasibili ca niște coloane de granit.

Dat fiind că de sus cobora prea puțină lumină, colonelul nu mai reuși să găsească acul magnetic care ieșise din cutia metalică, în locul acela nu cânta nicio pasăre. Era o asemenea liniște încât Procolo auzi bătaia ceasului său de aur din buzunarul vestei.

20

Așa se pierdu Sebastiano Procolo în pădure. Desigur, când făcuse el Academia Militară, trebuie să-l fi învățat acolo că în păduri te poți orienta cu ajutorul lichenilor care se formează pe partea nordică a trunchiurilor; nu există manual de topografie care să omită noțiunea aceasta. Dar, evident, colonelul o uitase.

Mai întâi nu-și făcu gânduri, pentru că era încă devreme. Dar încet-încet ziua trecea și pădurea se făcea mai deasă. Colonelul se hotărî în fine să urmeze povârnișul, ar fi ajuns oricum în fundul văii. Și totuși, nu era așa; coborâșul se oprea la un anumit punct și terenul începea din nou să urce. Brazii, apropiindu-se seara, deveneau mai mari. Colonelul era acum obosit mort, dar continua cu încăpățănare drumul.

La orele 19 (lucrul e cert) începu să-l cheme pe Matteo; dar vântul nu dădu semn de viață. La 19, 30 îl chemă de repetate ori pe Bernardi; dar nimeni nu-i răspunse. Era opt seara când Sebastiano Procolo strigă numele lui Benvenuto; auzi un ecou îndepărtat trimis de cine știe unde și apoi se făcu din nou tăcere.

Soarele coborî după bolta norilor, păsările se duseră la culcare și tenebrele nopții căzură în desigurile pădurii. Procolo rămase singur în mijlocul copacilor întunecați, așa cum rămăsese singur Benvenuto. La 21, 30 era complet întuneric.

Colonelul se așeză pe pământ, la picioarele unui brad. De jur-împrejur era codrul, străbuna Pădure Bătrână, plină de o viață misterioasă. Tăcerea se umplu încet-încet de voci subțiri. La ora 22 percepu zgomotul vântului.

— Matteo! Matteo! mai strigă Sebastiano Procolo, însuflețit de speranță. Dar vântul acela nu era Matteo și continuă să foșnească

indiferent în vârful brazilor. Și zece, douăsprezece ecouri răspunseră de data aceasta chemării, mereu mai slabe și îndepărtate, până când în aer rămase suspendată doar o rezonanță fragilă.

Sebastiano Procolo plecă obosit capul. Venerabila pădure începea să trăiască o nouă noapte și se trezea iar din toropeala zilnică. Poate că în întuneric duhurile ieșeau din trunchiuri și colindau cu felurite treburi necunoscute. Poate erau adunate ca o mulțime chiar în jurul lui, a lui Procolo, nevăzute în noaptea întunecoasă. Poate se-nălțase, după bolta norilor, luna. Poate tenebrele nu se vor mai sfârși. Poate soarele nu se va mai ivi. Întunericul acela era pentru totdeauna, se putea să se-ntâmple și asta.

Sebastiano Procolo nu avea cu el nici măcar chibriturile și în zadar încercă să citească ora pe ceasul său de aur. Tuși de două ori, desigur nu pentru a-și face curaj, ci pentru a-și degaja puțin gâtlejul. Mirosul intens de brad, vaporii grei de descompunere vegetală îl necăjeau întrucâtva.

La el nu ajunsese sunetul clopotului din Fondo ca să-i anunțe orele, nici vocea lui Benvenuto, rămas cine știe unde, care desigur urla de groază, nici zgomotul unor automobile îndepărtate, nici vreun alt sunet omenesc. Colonelul rămase așezat să aștepte noua zi și pentru prima oară în viața lui cunoscuse zgomotele pădurii, în noaptea aceea au fost cincisprezece. Procolo le-a numărat unul câte unul.

1. Din când în când, vagi vuiete adânci, care păreau că ies de sub pământ, parcă s-ar fi pregătit un cutremur.

2. Foșnet de frunze.

3. Trosnet de ramuri plecate de vânt.

4. Fâsâit de frunze uscate pe sol.

5. Zgomot de ramuri uscate, frunze și conuri de brad care cădeau pe pământ.

6. O voce tare îndepărtată de ape curgătoare.

7. Zgomot al unei păsări mari care se ridică din când în când să zboare cu mare vuiet de aripi (poate un cocoș sălbatic).

8. Zgomote de mamifere (veverițe sau nevăstuici sau vulpi sau iepuri) care traversau pădurea.

9. Țăcănit de insecte care loveau sau mergeau pe trunchiuri.

10. La lungi intervale, bâzâitul unui țânțar mare.

11. Fâsâitul probabil al unui șarpe de noapte.

12. Strigătul unei cucuvele.

13. Cântecul dulce al greierilor.

14. Urlete și vaiete îndepărtate ale unui animal necunoscut poate atacat de bufnițe sau lupi.

15. Strigăte cu totul misterioase.

Dar de două sau trei ori, în noaptea aceea, a fost chiar și tăcere adevărată, tăcerea solemnă a pădurilor bătrâne, de necomparat cu nicio alta din lume și pe care puțini oameni au auzit-o.

21

Colonelul adormi în cele din urmă. Când se trezi, noaptea era pe sfârșite. Tenebrele, deși încă dense, își arătau clar oboseala.

Procolo observă imediat o șoaptă stranie care șerpuia prin pădure. Da, nu era decât vocea unui vânt oarecare; dar răspândea printre brazi un freamăt anume. Cel puțin așa i se păru colonelului.

Apoi auzi vântul necunoscut vorbind printre vârfurile copacilor. La început nu era decât un murmur confuz, pe urmă se distinseseră niște fraze și un foarte lung fior de teamă urcă pe spinarea colonelului.

— Da, spunea vântul, se pare c-a fost părăsit... aici, în pădure, un băiat singur... se pare c-a fost părăsit... cineva trebuie să fi fost... un băiat găsit singur...

Ori că nu înțelegea colonelul, ori că era într-adevăr așa, vântul continua să repete același lucru. Porc. olo rămase nemișcat, închis în tenebre. Totuși, respirația îi devenise gâfâită: dacă n-ar fi fost vocea vântului, s-ar fi auzit și la câțiva metri distanță.

Cum se stinse murmurul acela peste vârfuri și începură zorile umede și reci, colonelul își reveni și încercă să priceapă din ce parte aveau să se ivească, pentru a se orienta. Dar privind în sus, printre ramuri, nu văzu decât o bucățică îngustă de cer departe, departe, ca din fundul unei fântâni; fâșia aceea de cer se făcea pe-ncetul mai luminoasă, dar era imposibil să pricepi din ce parte venea lumina. Mai era încă, deasupra pădurii, o boltă densă de nori. Obosit, Procolo își reluă drumul, căutând calea pentru a ieși din codru, între copacii imenși încă îmbibați de noapte, înainta în direcția care i se părea potrivită, propunându-și să urmeze mereu în linie dreaptă. Ici, colo păsările începeau să cânte și se auzeau foșnete neașteptate ca de animale în fugă.

Către ora 6 (mergea deja de o oră jumătate), colonelul se pomeni pe neașteptate înaintea lui Benvenuto care, întins pe pământ, dormea. Procolo se opri dintr-odată.

Stingându-se atunci zgomotul pașilor săi, păru că se așterne o mare tăcere, dar foarte curând un tremur se răspândi sus în înalt printre ramuri, la fel cu cel dinainte. Era iar vântul care vorbea:

— ...părăsit în pădure, se pare că e aici aproape... un băiat adormit... bineînțeles, nici măcar dac-ar colinda ani întregi... mulți spun c-a fost...

În acest timp, ca și cum ar fi simțit în somn apropierea cuiva, Benvenuto se trezi și privi în jur.

— A, ești aici? întrebă băiatul.

— Cum vezi, zise colonelul după o pauză, cu ezitare, ca și cum ar fi fost surprins asupra faptului. Dar n-ai auzit chemările mele ieri seară?

— Nu, n-am auzit nimic.

— Am spart busola, adăugă Procolo, și am pierdut orientarea. Abia de când s-a luminat umblu iar. Dar nu e ușor să găsești drumul.

— Și atunci? spuse Benvenuto.

— Atunci o să-l căutăm până-l vom găsi. Așa își reluară drumul. După nici măcar cinci sute de metri, Procolo își dădu perfect seama că sus, printre vârfuri, începeau iarăși flecărelile dinainte; ba chiar vocea vântului părea mai tare, încât se putea auzi foarte bine, cu tot zgomotul pașilor:

— ...pozitiv,ărăsit în pădure... n-aș ști ce justificare... trebuie să fi fost chiar el... ei da,ărăsit în pădure...

Ca să acopere vocea aceea nefastă, colonelul mări pasul și începu să vorbească zgomotos punând mii de întrebări băiatului care-l privea mirat. Totuși, nu putu să reziste la acest marș forțat și la un moment dat se opri, gâfâind. Vocea vântului continua și, cu toate acestea, Benvenuto nu părea să se sinchisească.

— Benvenuto! strigă atunci colonelul cu o forță teribilă, nu auzi că vorbesc acolo sus?

Băiatul ascultă și răspunse că nu aude nimic special.

— Mi s-a părut, firește, zise calmat colonelul, când ești obosit se-ntâmplă să auzi sunete stranii.

Puțin mai departe vântul încetă să mai vorbească. Dar asta nu fu de ajuns ca să înlătore îngrijorarea colonelului. Și apoi, cum să ieși din infernul acela? Umblau, umblau și totul era mereu la fel, un trunchi la fel cu altul, mereu aceeași lumină slabă.

Din când în când colonelul, oprindu-se, striga numele lui Matteo

și al lui Bernardi. Dar amândoi ascultaseră de ordinul său și nu se arătau. Deocamdată timpul trecea și pădurea părea infinită.

În sfârșit, la un nou apel al lui Procolo, răspunse din înalt o voce răgușită; era o coțofană pe o ramură foarte înaltă.

— Colonelul Procolo? Tu ești colonelul? întrebă.

Procolo se opri și privi în sus.

Pasărea repetă întrebarea, dar colonelul nu răspunse. Desigur, el era convins că în noaptea aceea coțofana-paznic căzuse moartă la picioarele copacului; nu rămăsese nicio îndoială. Și totuși, Procolo avu deodată bănuiala, un gând mai mult instinctiv, că era tot ea, coțofana-paznic, cea pe care el o ucisese, care-l chema dintr-un brad. De aceea nu-i răspunse.

A fost însă un gând scurt și când pasărea repetă pentru a treia oară întrebarea, colonelul răspunse sec:

— Da, eu sunt, ce e?

— Auzisem strigând, zise coțofana, și când te-am văzut mi-am spus imediat: acela de colo e faimosul colonel. Am auzit vorbindu-se de tine. Eu mă duc să-mi caut fratele, care face pe santinela la casa ta. Nu l-am văzut de mulți ani.

— Așa, spuse colonelul ușor încurcat. De asta ai venit?

— Am venit anume pentru asta, frumoasă călătorie, nimic de zis. Eu și părinții mei locuim în Spania.

Colonelul tăcu câteva clipe. Apoi întrebă:

— Tu, care ești acolo sus, vezi casa mea?

— Văd o casă mare în mijlocul unei pajiști, dar nu știu dacă e a ta.

— Ascultă, spuse colonelul, în ce parte o vezi?

— Am înțeles, răspunse coțofana. Ai vrea să-ți indic direcția?

— Da, direcția, ne-am rătăcit.

— Văd, văd, zise coțofana. Nu-i greu să te pierzi acolo înăuntru. Se întâmplă uneori. Unii și-au lăsat viața: morți de foame în mijlocul pădurii. Am auzit spunându-se că se găsesc schelete ici și colo.

— Da, spuse colonelul.

— Schelete mai ales de copii, insistă coțofana, uneori sunt părăsiți aici copii, ca să moară de foame. Se poate întâmpla ca cineva să vrea să scape de un copil. Pădurea Bătrână e foarte indicată.

— Ce vrei să spui? o întrerupse pe un ton sec Procolo.

— Ce vreau să spun?

— Ce rost au toate poveștile astea prostesti ale tale? întrebă colonelul, care trăgea cu ochiul la Benvenuto. Dar băiatul nu era atent, mort de oboseală cum era.

— Nimic nu voiam să spun. Sunt lucruri care mi s-au povestit. Să mergem acum, dacă vrei.

Coțofana începu să sară din copac în copac în direcția casei și din când în când privea în urmă să vadă dacă cei doi o urmează.

Timp de aproape o oră colonelul și Benvenuto merseră în tăcere, privind mereu în sus spre pasăre. Apoi umbrele întunecate ale Pădurii Bătrâne se sfârșiră. Era granița vechii păduri. De acolo începea pădurea mică. Colonelul văzu imediat poteca spre casă.

— De ajuns! îi strigă el atunci coțofenei, oprindu-se. Te poți duce, acum am ajuns.

— La revedere, colonele! răspunse coțofana și se desprinsă din vârful unui brad imens. Făcu două ocoluri bătând lent din aripi și apoi începu să se îndepărteze. Dar Procolo o chemă pe neașteptate.

— Pasăre! Așteaptă un moment! Trebuie să-ți spun ceva!

Coțofana făcu brusc stânga împrejur și se duse să se așeze pe o cracă lungă ieșită în afară, la doi metri deasupra capului lui Procolo.

— Unde voiai să te duci acum? întrebă colonelul.

— Ți-am spus, mă duc la fratele meu, care îți este paznic.

— E inutil, făcu Procolo, fratele tău nu mai e.

— A plecat? Nu știam. Și unde s-a dus?

— Nu a plecat, a murit. L-am omorât eu într-o noapte pentru o serie de semnalizări greșite.

Coțofana tăcu vreo câteva clipe. Pieptul ei se zbătea într-o respirație dureroasă. Apoi murmură încet:

— Am venit așa de departe... de trei ani nu l-am văzut... și acum trebuie să mă-ntorc.

— Da, spuse Procolo, nu-i nimic de făcut. Din partea mea, fă cum vrei. Dacă vrei să rămâi, rămâi. Și dacă vrei să fii santinelă...

O porni apoi cu pași lungi spre casă, urmat de Benvenuto. Coțofana nu mai spuse nimic, întorcând capul după vreo sută de metri, Benvenuto o mai văzu stând nemișcată, cocoțată pe o creangă.

În seara aceea, când Aiuti veni de la Fondo pentru a vorbi cu colonelul, se auzi peste tăcerea codrilor o voce înaltă singuratică, asemănătoare cu aceea de altă dată: semnalul noii coțofene-paznic.

După câteva zile Matteo se întoarse la casă. În biroul său, colonelul își curăța o cutie de compas.

— Noutăți? Noutăți? întrebă vântul cu un ton care ar fi putut fi mai respectuos.

— Nimic, răspunse Sebastiano Procolo. Lucrurile au mers prost, n-am putut face nimic și mi-e și teamă că m-am compromis.

Îi povesti atunci aventura din codru, fără a uita de vociferările vântului misterios; evident, cineva observase că Benvenuto rămăsese singur și răspândise știrea; poate el, Procolo, era suspectat. Colonelul adăugă însă că după ziua aceea nu i se mai întâmplase să audă în pădure flecăreli asupra incidentului. Poate auzise el prost, din cauza oboselii.

Spre deziluzia colonelului, vântul nu se îngriji deloc să-l liniștească, ba chiar stăruia explicându-i cât de lacome de știri noi erau duhurile pădurii și că adeseori despre niște fapte nesemnificative discutaseră săptămâni întregi.

Desigur, vântul spunea așa dinadins. Dar, oricum, colonelul rămase preocupat. Timp de câteva zile, se-nvârti prin Pădurea Bătrână să audă dacă mai era încă vântul acela răutăcios. Dar nu mai auzi nimic suspect.

Asta nu-i fu de ajuns ca să-l liniștească. Trăi o vreme cu groaza că acele voci ale pădurii îi vor dezvălui lui Benvenuto ce se-ntâmplase într-adevăr și că băiatul le va povesti apoi colegilor. De aceea, îl urmărea adeseori pe ascuns chiar în pădure și ajunsese uneori până la La Spacca, unde Benvenuto și colegii lui de școală se adunau aproape zilnic să se joace.

La Spacca era o pajiște de forma unui triunghi larg la marginea de nord-vest a pădurii, la trei kilometri de colegiu. De ce se numea așa nu s-a știut niciodată. De o parte se înălțau vertical brazi peste măsură de înalți; de cealaltă se afunda în Văile Secca, cu pământurile ei în prăbușire. Pe margine era o colibă de pădurari veche și părăsită.

Colonelul, fără să fie văzut, se opri primele dați să observe plin de curiozitate băieții ocupați cu treburi de neînțeles (după cum se știe, chiar și astăzi puține lucruri sunt atât de misterioase și greu de pătruns ca jocurile copiilor, la țară). Era vorba însă de obicei de jocuri războinice. Și Procolo observă din primele minute că Benvenuto, mai slab decât toți ceilalți copii, participa la jocurile acelea de lupte în ultima linie; și se limita de obicei să-l asculte orbește pe Berto, șeful

indiscutabil al grupului. Cât despre episodul din Pădurea Bătrână, nu auzi niciodată vorbind pe nimeni.

Ceea ce-l uimi profund pe colonel era fermentul special de viață care anima zona aceea a pădurii în timpul jocului copiilor: parcă prezența băieților aduna pe copacii din jur o cantitate neobișnuită de păsări și era deosebit de mare numărul veverițelor și rozătoarelor care se-nvârteau prin părțile acelea. Și foșnetul ramurilor de sus în ceasurile acelea era mai intens, parcă duhurile ar fi avut de făcut comunicări interesante.

Atâta animație nu dura mult. Colonelul ajunsese de puține minute acolo și iată cântecul păsărilor slăbind, veverițele și rozătoarele fugind, pe ramuri făcându-se tăcere și uneori chiar apărând pe cer nori sinistri. Chiar jocurile băieților sufereau o încetinire neașteptată. Se răspândise prin pădure și prin aer o inexplicabilă lipsă de chef.

De două-trei ori colonelul observă că tocmai prezența sa, chiar dacă nebăgată în seamă de băieți, era aceea care aducea tulburare. Rămase în sinea lui ofensat și iritat. Părea deci să existe un fel de incompatibilitate între persoana lui și bunăstarea pădurii. Evident, el distona în colțul acela fericit de pădure, evident, copacii și păsările nu-l puteau suferi.

Dar colonelul nu renunță să controleze jocurile lui Benvenuto și ale colegilor săi. O dată ce personal nu-i reușea, el o rugă pe coțofana-paznic să suspende în timpul zilei serviciul de supraveghere la intrarea luminișului pentru a inspecta, în schimb, La Spacca, să urmărească activitatea băieților și să-i comunice apoi seara, cu toate amănuntele, ce se-ntâmplase. Astfel, Sebastiano Procolo află multe lucruri.

Într-o seară coțofana povesti:

<notă>

1. Acest fenomen, până acum puțin studiat, se verifică în orice pădure, câmpie, desiș, pășune sau baltă: animale și plante manifestă o vitalitate specială când se găsesc în tovărășia copiilor și posibilitățile lor de exprimare se multiplică într-atât încât permit adevărate conversații. E de ajuns însă prezența unui singur om adult ca să se destrame acest farmec.

</notă>

— Benvenuto astăzi a vorbit de tine.

— A, da? făcu colonelul, nereușind să-și stăpânească aprehensiunea.

— Da, spuse pasărea, le-a spus colegilor săi că tu ai făcut multe războaie, că într-o zi a scos din teacă pe ascuns sabia ta atârnată pe perete și a mai găsit încă urme de sânge, că a văzut într-o carte fotografia ta pe când șarjai împotriva dușmanului, în șa pe un cal negru. Apoi a spus că și el va deveni puternic ca tine, că toți în familie sunt mai slabi în copilărie, dar apoi se transformă. Colegii lui, continuă coțofana, au început să-și bată joc de el, au spus că tu n-ai încălecat niciodată și că la război nu se mai șarjează și că nu se mai folosește spada și că de aceea toate erau numai minciuni. Atunci Benvenuto le-a spus colegilor niște cuvinte urâte. Berto, cel mai puternic, i-a răspuns că el făcea pe grozavul, dar în realitate era cel mai fricos dintre toți. Între timp se apropia de el. Și cum Benvenuto se trăgea înapoi, Berto i-a spus: „Vezi că ți-e frică?” „Frică pe dracu’”, i-a răspuns Benvenuto și s-a oprit să aștepte. Atunci Berto i-a tras un pumn, l-a lovit chiar în bărbie. Benvenuto nici măcar nu a țipat, a căzut deodată la pământ, și acum e încă acolo, nemișcat. Trebuie să fi leșinat.

Colonelul tăcu două sau trei minute. Coțofana, între timp, cocoțată pe speteaza unui scaun, își aranja penele cu nerăbdare.

În sfârșit, Sebastiano Procolo rupse tăcerea:

— E cald, spuse, e o zăpușeală sufocantă.

— Da, într-adevăr, făcu încurcată coțofana, e o zi foarte caldă.

— Desigur, continuă colonelul. Și cei doi statură un timp uitându-se unul la altul fără a mai spune niciun cuvânt. Coțofana mișca ușor capul la dreapta și la stânga, în semn de dezaprobare.

23

Povestea coțofenei-paznic corespundea adevărului.

Benvenuto zăcea în fapt în mijlocul luminișului din La Spacca, nemișcat, în soare. Colegii săi fugiseră. Vântul Matteo fu acela care-l făcu să-și vină în fire, suflându-i în păr. Băiatul, cu un geamăt, deschise ochii.

— Deseori se-ntâmplă așa, îi spuse vântul, chiar dacă ai dreptate. Și mie mi s-a întâmplat la fel. Dar, oricum, ai făcut bine.

— Heuoholalii! strigă din înaltul unui brad o pasăre mai degrabă mare, de o specie necunoscută în vale, heuoholalii! Cerurile își schimbă culoarea, fluviile urcă din nou spre munți! Vântul Matteo mângâie copii, crudul vânt Matteo care semăna moartea. Băiete, nu te-ncrede!

— Dacă tu n-ai fi o pasăre... șuieră Matteo.

— Dacă n-ar fi pasăre?... întrebă Benvenuto tot întins la pământ.

— I-aș da o lecție, dacă n-ar fi pasăre... Dar de noi, vânturile, lor nu le e frică. Cu cât suflăm mai tare, cu atât se înalță mai sus. Nu-i nimic de făcut. Ar trebui luate prin surprindere. Dar acum... acum trebuie să plec... tu du-te acasă... Îl simt venind pe Evaristo.

Sosea într-adevăr vântul Evaristo, noul stăpân al văii, și Matteo, cum e ușor de-nțeles, preferă să evite o întâlnire și se vârlă în adâncurile de la Văile Secca, aleasă acum ca reședință a sa.

Evaristo venea să dea Pădurii Bătrâne „Buletinul de știri”. Trebuie să se știe că vântul instituise de câteva zile acest serviciu, spre marea satisfacție a plantelor, animalelor și munților. Bazat pe criterii indiscutabil practice și moderne, Evaristo, folosindu-se de vânturile mai mici ale văilor laterale, dependente de el, culegea știrile despre faptele cele mai caracteristice întâmplate în regiune și le anunța apoi de jur-împrejur, tot cu ajutorul vânturilor minore, în fond, el nu se obosea cine știe ce, dar, fără îndoială, „Buletinul” se bucura de favoarea generală. Din când în când totuși (tocmai era în acea zi), Evaristo se scutura de lene și mergea el personal să comunice știrile.

După cum e logic, obișnuia să-și rezerve bunăvoința aceasta a sa pentru zona din Văile Secca, frecventată încă de Matteo, pentru a-și demonstra mai mult, în fața acestuia, prestigiul. Și, într-adevăr, trebuie adăugat că din partea sa Matteo păstra o atitudine rezervată și nu se auzi de la el nici cea mai neînsemnată critică sau răutate despre Evaristo.

— Buletinul de știri! Buletinul de știri! șuiera Evaristo, alunecând de-a lungul hotarelor Pădurii Bătrâne și miriade de păsări de toate dimensiunile se adunau să asculte pe copacii din jur. Benvenuto, care acum își revenise, se așezase, atingându-și cu mâinile bărbia încă dureroasă din cauza pumnului teribil.

— *Aniversarea unui veteran* începu Evaristo. Cu un sentiment legitim de bucurie amintim solemnitatea de astăzi: Prosperitas, tovarășul nostru, arborele cel mai bătrân dintre toți arborii vechi ai văii, împlinește astăzi o mie cinci sute de ani. Cincisprezece secole bine folosite, dragii mei, și la ele să se adauge măcar tot atâtea. Prosperitas e înalt și puternic și nu are pe crengi licheni urâți, iar rădăcinile îi sunt intacte și în fiecare an brațele sale sunt încărcate de rod. Fie ca viersul privighetorilor, dacă e posibil, să bucure anii săi viitori și să cânte în

jurul său bunele vânturi ale primăverii.

Nenorocire în balta Mosto. În dimineața trecută, pe malul micii bălți Mosto, la doi kilometri de Fondo, s-a întâmplat un incident dureros. Opt broaște râioase, o familie dintre cele mai respectate din regiune, au fost asaltate de un șoim și răpite una câte una.

Moartea torentului Lampreda. Și în acest an, în urma lungii serii de zile însorite, a murit torentul Lampreda. Ultima sa viață nu lasă amintiri urâte; carieră onestă, fără excese, dar nici isprăvi eroice deosebite. De remarcat un episod demn de milă: în toată albia torentului nu a mai rămas decât un singur ochi de apă care se evaporă rapid și în gaură a rămas un mic păstrăv condamnat la moarte inevitabilă.

Asasinat, în grădinița Municipiului din Fondo, pe o frunză de hrean, a fost găsită azi la amiază o viespe decapitată. Cercetările au confirmat că ea a fost ucisă în mod barbar de o soață, din motive necunoscute.

Descoperire științifică. Protervo, înțeleptul cocoș de munte care locuiește în codrii din Val Tibola, a făcut zilele trecute o nouă descoperire, destinată să revoluționeze concepțiile curente până acum: el a reușit să găsească legea care reglementează perioadele de frig și de cald și variațiile în drumul soarelui. Protervo a numit-o legea anotimpurilor. Măine dimineață el se va afla în vârful Muntelui Anania, 985 de metri, și va da lămuriri oricui se interesează de această problemă.

Identificarea a doua sperietori. Lungi cercetări au permis să se determine că două personaje groaznice, puse de pază în câmpurile de grâu în localitatea Fenchina, nu sunt decât două sperietori. E a cincisprezecea identificare de acest fel pe care păsările o îndeplinesc în acest sezon. Demn de laudă e mai ales pițigoiul Marietta, care a îndrăznit să se apropie la puțini centimetri de figurile înspăimântătoare și a putut astfel verifica înșelăciunea, izbăvind toate păsările de o sursă de panică și griji. Anunțul identificării a strâns mii de zburătoare pe cele două câmpuri.

La această știre, multe păsări, în vârful brazilor, începură să ciripească zgomotos, râzând de mulțumire.

— Încă o știre, făcu Evaristo. E vorba de un căruțaș uriaș, dispărut în cursul zilei de ieri în apropiere de Fondo. E un om înalt, cu o pălărie mare neagră, care conduce un car ciudat. Vehiculul este

format dintr-o ladă vopsită în negru cu patru roți mari și e tras de un cal mare și maiestuos. Interogat, căruțașul nu a vrut să spună ce conține lada. Cu pași înceți, el și calul urcă pe vale, spre o destinație necunoscută.

„Buletinul” se sfârșise. Vocea lui Evaristo se stinse. Păsările se mai opriră vreo câteva minute să comenteze știrile, apoi se împrăștiară prin pădure.

Benvenuto se îndreptă singur spre casă. Ajunse către ora cinci și-l găsi în fața ușii pe colonel, cu care schimbă obișnuitul salut sec. Era gata să intre, când văzu, cu puțini centimetri în urma lui Procolo, un șoarece mare și recunoscute animalul care venise să doarmă în salteaua lui.

— Unchiule Sebastiano, strigă, uite șoarecele care merge după tine!

Colonelul se întoarse să se uite și spuse:

— Mă urmează într-adevăr, ai dreptate. Și apoi, adresându-se animalului, cu ton brusc: Du-te, du-te de-aici!

Șoarecele plecă grăbit, ascunzându-se în casă.

— De ce nu i-ai dat un picior? Trebuia să-l omori, trebuia, bestia asta mică și odioasă.

— Da, făcu Sebastiano Procolo, puteam să-i dau chiar un picior.

Dar era evident, și Benvenuto înțelese foarte bine, că lui Procolo îi era frică să ucidă un șoarece sau că, oricum, nu avea nicio grabă să scape de el.

24

La 26 iulie 1925, o zi foarte caldă, spre amiază, colonelul observă, departe, înaintând pe drumul din fundul luminișului, un car tras de un cal mare. Curios, se duse spre el și în câteva minute îl ajunse. Era convoiul ciudat descris de vântul Evaristo în „Buletinul de știri”. Căruțașul, cu o pălărie mare neagră pe cap, era mai înalt cu cel puțin o palmă decât colonelul. Și calul era de dimensiuni ieșite din comun. Asemenea care, de altfel, nu se mai văzuseră niciodată; era format dintr-o ladă mare, toată lăcuită în negru și închisă cu un capac. De departe părea un sicriu.

Căruțașul, ținând calul de dârlogi, înainta cu mare încetineală, cu ochii ațintiți în pământ.

— Unde te duci cu baraca asta? întrebă Sebastiano Procolo când ajunse aproape. Ce ai în lădoiul ăsta?

Căruțașul, fără să se oprească, ridică privirile spre colonel, dar nu zise niciun cuvânt.

— Ești pe pământul meu, tinere, insistă Sebastiano Procolo, și ai obligația să-mi dai socoteală. Ce e în lădoiul ăla?

De data asta căruțașul se opri și ridică în sus capul, arătându-și doi ochi mici, dar strălucitori.

Apoi repezi biciul în aer, cu o plesnitură formidabilă, și răspunse cu voce amenințătoare:

— Ce e înăuntru? Ce e înăuntru? Și mai plesni din bici. Inima ta blestemată, asta e înăuntru!

Și spunând așa, căruțașul se apropie de ladă și-i deschise iute capacul.

Atunci se auzi dinăuntru un vuiet nelămurit dar puternic și apoi un nor des de fluturi mici, îndesați și albicioși se înălță repede spre cer, se desfăcu într-un șir imens, se roti de trei, patru ori deasupra luminișului și se îndreptă în cele din urmă în direcția Pădurii Bătrâne. Să tot fi fost vreo cincizeci de mii.

În învălmășeală, cum e firesc, unii fluturi fură loviți, alții căzură pe jos chiar uciși. Colonelul ridică unul și-l examina atent. Era un fluture adevărat, lung de vreo trei centimetri, cu burta roz și aripile albe acoperite de diverse dungi negre în *zigzag*.

Sebastiano Procolo nu știa despre ce insectă era vorba și privi cu ochi înfuriați la căruțaș.

— Nu știu ce fluturi sunt ăștia, exclamă el, dar dacă vor aduce pagube, fii sigur că te trimit la pușcărie.

Între timp, cu o manevră surprinzătoare, dată fiind îngustimea drumului, necunoscutul întorsese carul și se îndreptase numaidecât spre vale, fără a-l asculta pe colonel.

— Cine ești? Oprește! Spune-mi numele dumitale! strigă Sebastiano Procolo, scoțând din buzunarul drept din spatele pantalonilor un

revolver cu resort. Fii atent că trag în call!

— Trage, trage numai, răspunse căruțașul întorcând doar capul, fără a se opri.

\$\$\$

Colonelul apăsă pe trăgaci. Se auzi doar un mic declic metalic și atât. De alte patru ori Procolo mai declanșa cocoșul, dar nimic: uitase să încarce arma. Căruțașul continua să meargă de parcă ar fi fost foarte

sigur că revolverul nu se va slobozi. Acum era departe.

Colonelul rămase nemișcat ca și cum ceva îl împiedica să se miște. Mâna lui dreaptă, care strângea revolverul, căzu inertă în jos. Era cald. Codrii și câmpiile scoteau aburi nevăzuți spre cer.

Pe când carul misterios dispărea din raza lui vizuală, Procolo privi pe pământ la umbra sa, care avea dimensiuni neobișnuite, ca în noaptea sărbătorii din Pădurea Bătrână.

Nu avem despre aceasta nicio mărturie sigură. Dar mulți afirmă că în unele zile umbra colonelului Procolo, în soare sau sub lună, era disproporționat de lungă. Proporțiile anormale ale umbrei, verificate în cele două împrejurări amintite, ar putea să fi fost produse de fenomene speciale de refracție sau chiar de înclinarea terenului. Să fi fost chiar umbra care să atingă o mărime excepțională, noi n-am putea spune: faptul s-ar fi opus legilor fizice universal recunoscute ca exacte. Ultimul cuvânt n-a fost totuși încă spus și este sigur că, răspândindu-se zvonuri despre curiosul fenomen, zeci de persoane, mai ales copiii, urcau deseori la casa lui Procolo în speranța de a-l putea admira. De altfel, există multe alte lucruri obscure pe lume pe care știința le ignoră și care par neverosimile cui nu le-a văzut personal!

În vremea aceea, în Văile di Fondo, a fost o vară bună cu seri lungi și zile senine, într-o zi, Matteo, probabil de rea-credință, îl anunță pe colonel că se simțea restabilit: era gata, dacă Procolo ar fi vrut, să repete tentativa împotriva lui Benvenuto. Forțele îi reveniseră. De data aceasta erau multe șanse de succes.

Colonelul spuse nu. Trebuiau să fie prudenți. Când încercase el să-l părăsească pe băiat, apăruse de îndată un vânt ca să împrăstie știrea: din fericire, totul se redusese la nimic și acum fusese uitat. Dar prea puțin timp trecuse de atunci. Era mai bine să aștepte încă. Ocaziile nu vor lipsi, desigur.

25

Venind iarna, se așternu zăpadă mare. Benvenuto, întors la colegiu, era dus, în orele libere și duminicile, împreună cu colegii, să schieze. Dat fiind că ceilalți, și mai ales Berto, erau mult mai curajoși și-l batjocoreau pentru căzăturile lui frecvente, el mergea deseori într-o vâlcea mai peste mână și urca și cobora, urca și cobora, până când se simțea sleit. În scurtă vreme, picioarele sale erau obosite, schiurilele se năcleau singure, Benvenuto se cufunda în zăpadă și uneori începea să plângă.

— He, he, suflă într-o zi vântul Matteo, făcând să cadă din crengile brazilor din jur cocoloașe de zăpadă, unchiul tău Sebastiano nu a plâns niciodată, adu-ți bine aminte, și nici bunicul tău. Probabil nici străbunicul tău și tot așa, cei din generațiile anterioare, de când a existat neamul Procolo.

Dar Benvenuto nu se consolă.

— Există alții, poate, care ar trebui să plângă, continuă vântul Matteo. Tu n-ai deloc nevoie. Lasă, ai să înveți să schiezi, vei deveni puternic, te vei face înalt ca unchiul tău Sebastiano, vocea îți va deveni puternică și când vei striga, lupii vor fugi departe. Tu ești la început: asta-i situația, eu, în schimb, sunt pe sfârșite. Eu chiar aș avea de ce să plâng, dacă nu m-ar chema Matteo. Da' nu vezi cum am ajuns? Întreabă, întreabă pe cine e mai bătrân ca tine ce era vântul Matteo. Acum iată-mă aici să consolez copiii.

Ridicându-se din zăpadă, Benvenuto asculta în tăcere.

— Există lucruri care nu se mai întorc, dragul meu, continuă Matteo cu glas ușor înfuriat, fii atent, când va fi rândul tău, să nu-l lași să-ți scape. Ce-a fost a fost. Bineînțeles cu străinii mai fac încă gură. Trebuie să te ții bine cât poți. De pildă, vreau să-ți cânt ultimul meu cântec. E intitulat „Dorință epică”. Ziua nu e cea mai potrivită, dar din păcate astăzi nu mai sunt eu cel care face timpul.

Ziua aceea posomorâtă, cu bolta cerului acoperită uniform de nori de culoare cenușie, nu era într-adevăr potrivită pentru un cântec de acest fel. Cu toate acestea, Matteo știa să-l prezinte:

„Dorința ce mi-a venit la cotitura văii

(și nu mi-a venit doar mie într-adevăr!), dorința ce mi-a intrat în gând când am observat, în sfârșit, dar mi-a trebuit timp! – am observat că am uitat în fundul peșterii blestamate maiul meu uriaș cu care purtam atâtea bătălii.

Dar făcusem deja prea mult drum ca să mă întorc și să-l iau.

Acum nu-mi mai rămânea decât să-mi urmez drumul până la capătul largii văi, să continui alături de ceilalți drumul fără să mai plec la luptă.

fără alte furtuni în munți, nici victorii, nici întoarceri triumfale, nici bucuria distrugerilor.

Atunci mă apucă un dor suntem de acord, nu mai e nicio scăpare, partida e în întregime pierdută – dar o singură dată, Matteo, oh, o dată, doar, apoi nu voi mai cere nimic să mai plec într-o

dimineată la una din vechile mele isprăvi. Și doar o dată, una singură, să mă simt feroce ca atunci și plin de tinerețe!”

Apoi Matteo plecă, aproape de pământ, istovit și umilit.

26

În primele zile ale lui noiembrie Sebastiano Procolo își cumpără un aparat de radio. Un muncitor urcă din Fondo ca să instaleze antena și să-l învețe pe colonel cum funcționează mecanismul. Apoi, singur, Procolo citi un manual tehnic, în seara de 8 noiembrie instalarea era gata. Se lăsase noaptea când, în prezența colonelului, muncitorul făcu verificarea definitivă.

Muzica, pentru prima oară, se răspândi în casă. Se cânta un vals într-o parte oarecare a lumii. Aparatul mergea perfect. Deși era o seară mai degrabă furtunoasă, se auzeau paraziți puțini și slabi.

— Asta e Riga, spuse lucrătorul, în câteva zile înveți să distingi toate posturile.

Colonelul încercă la rândul său să găsească vreo transmisie. Manevra i se păru de îndată ușoară. La urmă se întoarse să „prindă” din nou valsul care se auzea deosebit de tare. Lucrătorul, strângându-și uneltele, salută și dădu să plece. Din birou, unde fusese pus radioul, colonelul îl întovărăși jos, la ieșire, și-i dădu câteva lire bacșiș. Acum era noapte adâncă.

Vettore pregătea cina, Sebastiano Procolo urcă din nou în biroul său, care răsuna tot de muzică.

Dar, cum se așeză liniștit, colonelul auzi vocea difuzorului tulburându-se ușor, ca și cum ar fi pătruns un zgomot nou. Încercă să învârtă butoanele, găsi alte postări, dar nu reuși să obțină sunetul clar de mai înainte. Părea chiar că zgomotul străin, ca un foșnet confuz, tindea să crească tot mai mult: parcă provenea de la un izvor mai îndepărtat decât acela al muzicii și nu se suprapunea peste ea, ci ieșea de dedesubt și amesteca într-un unic bombănit notele instrumentelor.

Colonelul deschise o fereastră în speranța că muncitorul nu plecase încă; dar acela era deja departe. Se auzi însă atunci strigătul coșofenei. Poate muncitorul uitase ceva și avea să se întoarcă? Nu, era Aiuti care venea să discute despre afaceri.

Și Aiuti avea acasă un radio mic, dar nu se pricepea deloc. Cu toate acestea, colonelul, care se indispușe, vru să-l facă să asculte aparatul său și să-i ceară o părere asupra ciudatului deranjament.

Se auzi, dar în mod confuz, un fragment de operă.

— E *Faust*, mi se pare, spuse Aiuti, dar dumneavoastră, colonele, aveți dreptate, parcă ar fi o voce dedesubt. Straniu, mai spuse după un timp Aiuti, s-ar zice că e zgomotul pe care-l fac codrii când suflă vântul.

— Zgomotul codrilor? Întrebă colonelul.

— Da, am spus și eu așa, știu doar că e imposibil.

Deranjamentul neîncetând toată seara, Sebastiano Procolo trimise în ziua următoare să-l cheme pe muncitor. Pus din nou să funcționeze de către acesta, aparatul merse acum perfect. Ba chiar muncitorul, la dorința lui Procolo, rămase până seara târziu.

— Nu știu deloc ce putea să fi fost, declară el. Sigur, am mai auzit vorbindu-se alteori de fenomene asemănătoare, pe care știința nu reușește să le explice; și se-ntâmplă și cu aparate din cele mai bune mărci.

Dar și în seara aceea, la câteva clipe după ce plecase muncitorul, colonelul auzi amplificându-se din fundul difuzorului vaietul acela enigmatic. Sări numaidecât la fereastră și reuși să-l cheme pe tehnician. Abia intrase acesta în birou, fără ca măcar să fi atins aparatul, că plicticosul zumzet încetă deodată.

— Nu știu nici eu ce să spun, făcu, încurcat, Procolo, dar garantez că de îndată ce ați plecat, zgomotul acela s-a și auzit, identic cu cel de ieri, sunt sigur că nu greșesc.

Muncitorul îl privi perplex și-ncepu să râdă.

— Iertați-mă, știți, râd pentru că faptul e tare curios. De altfel, sunt lucruri care se întâmplă, îmi amintesc, în război, pe când eram telefonist. O dată m-am dus cu sergentul meu să dorm într-o vilă mare ai cărei stăpâni plecaseră. Erau paturi la discreție, și așa ne-am culcat în două camere diferite. Eu adormisem deja când mă trezește sergentul. „Aud niște zgomote, îmi spuse nervos, nu înțeleg ce poate să fie, vino și tu acolo un moment”. Mă duc eu, dar era o liniște de mormânt. Mă întorc în camera mea și-l văd pe sergent că se-ntoarce după câteva minute. „Nu sunt povești, spune, iar am auzit zgomote”. Mă duc iar în camera lui: tăcere. Și cu toate acestea, sergentul acela era un flăcău curajos, care nu se speria cu una cu două.

— Nu văd cum se potrivește povestea asta, obiectă colonelul, vizibil contrariat. Doar n-am visat zgomotul acela.

— Dar, în sfârșit, întrebă muncitorul, ce fel de zgomot e? Ce auziți?

— O, Doamne, nu-i ușor de spus, răspunse Procolo, e un fel de

zumzăit. Uite, imaginați-vă vuietul unei păduri când e vânt puternic.

Tehnicianul dădu din cap:

— Vă jur că nu înțeleg nimic. Dacă eventual mă mai chemați mâine, să încercăm să schimbăm antena.

Muncitorul fu rechemat, veni și un inginer al firmei, fu schimbată poziția antenei, dar Procolo, când era singur, continua să audă vuietul acela profund, care urca de la o depărtare infinită, se amplifică progresiv, înghițea melodiile tenorilor, viorilor și ale orchestrelor întregi până când umplea toată casa.

27

Probabil preocupat să nu pară ridicol, colonelul Sebastiano Procolo nu mai insistă ca muncitorul să repare defectul radioului. Faptul îl aduse însă într-o stare de turbare.

În fiecare seară Procolo se încăpățâna să deschidă aparatul, îl stingea îndată ce zgomotul inexplicabil absorbea orice alt sunet, îl deschidea iar după câteva minute, încerca una sau alta din lungimile de undă, se învârtea în sus și în jos, nervos, prin birou, sau stătea drept în fața ferestrei, cu mâinile împreunate la spate, fixând întunericul nopții.

În cele din urmă colonelul îl rugă pe Bernardi să vină în biroul său. Deschise radioul și când se auzi din difuzor zgomotul nefast, întrebă pe un ton plin de aluzii:

— Cunoști zgomotul acesta, Bernardi? îl cunoști, nu-i așa?

— Din păcate, îl cunosc, răspunse celălalt, e din august de când mă chinuiește.

— Și, la dracu', ce este?

— Din august codrul se tânguie în toate nopțile. Niciunul dintre tovarășii mei nu știe să spună de ce. Dar toți simt că ceva merge prost. Și eu, și eu o simt. E ca o amenințare, în toate nopțile e așa, și copacul meu strigă. Pot spune că mă pricep la brazi, și aici schiță un sărman surâs, dar nu înțeleg ce-i pe cale să se întâmple. Ca și cum o boală ar cloci în noi; și noi n-o cunoaștem. Colonelul tăcu un timp, apoi, arătând difuzorul, întrebă:

— Dar cum de intră acolo înăuntru? Nu cumva aveți vreun post de radio?

— Nu, făcu Bernardi, repetând surâsul dinainte, chiar o stație nu avem. Nu știu nimic despre treaba asta. Pot spune doar un singur lucru: spre sfârșitul lui iulie, îmi aduc aminte perfect, dinspre Fondo a

venit un nor de fluturași albi care a intrat în codru. Câteva nopți au continuat să zboare. Și eu doar atâta știu: că de atunci a început chinul. Și apoi tăcu.

Adevărul se află abia primăvara, când din crăpăturile trunchiurilor țâșniră mii și mii de viermi. Fluturii albi, aduși la 26 iulie de misteriosul car, infestaseră pădurea cu ouă, ouăle așteptaseră căldura și acum nenumărate omizi verzi-galbene roiau în sus pe ramuri.

A fost o primăvară sinistă. Imenșii brazi simțiră urcându-le pe trunchi ființele acelea moi și târâtoare, le simțiră răspândindu-se pe ei cu un susur slab. Omizile înaintau îndrăznețe, intonând niște cântece prostesti de-ale lor și urându-și reciproc treabă bună. Mari nori cenușii de formă înspăimântătoare atârnav în zilele acelea pe cer, păsările erau răgușite, vânturile aveau miros de ars și de mucegai.

Începu o omidă mică, dar născută înaintea tuturor: luă o frunză de brad, o rupse în jumătate, o bucată o lăsă să cadă pe jos, cealaltă, începută de la petiol, o devoră cu o lăcomie nespusă. Făcu la fel cu a doua frunză; apoi o mănă pe a treia. Și toți frații săi împliniseră între timp distrugerea. Bernardi, ca și toate celelalte duhuri, nu se prea speriaseră; oricât de vorace, micile larve nu ar fi putut desigur înghiți toată pădurea, credeau ei. Dar viermii păreau că se înmulțesc, în toată pădurea se auzea un țăcănit neîntrerupt de frunze rupte.

Nu pe toți copacii se născuseră larve. Și totuși, nu fu cruțat niciunul. Omizile se lăsau spânzurând în jos de pe crengi, în aer, cu ajutorul unor fire foarte subțiri ca de păianjen. Le era de ajuns un vânt ușor, ca să înceapă să penduleze. Unu-doi, unu-doi, își imprimau ele ușoare impulsuri, care măreau mereu oscilația.

Apoi, când ajungea o adiere mai puternică, hop! se lăsau împinse, până atingeau copacul vecin.

În întreaga Pădure Bătrână se vedeau balansându-se aceste leagăne tăcute. Pretutindeni erau roadere, mestecare, rotire în aer, schimb de chemări, râs mârșav de mulțumire. Fie soare, fie ploaie, omizile acrobate continuau să se îndoape.

28

Distrugerea continuă fără pauze. Nici Bernardi, nici Comisia Silvică interpelată nu știură să găsească un remediu. Un specialist în silvicultură, adus special, spuse că acum era prea târziu: ar fi trebuit distruse ouăle înainte să vină primăvara; acum nu mai rămânea decât

să se aștepte ca omizile să se transforme în crisalide, pentru a le aduna pe acestea, pe cât era posibil.

Radioul colonelului funcționa acum în sfârșit bine. Pădurea Bătrână nu se mai tânguia noaptea, ci zăcea într-o tăcere chinuită, pe când ramurile erau descojite și pe cer se profilau scheletele goale.

Ca resursă extremă, Procolo se gândi chiar s-o interpeleze pe coțofană.

— Există unul singur care poate salva brazil, răspunse pasărea. Ți-o spun la ureche: e Matteo. Dacă vrei, trimite-l la mine, îi voi da eu instrucțiuni.

Numaidecât colonelul își chemă vântul.

— Ascultă, Matteo, îi spuse, de data asta poți să te reabilitezi. Doar tu poți salva codrul. Du-te la coțofană, care-ți va da instrucțiunile.

Matteo se simți reînsuflețit la această știre. Deci mai era cineva care să aibă nevoie de el.

Toată noaptea vântul stătu la sfat cu coțofana. Dimineața plecă cu mare elan, străbătu valea, ajunse la un munte îndepărtat, acoperit de păduri, și începu să șuiere, strigând adunarea.

Înainte de apusul soarelui, Matteo se înapoie la casa colonelului. Trăgea după el un nor dens de mici făpturi zburătoare care scoteau un zumzet ascuțit: o armată de ihneumone.

Așa cum făcuseră fluturii albi, ihneumonele se împărțiră dintr-odată în nenumărate grupuri mici, împrăștiindu-se prin pădure. Erau insecte subțiri, cu aripile transparente, cu corpul zvelt. Femelele, care erau mai numeroase, purtau un ac lung în chip de coadă.

Începu o vânătoare tare curioasă. Pe când masculii se-nvâteau ca să ochească prăzile, femelele asaltau omizile devoratoare.

Pline până în gât de mâncatul continuu, omizile nu știură să se apere. Nu avură nici măcar timp să dea alarmă, atât de neașteptat fu atacul. Scoțând strigăte subțiri pentru a se invita unele pe altele, ihneumonele se prăbușeau peste omizi, le apucau de peri, le strângeau între picioare, acoperindu-le de insulte. Apoi le străpungeau cu acul cu o viteză surprinzătoare, în orice parte a trupului. Exclamau: „Na-ți medicamentul care te poate vindeca pentru totdeauna!” Sau: „Numără câte îți pun, că pe urmă va trebui să le scuipi!” Sau: „Ia-l și pe ăsta ca acont!” Și alte asemenea expresii de ocară.

La fiecare înțepătură de ac, ihneumonele vârau un ou în corpul omizilor.

În toată Pădurea Bătrână, timp de câteva zile, se simți un mare chef de luptă. Fără să-i mai intereseze mâncatul, viermii se spânzurau pe firele lor, trecând de pe o creangă pe alta într-o fugă disperată, sperând să poată scăpa. Dar ihneumonele masculi îi ocheau oriunde se ascundeau. „Uite aici alt amic!” le strigau soților lor, făcându-le să vină în fugă în spinarea viermelui.

Câte un vierme, la început, încerca să se opună ihneumonelor începând o luptă furibundă. Dar foarte curând toți ce convinseră că, odată prinși, nu mai exista putință de scăpare. Doar una singură dintre atacante (mutilată la o labă) fu asaltată la rândul ei de o duzină de omizi în același timp. Înainte că ai săi să ajungă s-o ajute, sărmana muri sufocată.

Vânătoarea dură, sălbatică, câteva zile. Brazii, care nu mai erau devorați de omizi, își făcură iluzii că flagelul s-ar fi sfârșit pentru totdeauna și că viermii străpunși astfel, cu toate ouăle acelea în corp, ar fi avut puține ore de trăit.

Dar viermii nu muriră. Abia eliberară ihneumonele terenul, că ei începură să se dezmoștească, blestemând de durerea rănilor. Apoi tânguierile se stinseră încet-încet. Găurile se cicatrizară iute. Suferințele dispărură.

Aranjându-și perii, care se ciufuliseră groaznic, viermișorii începură iar să mănânce, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ba chiar le era mai foame decât înainte, înghițeau frunze peste frunze, în câteva ore se umpluseră ca niște burdufuri mici.

Bernardi povesti colonelului faptul, colonelul se răsti la Matteo, vântul îi ceru explicații coțofenei, coțofana schiță un rânjet sec.

— Sunteți niște ignoranți fenomenali, spuse pasărea. Mă uimiți într-adevăr cu întrebările astea tâmpite!

Vântul nu avu curajul să insiste, ca să primească lămuriri; evident, făcuse o impresie proastă.

29

În vâlcelele adânci se topeau acum ultimele pete de zăpadă, era o zi caldă de aprilie și puii veverițelor luau primele lecții de cățărat, când una dintre omizile răutăcioase îi spuse unei soațe, cu gura încă plină de mâncare:

— Nu știu, dar azi am o senzație ciudată. Ca și cum aș avea ceva în mine care se mișcă. E adevărat că, de bine, mă simt bine. M-am îngrășat cu jumătate de gram în ultima săptămână.

— Taci, făcu soața, că nici eu nu-s azi în apele mele. Am mâncat prea mult, draga mea, și s-au produs umori rele care acum ne circulă prin corp.

În momentul acela, o a treia omidă, la o distanță de doi centimetri, scoase un țipăt ascutit, scuipă frunza pe care o mesteca și se dădu peste cap. Atunci, lucru groaznic de spus, pielea ei se-ngroșă rapid în mai multe puncte, ca acoperită de niște furuncule fulgerătoare, apoi bubulițele se sparseră și din craterele minuscule apărură căpșoare de viermișori. Ieșiți în aer liber, creaturile acestea scoaseră un suspin de ușurare, felicitându-se pe rând cu urări de tot felul, ieșiră încet și cu restul corpului, pe când larva răutăcioasă horcăia, urlând de durere. Când ultimul viermișor ieși (erau cu totul vreo patruzeci), vandala omidă se întinse moartă pe loc.

— Blestem! strigă prima omidă, distrusă de groaznicul spectacol. Ouăle ihneumonelor au scos la iveală viermii aceia! Iar noi suntem pierdute!

Omidă înțelesese situația. Introduse în trupurile viermilor devastatori, ouăle ihneumonelor se deschiseseră și din ele ieșiseră viermișori mici. Și pe când își umpleau burta, vandalele nu bănuiau că hrănesc astfel și noile creaturi care creșteau în sânul lor.

Venise sfârșitul. Fiii ihneumonelor se trezeau; trecându-și un cuvânt de ordine, năvăleau afară, spărgând învelișul omizii. Și aceasta, sfâșiată, murea.

Explozii de urlete sfâșietoare¹ se ridicară unul după altul în pădure. De cum dădea semne că se simte rău, larva, condamnată, era părăsită de tovarășii ei, care nu mai suportau spectacolul atroce; rămânea singură să aștepte ieșirea viermișorilor, supliciu mortal. Chiar și omizile dotate cu mai mult curaj nu rezistau la durerea înspăimântătoare; odată anulată orice amintire de demnitate, se tăvăleau pe jos, scuipând blesteme din cele mai vulgare, cu gura plină de bale.

— Ajunge, ajunge! strigau păsărelele, zguduite de înfiorătorul spectacol. Dar prăpădul nu dură puțin. Nu era nici măcar o omidă care să nu fi suferit injecția aceea cu ouă, nici măcar una care să poată scăpa. Din crengi era un fel de ploaie: muribunde, omizile se prăbușeau la pământ cu un pocnet ușor.

<Notă>

1. Vocea omizilor, bineînțeles, chiar în aceste paroxisme de furie

și de durere, nu era mare lucru în comparație cu, să spunem, vocea păsărilor. Urechea omenească nu reușește, în general, să o perceapă.

</notă>

În Pădurea Bătrână se lăsă o mare tăcere. Chiar și vântul Matteo era departe, ca să-și anunțe fapta miraculoasă. Nu mai părea cel de acum câteva zile, atât de ridicat îi era moralul și atât de vioi mersul. Nimeni într-adevăr nu-i putea refuza recunoștința. Și totuși, în asemenea situație își dădu atâta importanță încât reuși să-i dezguste și pe puținii care-i mai păstrau oarecare simpatie.

În cea de-a treia zi de când începuse prăpădul nu mai rămăseseră în Pădurea Bătrână decât câteva zeci de omizi. Frământate de măcelul tovarășelor lor, ele pierduseră orice poftă de mâncare și așteptau mute să le sune ceasul.

— Poate că am scăpat, remarcă o optimistă disperată. E drept că ihneumonele ne-au împuns și pe noi, dar se poate să nu ne fi umplut cu ouă. Poate avem doar doi sau trei în corp din viermișorii aceia infernali. Poate vom scăpa. Cine știe, de altfel, nu e exclus ca în noi ouăle să fi putrezit, fără să fi scos nimic. Nici n-ar fi ceva nemaipomenit.

Fraza îi fu retezată de un spasm acut. Pe spinare se formară instantaneu zeci de protuberante. Perii, prin reacție nervoasă, se zbârliră ca arcurile de ceas. Era moartea. Mute de spaimă, Celelalte omizi se retraseră, cu figuri de circumstanță, care de-o parte, care de alta.

În cea de-a patra zi nici măcar o omidă nu mai era în viață, între timp, larvele ihneumonelor intraseră în gogoășe, ieșind din circulație. Și Pădurea Bătrână rămase singură, sfâșiată ici și colo, dar liberă și purificată: pretutindeni domnea mare liniște, proprie convalescenței.

30

După singurătatea din iarnă, căsuța din La Spacca se redeschise vieții mai bătrână cu un an (ca, de altfel, toate celelalte case) în primăvara lui 1926.

Se întoarseră Benvenuto și colegii săi, se întoarseră zilele cu soare și cu jocuri la picioarele brazilor gigantici, în prezența unor mulțimi de păsări și de rozătoare.

— Veți vedea cum s-a schimbat Benvenuto, nici măcar nu-l veți mai recunoaște, le spusese Matteo brazilor, din dorința de a se arăta bine informat.

În schimb, brazilii îl recunoscuseră imediat: era băiatul de acum un an, același, absolut același. Poate puțin mai înalt, dar la fel de palid și de plăpând. După incidentul de acum un an cu Berto, el prefera de obicei să stea la o parte să-i privească pe ceilalți jucându-se. Ședea la Văile Secca pe margine cu un aer meditativ. Berto totuși nu-l mai trata ca altă dată, nu-i mai spunea fă asta, fă aia, nu-l mai batjocorea pentru slăbiciunea lui. Uneori, fără să observe colegii, Benvenuto pătrundea în pădure. Într-o zi îl întâlnește pe Bernardi. Se salutară.

— Ești un băiat bun, îi spuse Bernardi, punându-i dreapta pe un umăr; păcat că și tu ai să pleci și nu ne vom mai putea vedea.

— Unde să plec? Vor să mă alunge?

— Nu, nu asta. Dar și tu într-o bună zi n-o să te mai arăți și, chiar dacă vei reveni, nu va mai fi același lucru.

— A, eu voi reveni totdeauna la codrul meu, poți fi sigur.

— Da, se poate să vii des aici în pădure, chiar toată viața. Și totuși, va veni o zi, nu știu precis când, poate peste câteva luni, poate anul viitor, poate chiar peste doi ani, va veni o zi, amintește-ți-o, mi se pare că te și văd, am văzut de-acum prea mulți oameni... uite, vei veni în codru, te vei învârti printre copaci, te vei așeza cu mâinile în buzunare, vei continua să privești în jur, apoi vei pleca plictisit.

— Dar cum poți să știi ce voi face eu? făcu Benvenuto.

— O știu, pentru că am mai văzut mulți ca tine. Toți fac la fel, așa cere viața voastră. Și ceilalți veneau să se joace la La Spacca. Și ceilalți fugeau noaptea ca să vină la serbările noastre, și ceilalți vorbeau cu duhurile și cântau împreună cu vântul, și ceilalți petreceau aici, cu noi, zile fericite, nimic de zis. Apoi, într-o zi de primăvară, s-au întors, ca să-și reia viața obișnuită. Dar ceva n-a mai fost ca înainte. Ca și cum codrul le-ar fi părut altfel. Să ne-nțelegem, vedeau bine că tot la fel erau copacii, cu aceeași înălțime, cu aceleași crengi, cu aceleași umbre sau aproape aceleași. Și totuși, nu ne mai puteam înțelege. Noi eram acolo ca de obicei, în spatele trunchiurilor, și le făceam semne de salut. Ei treceau pe aproape fără să ne arunce măcar o privire. Noi îi strigam pe nume. Niciunul nu se-ntorcea. Nu mai izbuteau să ne vadă, iată pricina; nu mai auzeau vocile noastre. Vânturile, bătrânii lor prieteni de joacă, treceau peste ei, fluierau printre crengi, urându-le bun venit. „E vânt, spuneau băieții cu un aer plictisit, ar trebui să ne întoarcem. Se pregătește o furtună”. Și păsările prindeau să cânte. „Bună ziua, bucuroși de revedere; dacă o vrea Dumnezeu veți rămâne puțin

printre noi". Dar era ca și cum ar fi vorbit cu pereții: băieții continuau să discute nepăsători, cel mult dacă vreunul întreba: „Nu știi oare dacă se poate vâna pe-aici?”

Rămâneau ceva mai mult de o jumătate de oră. „Îți amintești, spunea unul, când am bătut râsul?” Și ceilalți râdeau, ca și cum ar fi fost un lucru foarte vechi, din timpuri de demult apuse. Bătuse râsul? Îi găsisem tremurând de spaimă lângă un trunchi în timp ce animalul se apropia cu aer amenințător... Abia ajunseseam la timp ca să-l lovesc cu o creangă uscată pe spinare, punându-l pe fugă. Îi salvasem eu, acesta e adevărul, nimic special într-adevăr, dar apoi să-i aud spunând „am bătut râsul"! Uitaseră, uitaseră complet. Ne uitaseră pe noi, duhurile, uitaseră vocea vântului, limbajul păsărilor. Câteva luni fuseseră de-ajuns.

— Sărmanii de ei, continuă Bernardi, nu erau vinovați. Lăsaseră în urmă copilăria, nici nu și-o mai închipuiau măcar. Timpul, nimic de zis, trecuse și peste ei și nu-și dăduseră deloc seama. La vârsta aceea era firesc. La vârsta aceea privești înainte, nu te gândești la ce-a fost. Râdeau nepăsători ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum nu s-ar fi închis o întreagă lume în urma lor. Rămaseră aici puțin peste o jumătate de oră. Flecăreau între ei fără a-i da codrului vreo atenție. Apoi unul a spus: „La ce mai stăm acum? E o umezeală de infern”. Au plecat cum veniseră, înainte de a ieși la loc deschis, unul dintre ei aruncă pe jos o țigară aproape terminată, încă aprinsă. Un tovarăș de-al meu, enervat de purtarea lor, vru să pună piciorul deasupra. „Lasă, i-am spus, asta-i legea vieții lor”. Și am rămas în tăcere să privim dâra subțire de fum până când s-a sfârșit.

31

Deși este foarte greu să cunoști întru totul relațiile și intrigile băieților care se adunau la La Spacca, se știe că în anul acela se porni un fel de război cu grupul altor băieți care nu țineau de colegiu și care locuiau la Fondo. Aceștia urcau uneori la coliba de la marginea Pădurii Bătrâne și avură loc lupte, cu deznodământ incert.

Plana astfel de la începutul verii, în întâlnirile de la La Spacca, o atmosferă încordată de aventură. Ochii se roteau mereu înjur, spionând printre umbrele trunchiurilor. Foșnetele printre copaci făceau să-ți ții respirația și la căderea serii toți vorbeau în șoaptă.

Pe 22 iunie băieții adunați la La Spacca se hotărâră pentru o explorare în interiorul pădurii. Berto auzise spunându-se că adversarii

luaseră obiceiul să se adune într-un mic luminiș, la circa cinci sute de metri de colibă. Benvenuto, care de câteva zile părea fără chef și obosit, a fost rugat să rămână în căsuță, să facă pe santinela. În cazul unei incursiuni dușmane, ar fi trebuit să imite de trei ori cântul cucului, ceea ce-i reușea foarte bine.

Se pare că explorarea aceea în micul luminiș nu era decât un pretext, născocit de Berto, pentru a-l lăsa pe Benvenuto singur. Desigur, cei doi nu se aveau bine. În ziua aceea, pe cât se pare, Berto avea dreptate să aștepte un asalt din partea băieților din Fondo. Dacă ar fi venit, l-ar fi găsit astfel pe Benvenuto singur și i-ar fi dat o lecție strașnică. Nu e nicio îndoială, în orice caz, că Berto nu-l putea suferi pe tânărul Procolo: spunea că-și dă aere de superioritate, că bogăția care-i fusese lăsată de Morro i se urcase la cap și că în fond era un mare laș. Dovezi însă nu există. Nimic nu exclude faptul că Berto nu era amestecat deloc și că totul ar fi fost datorat întâmplării.

Băieții de la colegiu se îndepărtaseră de o bună jumătate de oră, când dușmanii veniră într-adevăr. Târându-se ca șerpini pe pajiște, ascunzându-se după copaci și tufișuri, fără a face nici cel mai mic zgomot, se apropiară la câțiva metri de casă. Să fi fost opt sau nouă.

Benvenuto, întins într-un hamac atârnat în interiorul căsuței, adormise adânc. Era o zi cu soare palid, caldă și înăbușitoare.

Băieții din Fondo nu aveau de data aceasta nici bastoane, nici pietre. Fiecare strângea în mâini un mănunchi de paie. Tăcuți ca pisicile, ei înconjurară coliba și împrăștiară în juru-i paie. Trei sau patru îi dădură apoi foc și se îndepărtară repede, afundându-se în Pădurea Bătrână. Flăcările se înălțară fără chef. În lumina soarelui nici măcar nu se vedeau. Dar încetul cu încetul își luară elan și atacară coliba la bază. O perdea densă de fum se ridică vertical spre zenit. Benvenuto mai dormea încă.

Câteva păsări care asistau la spectacol piuiau cuprinse de presentimente triste. Niște vânturi atrase de coloana de fum veniră acolo și printre ele sosi și Matteo.

— Benvenuto, Benvenuto! strigă în sfârșit cineva de la marginea pădurii.

Băieții de la colegiu se întorseseră și bănuiseră imediat adevărul. Unul dintre ei crezu că el incendiasă coliba, dar apoi se văzură paie care ardeau și era evident că fusese o lovitură a dușmanilor.

— Benvenuto! Benvenuto! strigau colegii cu disperare. Gluma începea să miroasă a moarte.

Benvenuto se trezi în sfârșit. Colegii săi, prin fum, îl văzură apărând în ușa colibei cu o figură palidă și îndurerată. Benvenuto, fără să strige, rămase un moment sprijinit de ușor să privească. Apoi o porni, cu o încetineală de necrezut, ca și cum tot focul acela nu-l privea deloc, înainta prin fumul dens, abia atins de flăcări, obosit și indiferent.

În sfârșit, Benvenuto ieși din colibă. Colegii îl priviră îngroziți. Atunci băiatul râse obosit:

— Mi-am uitat șapca! strigă cu o voce neclară. Se întoarse, se îndreptă spre colibă, cu o indiferență de nespus, pătrunse prin zidul de fum, rămase înăuntru câteva secunde, apoi apăru din nou, cu șapca în cap, traversă pentru a treia oară flăcările tușind de câteva ori.

— Da mișcă-te, repede, îi strigară colegii. Vrei să mori ars?

— Grabă, grabă, răspunse Benvenuto (se auzea de parcă s-ar fi căznit să-și sufoce plânsul), de ce atâta grabă? Cine mă așteaptă?

Nu se știe cum, băiatul rămăsese nevătămat. Colegii săi, adunați sub primul șir de brazi, se traseră instinctiv cu câțiva centimetri când

Benvenuto le trecu prin față. Toți (chiar și Berto) respirau lung și greu, cu ochii limpezi și mari. Tot cu pași înceți, Benvenuto intră în codru, în direcțiasei lui Procolo, unde locuia în timpul vacanței, îl întovărăși doar vântul Matteo, învolburându-se printre crengile înalte, fără să știe ce să spună. Odată îndepărtat cu circa două sute de metri (colegii nu-l mai puteau auzi acum), Benvenuto se opri sprijinindu-se de un trunchi și începu să tușească. Fumul îi făcuse rău. Era o tuse dureroasă care de fiecare dată îl silea pe băiat să se-ncovoie. Vântul se rotea și nu știa ce să spună.

32

Să fi fost fumul incendiului sau alte cauze necunoscute, Benvenuto căzu la pat. Procolo aduse un medic, care-i găsi ceva la plămâni, consideră răul îngrijorător și prescrie un medicament, în după-amiaza aceleiași zile, doctorul se-ntoarse să-i facă băiatului o injecție ca să-i scadă febra.

În seara aceea ploua. Colonelul îl întovărăși pe doctor până la ușă. Ziua se sfârșise. Din codrul dimprejur bezna ieșea adunându-se în jurul casei. Doctorul, ieșind afară, privi în jur bănuitor.

— Un loc umed, remarcă el dând din cap.

— Da, confirmă Procolo, într-adevăr e puțin cam umed. Cum îi e

băiatului?

Doctorul se și urcase la volan.

— Băiatul ăsta, răspunse gânditor, băiatul ăsta, hm, să sperăm că bine.

Mașina o porni spre vale cu farurile aprinse, în întuneric, figura colonelului, rămas pe loc în prag, era impenetrabilă.

La orele 22 Benvenuto zăcea amorțit de febră. Pe lampa mică Vettore așezase o hârtie albastră ca să atenueze lumina. Peste casă se așternuse o liniște adâncă; se auzea doar, nedeslușită și îndepărtată, eterna voce a pădurii în respirația ei puternică. Dar la ora aceea în camera lui Benvenuto începu să se audă un zgomot sec, ca al unui animal care rodea tavanul, chiar deasupra patului băiatului. Benvenuto privi atent, dar nu văzu decât cele patru grinzi obișnuite, goale, care susțineau tavanul.

— E un șoarece, spuse Vettore, care ședea într-un colț.

— Cheamă-l pe unchiu' un moment, îl rugă băiatul, cu o voce slabă.

Vettore se duse să-l cheme.

— Ar trebui să-ncerci să dormi la ora asta, dacă vrei să-ți treacă febra, spuse Procolo, abia intrat în cameră.

— Unchiule, e un șoarece care roade, auzi-l, făcu Benvenuto, el nu mă lasă să dorm.

Colonelul ascultă, dar nu se mai auzea nimic. Șoarecele se oprișe.

— Nu aud nimic, spuse Procolo, aici nu există șoareci. E febra, asta-i, ar trebui să dormi.

Colonelul ieși, închizând încet ușa. Atunci șoarecele începu iarăși să roadă cu un pâraie sec.

— Unchiule! strigă Benvenuto, cu toată vocea pe care o avea. Unchiule, întoarce-te o clipă.

Dar colonelul nu-i răspunse.

Mai târziu, băiatul căzu într-o toropeală adâncă și Vettore se duse să se culce. Colonelul rămase încă treaz în birou.

Puțin înainte de miezul nopții se auzi un semnal inexplicabil al coțofenei și după cinci minute iată pe cineva care, toc-toc, bătea la poarta de intrare.

Colonelul coborî la parter în mână cu o lanternă electrică și rămase puțin nesigur în dosul ușii, strângând clanța. Apoi se hotărî să

deschidă.

Erau cinci coșmaruri. Unul avea un imens cap gelatinos care părea la fiecare moment că se destramă, făcând fețe îngrozitoare. Un altul purta pe gât un cap de vițel jupuit precum cele atârinate în măcelării. Al treilea avea o figură omenească, străbătută toată de zbârcituri, închisă într-o idioțenie fixă. Ceilalți doi nu aveau propriu-zis cap și-și schimbau mereu forma.

Colonelul abia apucase să întredeschidă ușa că vizitatorii se strecurară înăuntru îndreptându-se spre scară.

— Ce-i asta? Cine sunteți? întrebă sec Procolo, deloc speriat.

— Ssst! șopti primul coșmar, cel cu capul gelatinos, făcându-i cu un fel de mână semn să tacă. Suntem coșmarurile pentru băiatul bolnav.

Colonelul nu păru mirat și, arătându-le drumul cu lanterna electrică, merse înaintea celor cinci umbre până în pragul camerei lui Benvenuto. Deschise ușa, le băgă înăuntru. Apoi o închise și rămase rezemat de ea să asculte.

Coșmarurile se așezară în jurul patului lui Benvenuto, mișcându-și membrele superioare. La lumina micii lumânări de ceară, aprinsă pe noptieră, făceau pe perete umbre imense, halucinante. Dar băiatul era cufundat în toropeală.

După ce așteptase zadarnic câteva minute ca să-i ajungă dinăuntru vreo voce, Procolo coborî la parter și, stingând lanterna, începu să se-nvântească nervos pe pajiște.

Curând atenția îi fu atrasă de un strigăt straniu și prelungit de păsări care venea dinspre un grup de brazi de la marginea pajiștii. Curios, se apropie și la lumina palidă a stelelor recunoscu că ajunsese la un fel de rotundă naturală caracteristică, unde Morro pusese cândva să se facă o bancă de lemn, acum complet putrezită.

Judecând după intensitatea sunetului, vreo douăzeci de păsări mari trebuie să fi fost cocoțate pe brazii din jur. Și colonelul, după timbrul vocilor, crezu că-i vorba de ciori, mierle, bufnițe și coțofene, sau cel puțin mare parte din ele.

Strigătul confuz slăbi din ce în ce până când se făcu tăcere. Atunci se auzi vocea unei bufnițe, extraordinar de solemnă.

— Dacă țipați mereu așa, le muștră pasărea, voi fi obligată să întrerup și de data aceasta ședința și așa nu vom termina niciodată. Apoi făcu o lungă pauză și reluă: Aveți răbdare, încă vreo câteva

minute. După interogatoriul ultimului martor, vom putea în sfârșit clasa acest proces.

— Deci tu, adăugă bufnița, adresându-se în mod evident unei anumite ființe, deci tu ai spus că măsurarea cu stadiul telemetrie nu era decât un pretext criminal?

— Uite cum continui să mă-nțelegi greșit, răspunse vocea plângăcioasă a unei păsări pe care Procolo nu fu în stare s-o recunoască. De ce vreți să mă faceți să spun ceea ce n-am spus? Declarasem doar atât: că măsurarea făcută de Procolo mi se părea inexplicabilă. Și dacă apoi...

— De ajuns, întrerupse cu ton autoritar bufnița care, în mod evident, prezida adunarea. Ți se părea inexplicabilă pentru un singur motiv: pentru că nu putea avea nicio explicație. Ce-i păsa lui Procolo să știe distanța între doi copaci în inima pădurii și, pe deasupra, luați la întâmplare? Trebuie să fii orb, spun eu, pentru...

— Era o încercare, interveni atunci o pasăre străină de interogatoriu (spre marea lui surprindere, colonelul recunoscă imediat vocea coțofenei-paznic). Era o simplă încercare a binoclului pe care domnul Procolo îl folosea pentru prima dată! Dacă, prin ipoteză absurdă, el ar fi vrut efectiv să-l părăsească pe copil, ce nevoie avea să recurgă la un pretext atât de stupid? Trebuie să fii răutăcios, spun eu, ca să...

— Mai întâi de toate nu-ți permit să mă imiți, izbucni înveninată bufnița (se auzi că-și scutură cu furie penele) ... și apoi, renunță la „domnul”, când vorbești despre un om ca Procolo. În al treilea rând, apărarea ta e puerilă, ca să nu spun ceva mai rău, cu toate scuzele pe care ai încercat să le găsești.

În acest punct bufnița respiră adânc, apoi relua cu o intonație gravă:

— Astfel, domnilor, acest proces s-a sfârșit și totul a fost făcut cu scrupulozitate. Ei bine, continuă după o pauză, afară de puține amănunte nesemnificative, cele 152 de mărturii au fost de acord și ne autorizează să afirmăm că măsurarea cu stadiul nu a fost decât un pretext viclean, repet, viclean, ca să-l abandoneze pe băiat. Și de ce oare, urmă cu ton și mai autoritar bufnița, de ce oare a vrut Procolo să-l părăsească pe băiat? Ca să fie mai liniștit? Ca să aibă tihnă să se joace? Ca să mediteze în singurătate? Nu. Oricâte eforturi s-ar face, e imposibil să găsești explicații cinstite. Și de aceea îl condamnăm pe

Procolo: băiatul a fost părăsit ca să moară de foame!

Voci confuze de jur-împrejur subliniară fraza și se auzi îndelungă agitație pe ramuri. Colonelul asculta, nemișcat, rezemat de un trunchi, înainte ca bufnița să fi fost gata să reia cuvântul, coțofana-paznic mai îndrăzni să intervină:

— Regret că am venit la aceste adunări doar în ultimul timp. Altfel, aș fi găsit eu un mijloc să fac să înceteze acest proces idiot. Ce rost poate avea o asemenea sentință? Ce vă pasă de ce face... O tăcere de cimitir primi cuvintele coțofenei care se întrerupse, fără voie, tulburată. Apoi bufnița spuse cu severitate:

— Mă mir de uimirea ta. Dacă păsările de zi, ca una dintre cele prezente, își părăsesc cuibul pentru a petrece noaptea aici să discute, trebuie să existe un motiv serios. Cu toții știm că o sentință de condamnare nu va putea fi niciodată executată: din nenorocire, până acum nu putem exercita asupra oamenilor constrângeri de acest fel. Nu ne facem iluzii. Dar onoarea Pădurii Bătrâne ne stă la inimă și în judecata noastră e mult mai multă semnificație decât îți închipui tu. Procese ca acestea se-ntâmplă foarte rar, și totuși să nu crezi că se fac degeaba. Ceva din sentință va rămâne totuși și, cine știe, poate își va face simțită importanța prin scadența ei lungă.

— De altfel, adăugă bufnița cu un timbru sepulcral, sentința noastră, direct sau indirect, ar putea chiar să ajungă la urechile lui Procolo.

1 Nu m-aș mira nici dacă el însuși ar fi auzit cuvintele noastre, ascuns după unul din copacii aceștia. Lucrul însă nu ne interesează. Aici tăcu și scoase un suspin. Domnilor, ședința s-a sfârșit, în întuneric, bătaii largi de aripi porniră din copaci, îndreptându-se în toate direcțiile. Câteva minute mici ramuri uscate, mișcate de păsări, căzură pe pământ mereu mai rare până când se făcu din nou tăcere. Atunci Procolo o porni spre casă.

33

Abia întors acasă, colonelul se retrase în biroul său, aprinse lampa și se așeză la masa de scris. (Ajungea până la el, prin pereți, zgomotul încet al șoarecelui care rodea.)

Atunci cineva chemă în spatele lui, în șoptă:

— Procolo, colonele.

Era o voce neclară dar fermă, cu rezonanțe misterioase.

— Ce e? întrebă colonelul, întorcându-se dintr-odată; și

nevăzând pe nimeni, înțelese că fusese umbra sa, o umbră diformă care se-nălța până în tavan.

— Colonele! spuse umbra, te-am urmat de când erai copil, nu te-am părăsit nici măcar când dormeai, am făcut cu tine marșuri lungi, am călătorit alături de tine în galop. Și când tu nici nu te gândeai măcar, eu te întovărășeam cu credință. Mă ridicam dacă tu voiai să te ridici, ți-am făcut întotdeauna voia și spune-mi dacă m-am plâns vreodată. Apoi, într-o zi, ți-ai părăsit uniforma; și regretam, știi, să nu mai port sabia aceea agățată la soldul meu... Și totuși, am ascultat în tăcere. Îți amintești, Procolo, nu-i așa?

— O fi, făcu colonelul, dar ce vrei să spui cu toate astea? Unde vrei să ajungi?

— Ai dreptate, murmură umbra, e mai bine să vorbim clar: voiam să-ți spun că trebuie să te părăsesc.

— Să mă părăsești? Ce-ai spus?

— Trebuie să te părăsesc, repetă umbra, trebuie să plec, pentru că te-ai dezonorat.

— Dezonorat? izbucni colonelul. Vrei să spui poate din cauza procesului din pădure? E oare posibil să iei în seamă o astfel de comedie?

— Că au fost pășări sau oameni, nouă, umbrelor, puțin ne pasă, explică umbră. Procesul s-a sfârșit cu condamnarea ta. S-ar putea ca noi să fim puțin formaliste, dar crede-mă, nu sunt lucruri de glumă. Eu sunt umbra colonelului Procolo și așa vreau să mai rămân. Am rămas aceeași de altă dată, dar tu, dimpotrivă, te-ai schimbat mult. Suntem prea deosebiți acum, ca să putem continua împreună. Regret și eu, crede-mă, sunt 56 de ani de când suntem uniți; e o viață întreagă, se poate spune; nu-i ușor să uiți. Dar acum s-a sfârșit!

Procolo nu spuse nimic.

— Mă voi întoarce la bătrâna cazarmă, știi? urmă umbra după câteva clipe de tăcere. Voi regăsi vechiul nostru regiment, par vremuri atât de îndepărtate. Va trebui să mă ascund într-un colț întunecat și voi merge la plimbare doar noaptea, ca să nu mă vadă nimeni. Da, îmi va fi rușine să fiu întrebată: „Umbră, ei, umbră, unde-ți este stăpânul? Unde a rămas domnul colonel?” „Domnul colonel a murit, ar trebui să răspund, da, asta ar trebui să răspund, sabia lui a fost mâncată de rugină și despre el e mai bine să tăcem”. Jur că regret că te las singur, mai spuse umbra, dar vina este și a ta. Lasă-mă pe mine s-o spun:

Procolo, ți-ai făcut întotdeauna dușmană lumea, nu-i niciun câine care să te ajute, ți-ai făcut un gol în jur, ai semănat pretutindeni gerul...

— Taci! întrerupse colonelul. Nimeni n-a îndrăznit vreodată să-mi vorbească astfel. Dacă vrei să mă părăsești, atunci du-te, fără să mă mai plictisești.

Într-adevăr, umbra plecă. Procolo, care nu credea că e posibil, nu se-ngriji să privească. Când în sfârșit se întoarse, umbra dispăruse și lumina trecea prin corpul său ca și cum ar fi fost de sticlă.

Sări în picioare dintr-odată, privi în jur cu îngrijorare, bâlbâi câteva cuvinte trunchiate. Apoi alergă spre ușă, ieși căutând parcă ceva, în mână cu lanterna de buzunar. „Așteaptă! Așteaptă!” striga cu o voce răgușită. Și văzu pe ultimele trepte umbra care cobora, cu demnă ținută militară, întinzându-se de-a lungul zidurilor; o sabie lungă îi atârna la sold.

Era prea târziu ca s-o mai ajungă. Procolo o văzu trecând pragul și lăsând ușa deschisă, confundându-se cu noaptea.

Atunci el se duse la fereastra cea mai apropiată, deschise geamurile și strigă în întuneric:

— Întoarce-te măcar să-nchizi ușa!

Dar bineînțeles că umbra își continuă drumul. Cuprins de oboseală, colonelul se rezemă de pervaz, își trecu o mână pe frunte, cu ochii ficși în pământ; simți de jur-împrejur tăcerea apăsătoare a casei bătrâne, grea de rezonanțe enigmatice, lăsă timpul să treacă încet, timpul minunat care crește din oră în oră, înghițind fără răgaz viața, și acumulează cu răbdare anii, devenind cu totul imens.

În momentul acela Benvenuto se trezi din amorțeală. Deschizând încet ochii, rămase o clipă aproape prostit, văzând cele cinci arătări înspăimântătoare care se agitau în jurul patului său. Apoi se ridică să șadă cu greu, sprijinindu-se în brațe. Coșmarurile se agitară, luară atitudinile cele mai groaznice, etalându-și toate vicleniile lor profesionale. Șoarecele întrerupse lucrul.

— Uite cine vine să mă caute, chiar așa spuse Benvenuto, gâfâind din greu. Nu v-ați lăsat așteptate... Prima dată, acum trei ani, m-ați speriat, dar acum renunțați. Multe lucruri s-au schimbat de atunci. Puteți să mă lăsați în pace... Tu, vițel odios, îmi amintesc, voiai să mă muști de spinare, apoi a venit lumina zorilor și ți-a fost ție frică... Duceți-vă, sunt bolnav, ar trebui să vă fie rușine... încercați, dacă aveți

curaj, la unchiul meu, Sebastiano, mergeți acolo în camera lui... dar lăsați-mă să respir!... dați-vă la o parte, vă spun! oricum nu mă voi teme! Lașilor, doar fiindcă sunt bolnav!

Chiar atunci se deschise ușa. Apăru colonelul Procolo; palid ca un giulgiu. Privirile îi erau schimbate, gura avea o altă cută, chiar și ridurile păreau să formeze pe chipul lui desene noi.

Nu mai era colonelul de acum o lună, nici măcar cel care fusese văzut, pe 21, în luminiș. Rămase câteva clipe nemișcat, fixându-l pe copil, apoi făcu un gest furios spre coșmaruri.

— Afară, pentru Dumnezeu, afară! urlă cu voce tăioasă. Afară de-aici, canalii ce sunteți!

Așteptă până ce ieșiră din cameră, apoi baricadă ușa și le întovărăși până la poarta casei.

— Afară de-aici, afară imediat, repetă deschizând canaturile.

Coșmarurile alunecară în noapte.

Cu mica lampă în mână, Procolo rămase câteva clipe pe loc, parcă pentru a se odihni puțin. Trecură trei minute de tăcere. Apoi în casă parai din nou zgomotul făcut de șoarecele care rodea.

Colonelul tresări vădit. Luminându-și calea cu lămpița, în mare viteză, de parcă cineva ar fi fugit după el, intră într-o odăiță plină de unelte vechi, luă un ciocan mare, urcă scara sărind câte două trepte deodată. Ajunse astfel la mansardă, deasupra camerei lui Benvenuto. Era un coridor dreptunghiular, complet gol. Colonelul închise ușa după el.

Conul de lumină al lămpii se roti rapid pe podea până ce se opri în josul unui perete, unde podeaua de scânduri avea o gaură largă. Acolo era șoarecele șchiop, cel cunoscut de băiat, ocupat să scoată o grindă. Cum îl recunoscă pe colonel, animalul întrerupse lucrul.

— Iată-mă aici, cum te anunțasem, spuse, în curând grinda va fi tăiată și ea se va prăbuși. Am luat bine măsurile. Va cădea chiar în mijlocul patului, drept în capul lui.

Se auzi respirația colonelului în întuneric, o respirație agitată și enervată. Apoi vocea sa, plină de furie, într-un ton minor, asemănător cu un zgomot de lanțuri.

— Gata cu infernul acesta! gemu el. Doamne, Dumnezeule! Și cel de jos de acolo care moare! Acum, bestie, te ucid, vreau să isprăvesc cu povestea asta.

— Dar tu ai fost cel care m-a lăsat... bâlbâi șoarecele sărind

afară din gaură și fugind prin cameră.

— A, eu te-am lăsat? îl batjocori colonelul și, aplecându-se deodată, izbi cu o lovitură de ciocan în șoarece, cu elan furibund, spărgându-i țeasta ca pe o nucă. Lovitura răsună în toată casa.

Podelele, mobilele, acoperișul, ferestrele, scândurile scării, până și lemnele de foc îngrămădite în bucătărie, scârțâiră prelung.

34

În ziua următoare lui Benvenuto îi merse și mai rău. Doctorul, venit de două ori, seara lăsă să se-nțeleagă că de-acum încolo știința nu mai avea prea multă putere.

Colonelul nu stătu decât câteva minute, în diverse reprize, în camera bolnavului. În rest, rămăsese închis în birou, nemișcat în fotoliul său, cu o carte în mână, încercând să citească.

Pe seară, Benvenuto căzu într-o toropeală adâncă. Afară ploua. Procolo, după cină, se retrase din nou în camera sa de lucru, aprinse lampa pe birou și rămase așezat, fără a lăsa în jurul trupului său nici cea mai palidă umbră.

Aproape două ore colonelul nu se mișcă niciun milimetru.

Doar pieptul îi sălta încet în sus și în jos, făcând să scârțâie cămașa apretată.

Deodată, spre orele 22, 30, Procolo sări în picioare parcă sub impulsul unei idei subite. Coborând la parter, ieși afară și-l strigă de două-trei ori pe Matteo. Cum vântul nu-i răspunse, colonelul păru liniștit și fugi să-și ia impermeabilul.

În noaptea adâncă, fără a folosi lămpița, probabil pentru a nu dezvălui că umbra îl părăsise, Procolo merse în Pădurea Bătrână să-l caute pe Bernardi. Abia ajunse la marginea bătrânei păduri, că Bernardi îi ieși înainte ca prin minune.

— Mă cauți, colonele? întrebă duhul.

— Benvenuto e pe moarte, spuse colonelul. Mi-a trecut prin minte ceva; voi, duhurile, n-ați putea face ceva? Nu aveți oare vreun leac?

— Depinde, răspunse Bernardi. Oamenii mor uneori pentru că trebuie să moară; sunt legi care nu se pot distruge. Dar dacă e cum spui... înțeleg... e un copil... Da, noi, duhurile, știm ceva despre aceasta; o rămășiță a vechii noastre puteri. Da, noi am putea încerca...

— Atunci încercați, pentru Dumnezeu, îl întrerupse colonelul.

— Încet, și tu ce ne dai?

— Ce să vă dau? Cere tu!

— Vrem ca tu să ne lași în pace, îi răspunse duhul după o pauză, asta vrem, pur și simplu. Ca tu să nu ne mai tai nici măcar un ram, și mai ales să ne scutești de îngrozitoarea sclavie a strănerii lemnelor.

— Și atunci, la ce-mi servește pădurea? Toți copacii aceștia să nu-mi mai dea nimic? Să mă știu proprietar și atât, asta-i singura satisfacție?

— R Tu ai cerut, amintește-ți, făcu liniștit Bernardi.

Cei doi rămaseră muți în întuneric, unul în fața celui alt, sub răpăitul ploii. Bernardi fu acela care rupse tăcerea.

— Colonele Procolo, aș vrea să plec. Ce ai hotărât?

— Știi și tu ce am hotărât, murmură celălalt privind într-o parte. Iată cuvântul meu, și-i întinse mâna lui Bernardi. Apoi plecă, puțin adus de spate, întorcându-se spre casă.

Merse vreo sută de metri. Apoi privi în jur cu bănuială și, cum fu sigur că Bernardi nu-l putea vedea, aprinse lampa îndreptând-o spre el însuși. Atunci, cu o extraordinară încetineală, ca și cum prin grabă ar fi riscat să compromită o minune prețioasă, întoarse capul să privească în spate.

Colonelul văzu că umbra lui se întorsese. Da, chiar ea era, nu-ncăprea îndoială, era obișnuita, binecunoscuta umbră a lui Sebastiano Procolo. Ea se lipea cu precizie la picioarele sale, adera cum trebuie la sol.

Colonelul o privi cu ochi strălucitori, dar, ca să nu-i dea satisfacție, își înfrâna surâsul care-i urcase pe buze, stinse lumina și-și reluă drumul.

Până aici e arătată povestea. Ce au făcut apoi duhurile ca să-l vindece pe Benvenuto, acesta e un mister absolut. Nici el, nici noi și nimeni altul nu va putea probabil s-o știe vreodată.

35

Când Benvenuto era încă bolnav, micul autocamion duse ultima provizie de lemne strânsă de duhuri în pragul Pădurii Bătrâne. Din ziua aceea locul rămase gol. Puterea lui Sebastiano Procolo asupra duhurilor pădurii se sfârșise. Chiar și jos în vale, unde murmuraseră atâta, intuiră că lucrurile nu mai mergeau ca înainte. Sinistra faimă a ofițerului, pe care mulți îl crezuseră înzestrat cu puteri oculte, se schimbă în indiferență. La începutul iernii, jos în Fondo, uitaseră aproape de stăpânul Pădurii Bătrâne. Părea că Procolo era deja o ființă

nesigură, care trăise în vremuri îndepărtate. Nu mai ieșea din numele său, pronunțat în public, acel nimb de teamă și de ger. Până atunci lumea preferase să vorbească puțin despre el (nu se știe niciodată, se spunea, ce e-n stare să facă un asemenea om), dar tocmai de aceea se gândeau deseori la el, mai ales în orele înserării. Acum, în schimb, se găsea câte ceva care îndrăzneă chiar să glumească pe socoteala lui Procolo și-l descria în mod public ca pe un om îngâmfat și rău.

Se poate ca despre toate acestea Procolo să fi fost informat (în diverse alte ocazii el dăduse dovadă de o sensibilitate ieșită din comun). Se știe în orice caz că după boala lui Benvenuto plimbările colonelului prin Pădurea Bătrână se făcuseră tot mai dese.

În pădure nu se mai respira atmosfera dinainte; nu pentru că nu se mai vedeau duhurile sub formă de oameni și de animale, sau pentru că Bernardi era de negăsit. Un element de nedefinit ajunsese să lipsească. O întreagă viață care altă dată fremăta în aer se închisese în interiorul trunchiurilor. Atinsă în sfârșit pacea, duhurile stăteau în trupul brazilor să facă socoteala anilor. Și colonelul colinda fără răgaz, căutând în jurul său cu privirea, ca în ultima zi petrecută de el în cazarmă, înainte de a-și părăsi regimentul, când el inspectase de repetate ori dormitoarele, simțind cum lucrurile acelea nu mai erau ale sale, că autoritatea sa, construită cu răbdare, cu trudă de ani de zile, dispăruse deodată, că soldații, care ieri încă mai tremurau la o privire de-a sa, mâine l-ar fi considerat un egal al lor și poate nici măcar nu l-ar mai fi salutat pe stradă.

Brazii imenși, copaci imperiali cimentați de secole, trunchiurile subțiri că nu-nțelegeai cum pot rămâne în picioare, umbrele, freamătul crengilor, căările p ia desenate, glasurile păsărilor, mirosul de rășină și de pământ bun, îndepărtatele strigăte inexplicabile care străbăteau în timpul zilei prin locuri pustii, până și tăcerea maiestuoasă, colonelul simțea că toate acestea nu mai sunt ca înainte. El trecea ca un străin, proprietar doar teoretic, care nu-și putea atinge bogățiile sale, în timp ce cândva trecea pe acolo ca un stăpân, chiar dacă era urât și blestemat.

Privirile sale alunecau în sus și în jos de-a lungul trunchiurilor nemăsurate, din zona de umbră nemișcată până la vârfurile pierdute în cer și mereu agitate de vânt. Uneori, în vreun ascunziș adânc, după ce privise în jur cu bănuială, el striga: „Bernardi! Bernardi!” Ar fi vrut măcar să-i vorbească, să mai știe ceva despre duhurile dispărute

deodată. Dar nimeni nu-i răspundea. Doar foșnetul vârfurilor se-auzea, asemenea gemetelor valurilor.

36

Așa sosi iarna lui 1926. Benvenuto, întors la colegiu, își reluă schiurile și în orele libere mergea în mica lui vale să exerseze. Deseori venea acolo și Matteo, vântul.

Schiurile începură să-i dea ascultare, încetul cu încetul se făcură docile, găsiră drumul chiar și în zăpada adâncă. Într-o zi Benvenuto apărui, mic, mic, în vârful unei lungi pârtii bătătorită de colegii mai pricepuți. Ceilalți băieți erau în josul pârtiei și-l priveau înspăimântați. Benvenuto își dădu drumul în goană, ghemuit în zăpadă cu ochii semiînchiși. Pe pârtia înghețată, schiurile pocneau gemând tatatac, tatatac, zbătându-se neliniștite.

Micul Procolo se lansase la maximum, de vânt ochii i se umpleau cu lacrimi, aerul îi şuiera în urechi, copacii fugeau pe de lături, inima îi bătea puternic, să frâneze acum era imposibil. Colegii îl văzură trecând prin mijlocul lor, lăsând în urmă o dâră subțire de fum strălucitor care se descompunea în atâtea duhuri bizare cu puține secunde de viață. Trecu prin mijlocul lor ca un fulger, traversă, cu mare elan, toată suprafața plană și se înfundă din nou mai jos în mijlocul copacilor, de pe care se înălțară protestând vreo douăzeci de corbi.

— Benvenuto! Benvenuto! îl strigară colegii cei mai puternici și fugiră după el râzând pentru că de-acum încolo era unul de-al lor.

Zi după zi, anul arăta că trage să moară. La casa din Pădurea Bătrână orele treceau mai degrabă încet, mai ales seara, cu atât mai mult cu cât Procolo nu reușea să suporte mult timp vocea radioului.

— Ar trebui să mergeți jos la Fondo uneori, domnule colonel, ați găsi tovărășie, îi spunea Vettore lui Procolo.

Dar colonelul nu se mișca și nimeni nu venea să-l caute, cu excepția lui Aiuti, de două ori pe săptămână, ca să-l informeze despre administrarea pădurilor nepotului; Benvenuto, duminica dimineața, pentru un scurt și rezervat salut; coțofana din când în când, ca să-i povestească noutățile, și vântul Matteo în fiecare seară pe la orele 17, ca să primească ordine care nu existau.

Cu Matteo, Procolo se arăta foarte rezervat; nu-i făcuse nicio aluzie asupra puterii pierdute, asupra duhurilor din Pădurea Bătrână și cu atât mai puțin asupra misterului acesteia. Se spune că și unul și celălalt, vântul și colonelul, ar fi evitat să vorbească despre Benvenuto.

Amândoi încercaseră într-o zi să-l omoare pe băiat, amândoi erau foarte schimbați de atunci, și totuși încercau să pară încă duri ca altă dată, înarmați împotriva sentimentelor miloase. Poate își închipuiau că-și păstrează astfel spiritul tinereții luptătoare, înșelându-se pe rând. De câte ori se întâlneau, fiecare se temea că celălalt va începe să vorbească despre Benvenuto: și ajungeau de aceea să nu vorbească de el niciodată.

Mai mare încredere, dacă poate fi folosit cuvântul pentru un asemenea om, o arăta Sebastiano Procolo coțofenei: „Da, recunosc, în fond tu nu ai avut niciodată vreo pretenție, m-ai cruțat de scenele pentru moartea fratelui tău, avu de mai multe ori ocazia să-i spună colonelul, recunosc că n-ai avut niciodată în cap poezii sau alt fel de stupidități din astea și că serviciul l-ai făcut, dacă nu bine, măcar cu bunăvoință”. Sigur că el ar fi vrut să adauge: „... și-mi voi aminti cât voi trăi cum m-ai apărât la proces, fără ca nimeni să ți-o fi cerut”. Dar n-o spunea de rușine.

Când venea să-i povestească noutățile, coțofana se așeza pe lampa din birou și colonelul, înfundat în fotoliu, stătea nemișcat s-o asculte.

Deseori pasărea, care era curioasă și nu înțelesese niciodată prea bine ce sentimente cocea în pieptul său Procolo, se distra să-i vorbească de Benvenuto. Povestea cum devenise mai puternic și alerga pe schiuri la fel cu colegii săi. O dată, făcând o confuzie teribilă, coțofana îi povesti episodul cu coșmarurile, spunând că Benvenuto fusese surprins de ele într-o seară când adormise în codru și că reușise să închidă unul în rucsac. Nu este însă exclus ca pasărea să fi deformat special povestea, ca să-l provoace pe colonel și să obțină de la el vreo destăinuire.

Procolo, în schimb, nu aduse obiecții, limitându-se să observe de două ori, în cursul povestirii: „Curios... într-adevăr curios”.

Coțofana, de altfel, făcea de obicei niște comunicări foarte plicticoase. Cu osebire în lunile reci, când băieții erau aproape totdeauna închiși în colegiu, lungă vorba, descriind ruperea unei crengi de brad, incursiunile vulpilor la turmele din fundul văii, moartea unui iepure îngropat de o avalanșă, apariția unui nou ecou într-un colț al muntelui, în majoritatea cazurilor, pasărea nu făcea decât să povestească „Buletinul de știri” răspândit prin grija vântului Evaristo: știri care-l puteau interesa prea puțin pe Procolo. Dar

colonelul asculta, asculta, poate voia să exploateze la maximum acea unică tovarășă posibilă, văzând desenându-se tristețea serilor interminabile.

37

După ce soarele lui 31 decembrie apuse, oamenii începură să aștepte Anul Nou. Și în seara aceea colonelul Procolo era singur (înainte de apus Benvenuto venise pe schiuri de la colegiu, pentru a-i face urările cuvenite, dar rămăsese puține minute).

După cină, colonelul se retrase în birou și deschise radioul. Vettore, în sufragerie, pregăti o sticlă de mușcat spumos și un pahar cu picior pentru ca la miezul nopții stăpânul să poată bea pentru anul nou care se năștea. Apoi se așeză în bucătărie, adormind lângă foc.

Să tot fi fost orele 21 când Matteo suflă la fereastra lui Procolo. Colonelul nu deschise, că ar fi intrat un frig al dracului, dar luă un palton gros și ieși în fața casei sub lumina lunii care răsărea.

— Colonele, făcu Matteo, îți aduc pentru anul nou un mare cadou, o știre nemaipomenită.

— Spune repede, răspunse colonelul, pentru că în noaptea asta e frig.

— Vei fi foarte mulțumit: Benvenuto... dar aici vocea se încurcă și nu se mai înțelegea nimic.

— Benvenuto...? Ce s-a întâmplat?

— A căzut o avalanșă... reluă puțin după aceea vântul, și el a rămas îngropat.

Colonelul rămase încremenit.

— Ești sigur? Unde s-a-ntâmplat? întrebă colonelul cu glas stins.

— În valea lui Lentaccio, la marginea Pădurii Bătrâne, pe când cobora pe schiuri coasta, când venise deja noaptea.

— Matteo, nu glumești?

— Nimeni nu știe încă, colegii săi n-au observat și nimeni n-o va ști înainte de primăvară.

— În valea lui Lentaccio? Dar în ce punct s-a-ntâmplat?

— Aproape de vârf, făcu Matteo, pe un făgaș lateral. Mi-a spus-o un corb care asistase la scenă, dar semnul avalanșei l-am văzut puțin mai înainte și eu, trebuie să fi fost o surpătură grozavă. Benvenuto rămăsese să schieze, pe când colegii se întorseseră acasă.

— Și nimeni nu s-a dus în ajutorul lui?

— Nimeni, poți să stai liniștit. Dar acum te las, colonele. De data

asta măcar vei fi mulțumit.

— Da, murmură Procolo, ai perfectă dreptate. Așteptă ca Matteo să se fi îndepărtat și intră în casă, la cald. Vettore continua să doarmă lângă foc și colonelul intră în șopron unde încă se mai afla caleașca lui Morro și se găseau îngrămădite diverse scule vechi. Procolo luă o lopată, o cântări în mâini și ieși iar în noapte.

În lumina lunii Sebastiano Procolo traversă diagonal pajiștea. Rămaseră în zăpadă urmele adânci ale cizmelor sale, o urmă subțire de culoare albastru-închis.

Cum zăpada era înaltă, colonelul mergea încet, ducându-și lopata pe umăr. Nimeni nu l-ar fi putut recunoaște de departe, urcând așa de greu, el, Sebastiano Procolo, obișnuit cu lungi pași fermi și marțiali.

Colonelul pătrunse printre copaci, coborând oblic spre fundul văii. Brazii erau rari în zona aceea și se mai vedea încă bine. În sfârșit, ajunse în mica vale a lui Lentaccio. De-o parte, într-o râpă lungă lipsită de copaci, se distingea perfect urma unei avalanșe recente, rostogolită de pe munte. Locul era tăcut și pustiu.

Cu pași agitați, colonelul ajunse la lavină. Și, oricât ar părea de necrezut, se spune că el s-ar fi uitat în jur, ca pentru a căuta pe cineva care să-l ajute pe el, Sebastiano Procolo.

Începu să sondeze zăpada, cu coada lopeții, pentru a găsi trupul lui Benvenuto. Masa avalanșei era lungă de vreo 150 de metri și colonelul pierdu multă vreme lucrând. Din când în când i se părea că a întâlnit ceva tare, începea să sape cu greu, până când observa că greșise.

Cine știe de unde venit, spre orele 22, 15, un mic vânt înfuriat, necunoscut în valea aceea, începu să se târască în făgaș, producând viscol. Până la aproximativ un metru și jumătate de la pământ zăpada prinse să se-nvolbure, scânteind sub lună.

Paltonul colonelului nu era de ajuns. Procolo simțea zăpada înghețată intrându-i chiar și în haină, ochii lui nu mai puteau fi ținuți deschiși, mâinile, deși cu mănuși, înghețau. Iar el continuă totuși, săpând ici și colo cu lopata, fără a găsi nici cea mai mică urmă. Poate vântul acela prinsese gust; viscolul se făcu tot mai violent, în înalt totul era senin, luna urma călătoria ei obișnuită.

Vijelia era într-adevăr foarte puternică, dar colonelul nu renunță la căutări. Părea că-și pierduse calmul, terorizat de gândul că

nu va ajunge la timp; încerca să sape într-o parte, după două sau trei lopeți încerca în alta, revenea la punctul dinainte, apoi începea să sape în a treia zonă. În faldurile largi ale mantalei sale, care se zbătea speriată, viscolul scotea un şuier înăbușit. Dă-i și dă-i, mișcările colonelului se făcură din ce în ce mai încete, pe când vântul își înălța glasul. Deodată chiar se opri, susținându-se în lopată. Pentru prima oară după cincizeci și șase de ani spinarea lui era adusă, în sfârșit, se trase la o parte, retrăgându-se pe o latură a râpei și rezemându-se de un trunchi de brad. Viscolul se porni în juru-i, se-nvârti îndelung sub copac, îngrămădi zăpadă peste zăpadă, îngropând în câteva minute cizmele colonelului.

Așteptând ca vijelia să se sfârșească, Procolo rămase drept, ținând cu stânga lopata. Viscolul îi deranjase mustățile care acum atârnavă pe laturile gurii, deși din când în când, între rafalele de vânt, el încerca să le pună la loc. Dar foarte curând renunță și la aceste încercări.

38

Se pare că un iepure a fost cel care a răspândit, spre orele 23, 55, știrea prin pădure: „Colonelul e pe moarte”. Vestea se răspândi ca prin minune, ajunse la hotarele Pădurii Bătrâne, coborî până la fundul văii, pătrunse în fânețele nelocuite, atinse creasta munților. Păsările, trezite din somn, șoptiră cuvinte neîncrezătoare și-și vârâră din nou capul sub aripă. Dar vestea deveni insistentă, repetată de veverițe, de vulpi, de marmote și de multe alte animale, trezite deodată din hibernare. Aceleași vânturi o repetară, vânturile care-și propuseseră să lase în pace pădurile la începutul noului an. Evaristo în persoană, întrerupându-și odihna, plecă primprejur ca să ducă vestea.

Astfel, în mica vale a lui Lentaccio, la limita brazilor, se strânseseră animalele pădurii, care cu această ocazie se pare că făcuseră un armistițiu. Până și un urs foarte bătrân, se spune, ultimul supraviețuitor al unui neam întreg, apărură printre umbrele trunchiurilor, curios și el să vadă cum murea Procolo. Și copacii înconjurători fură plini ochi de păsări care-și disputau cu lovituri de cioc cele mai bune posturi de observație, în fine, veniră și duhurile din Pădurea Bătrână, nu toate, că n-ar fi fost destul loc. Să fi fost vreo trei sau patru sute și poate printre ele era Bernardi.

ele se opriră printre copaci, ca să nu-i vadă colonelul.

Totuși, cum se-ntâmplă-ntotdeauna, câte un iepure, câte o

veveriță prea doritoare să vadă, înaintară pe zăpadă la loc deschis, uitând consemnul.

Viscolul era pe domolite. Nu mai era decât un /vârtej rapid la nivelul pământului, care făcea un zgomot slab. Dar Procolo rămânea pe loc, rezeaat cu spatele de brad. Zăpada îngrămadită de /în il îngropase până la jumătatea piciorului, și Itotuși el nu se mișcă să se elibereze, parcă ar fi fost paralizat.

Într-adevăr, Sebastiano Procolo nu mai era în stare să se miște. Gerul îi intrase în trup, amorțindu-i brațele și picioarele. Doar privirile fulgerau ici și colo și văzura iepurii și veverițele care priveau curioase la lumina lunii. Puțin mai apoi colonelul observă și toate celelalte ființe care spionau dintre copaci.

— Ce se-ntâmplă aici? tună vocea lui Procolo. Ce-i adunarea asta? Ce-i așa de interesant?

Fu un freamăt în pădurea înconjurătoare pentru că animalele, intimidat, se retraseră toate împreună. Se auziră foșnete rapide de pași și mari bătăi din aripi.

— Colonele! strigă atunci coțofana-paznic, venită și ea în mica vale, de la înălțimea unei zăde. Vrei să chem pe cineva?

— Și tu aici?! făcu înfuriat colonelul. Vezi-ți de treburile tale, ar fi mai bine.

— Colonele! insistă coțofana. Sub lună fața ta are o culoare ciudată. Colonele, nu te simți bine. E mai bine să chem pe cineva.

— Nu te-amesteca în treburile mele, răspunse Procolo. Amintește-ți cum a murit fratele tău.

— Atunci, te salut, spuse coțofana, atunci îți spun adio. Și pasărea se desprinsese în zbor spre lună, îndepărtându-se peste vârfurile copacilor.

Odată coțofana dispărută, Procolo crezu că a rămas singur și se prăbuși la picioarele bradului cu capul atârându-i. În schimb, multe animale, încet-încet, reveniseră în mica vale a lui Lentaccio și priveau în tăcere scena. Vijelia de-acum trecuse. Miezul nopții era aproape.

În sfârșit, veni și Matteo.

— Colonele, ce-ai făcut? șuieră vântul după ce dăduse de două-trei ori ocol copacului.

— Am venit pentru niște capcane, răspunse Sebastiano Procolo ridicându-se repede în picioare, pusesem trei sau patru, ca să prind vulpi.

- Am văzut lopata, insistă Matteo, ai venit să-l salvezi pe Benvenuto, iată adevărul, acum mori aici, și toate astea pentru nimic.
- Pentru nimic? Întrebă cu glas adânc Procolo.
- Pentru nimic. Fusesse o glumă. Benvenuto e la colegiu. Voiam să-ți dau o veste bună, ca tu să petreci primele ore ale anului mulțumit!
- O glumă! Juri că-i o glumă?
- Ți-o jur, colonele, dar eu nu știam toate astea, îmi spuseseși întotdeauna...
- O glumă. Ah, o glumă grozavă! făcu Procolo. Un lucru ghicit...
- Trebuia să-mi fi spus adevărul, se justifică vântul, eu nu-mi puteam închipui...
- Nu e cazul să-ți faci griji, spuse Procolo. Acum ne vom întoarce acasă.
- Mi-e teamă că e prea târziu. Mi-e teamă că s-a sfârșit. Nu mai ai putere, te văd... Dar, colonele, de ce n-ai spus-o? De ce ai vrut să te arăți altfel? Mărturisește: da, eram istovit pentru totdeauna, nu mai eram bun decât să țin zmeiele sus, dar și tu erai îmbătrânit, nici tu nu mai erai același, inima ta simțea nevoia căldurii și n-ai vrut s-o spui niciodată. Ți-era rușine, colonele? Ți-era rușine că ești om? Că ești la fel ca toți ceilalți?
- Mă voi întoarce acasă, îți spun. Lasă-mă, în sfârșit, în pace.
- Să te las în pace? Ușor de spus! Nu-ți amintești, când m-ai eliberat, ce ți-am jurat? Viața mea va fi legată de a ta, până în ultima clipă. Dacă tu mori, trebuie să mor și eu.
- Mi-ar părea rău, zise colonelul, mi-ar părea într-adevăr rău. Dar acum, ce-a fost a fost. Acum e mai bine să mă lași.
- Matteo se făcu că pleacă. Fluieratul său slăbi repede.
- Matteo! strigă atunci Procolo. Așteaptă un moment! Uitam ceva. Vreau să-ți spun asta, ca să nu mă judeci greșit, îmi pare rău că te-am mințit, că m-am prefăcut cum nu eram. Asta-i. Dar a fost o singură dată.
- Vocea îi slăbise.
- Nu te mai gânde, colonele, răspunse vântul, întorcându-se de îndată, în fond, îți dau dreptate. Lasă-mă acum să rămân aici, am putea aștepta împreună. Oricum, primul soare al anului nu-l vom putea vedea.
- Nu, spuse Sebastiano Procolo, prefer să rămân singur.

Într-adevăr, Procolo rămase singur, pe când începea întâi ianuarie. Chiar și animalele, printre copaci, fuseseră învinse de somn. Aerul era înghețat și senin. Luna începuse să coboare. Pădurea Bătrână era neagră.

În casa lui Procolo, sub lampă, stătea neatinsă sticla de vin, doar cu paharul alături. Vettore continua să doarmă. Radioul uitat deschis umplea casa cu melodii vesele, melodii de sărbătoare, însoțite de strigătele obișnuite.

Și în mica vale singuratică, în care murea colonelul, ajunseră ecouri de clopote și de pocnitori îndepărtate. Dar în rest nu se întâmplă nimic special. Vechiul an se îndepărta și, ca de obicei, începu de îndată cel nou, fără nici cea mai mică întrerupere.

Fața lui Procolo se făcuse și mai palidă. Mustățile se înkrustaseră cu gheață. Odată plecat Matteo, colonelul se lăsase din nou în voia sorții. Brațele îi atârnavu inerte, capul era lăsat în piept.

Atunci veniră vânturile să-l salute. Personal nu-l cunoșteau, dar li se păru potrivit să aducă un omagiu stăpânului Pădurii Bătrâne, care murea ca un adevărat cavalier.

<Notă>

1. Matteo, însă, nu era.

</notă>

Printre crengile brazilor vânturile începură cântecele lor. A fost, desigur, o muzică măreață, de ocazii solemne, cum le e dat oamenilor obișnuiți să asculte cel mult o dată în viață! Sebastiano Procolo înțelese și cu o efortare extremă reuși să ridice capul. Animalele, în pragul codrului, se treziră.

Vânturile cântau vechile povești despre giganți care constituiau partea cea mai frumoasă a repertoriului lor. Aceste povești nu le cunoaștem, dar se știe cum umpleau de o imensă bucurie pe cine le asculta.

Se întâmplă astfel că animalele uitară iarna și-și închipuiră că se află deja în mijlocul unei veri fericite. Fiecare se gândi cu mare încredere la viitor, simțindu-se foarte cutezător și gata de orice osteneală. Nu era decât efectul muzicii. Dar cât dură aceasta, iluziile păruă adevărate. Multe dintre micile animale prezente își închipuiră că pot trăi pentru vecie. Unele visară să ajungă foarte puternice și de o frumusețe extraordinară. Toate se gândeau la șansele din noul an, la modul în care să poată folosi cele 365 de zile fericite. Colonelului, în

schimb, nu-i mai păsa deloc de zilele viitoare. El privea spre fundul micii văi, de unde înainta cu repeziciune o masă întunecată. Erau sute de oameni în şiruri ordonate care mergeau în ritm, cu paşi uşori şi hotărâţi, ca şi cum n-ar fi mers pe zăpadă, ci pe o şosea frumoasă, făcută după toate regulile, înaintea tuturor venea un om cu un drapel, apoi ceilalţi. Nu-ţi trebuia multă isteţime ca să recunoşti regimentul colonelului. Doar fanfara lipsea, şi totuşi tot aerul era plin de muzică, de un cântec victorios. Procolo stătea tot rezemat de copac, cu capul înălţat mândru, jumătate cufundat în zăpadă. Regimentul său înainta într-o ordine minunată, în ciuda terenului accidentat şi a urcuşului abrupt. El distingea deja baionetele scânteind în lumina lunii şi recunoştea, cu memoria lui extraordinară, soldaţii unul câte unul. Când îi trecu drapelul pe dinainte, braţul său drept se contractă vădit: în mod evident Procolo voia să-l salute, dar gerul îl înţepenise cu totul.

În marş triumfal, minunata armată urcă până în susul văii şi se cufundă fără să-şi domolească pasul printre brazii din Pădurea Bătrână. Totuşi, soldaţii continuă să treacă vreme îndelungată. Chiar Procolo se miră mai întâi că regimentul său atinsese proporţii atât de formidabile. Oricum, avu de ce să fie mulţumit.

La un moment dat, baionetele nu mai străluciră pentru că apusese luna. Zăpada se făcu vânăta. Soldaţii părură negri, nu mai puteau fi recunoscuţi. La răsărit se putu distinge ceva ca o nouă lumină slabă.

Stelele începeau să pălească atunci când defilarea încetă şi ultimul pluton fu înghiţit de pădure. Glasul vânturilor se stinse, animalele se retraseră în vizuini şi în cuiburi, obosite moarte după noaptea albă.

Totul rămase tăcut şi liniştit, aşteptând să se ridice soarele. Tot rezemat de brad, colonelul mai stătea încă drept, cu capul ridicat semeţ, perfect nemişcat. Nemişcate braţele şi picioarele, nemişcaţi ochii şi gura, nemişcate până şi cutele mantalei. Chiar şi inima se opri.

40

Între timp, vântul Matteo se duse la colegiu. Deşi era ultima noapte a anului, nu fusese aranjată nicio serbare; totuşi, în dormitor băieţii erau treji şi în întuneric aşteptau miezul nopţii, ca să destupe şi ei o sticlă de-a lor, numărând minutele pe ceasul lui Berto care avea cifrele fosforescente.

Colegii sușoteau cu însuflețire, și totuși Benvenuto observă numaidecât că Matteo foșnea afară. Fără ca ceilalți să bage de seamă, băiatul sări pe pat și deschise o fereastră, lăsând obloanele închise. Izbi de două ori în lemn cu nodurile degetelor.

— Am venit să te salut, spuse Matteo. Noaptea asta plec.

— Unde pleci?

— Măcar de-aș ști! Dar e sigur că nu mă mai întorc.

— Așteaptă, făcu Benvenuto. Mă-mbrac numaidecât și vin afară.

Lunecând tăcut prin interiorul întunecat, Benvenuto intră în vestiar și îmbracă o haină grea, cea pe care-o folosea să schieze. Apoi, cu mare băgare de seamă, deschise ușa de la intrare și ieși afară în lumina lunii.

— Noaptea asta mi-e dat să mor, spuse Matteo, mi-a și început risipirea, în curând voi urca spre slăvi și voi pieri încetul cu încetul în cer.

— De ce spui „mi-e dat”? Cum moare un vânt?

— Las-o încolo, e un lucru tainic, într-o zi poate vei ști.

Vocea lui se făcea tot mai slabă, îndepărtându-se spre slăvi.

— Nu, făcu Benvenuto, Matteo, nu pleca. Nu, nu trebuie să mori. Mai sunt atâtea lucruri de făcut. Gândește-te, dacă tu rămâi, vei redeveni cel de altă dată, îți vor reveni puterile, în trei luni va sosi primăvara și va fi din nou anotimpul bun. Gândește-te, Evaristo o să plece, vei fi din nou stăpânul văii, vei stârni furtuni mari și toți se vor teme de tine. Vei lua-o de la capăt. Apoi, în nopțile senine, vei cânta în codru, lumea va veni să te asculte, chiar din satele cele mai îndepărtate. Duhurile vor ieși printre trunchiuri și eu voi putea să cânt împreună cu tine, cum făceam altă dată.

— E în zadar, spuse vântul, trebuie într-adevăr să plec. De altfel, asta-i poate faimoasa noapte în care îți vei sfârși copilăria. Nu știu dacă ți-a spus-o cineva. De noaptea asta cei mai mulți nu-și dau seama, nici măcar nu bănuiesc că există, și totuși e o barieră precisă care se-nchide deodată. Se-ntâmplă de obicei în somn. Da, se poate să fie rândul tău. Măine vei fi mult mai puternic, mâine va începe pentru tine o viață nouă, dar multe lucruri nu vei mai pricepe: nu vei mai înțelege graiul copacilor și nici pe cel al păsărilor sau al fluviilor ori al vânturilor. Chiar dacă eu aș rămâne, n-ai mai putea să-nțelegi niciun cuvânt din ce spun. Ai auzi glasul meu, dar ți s-ar părea un foșnet fără sens, ai râde chiar de lucrurile astea. Nu, poate e mai bine așa, să ne despărțim la

momentul potrivit.

Cuvintele deveneau între timp tot mai slabe. Matteo, fără voia sa, se înălța încet spre cer.

— Așteaptă, făcu Benvenuto, mă duc să iau schiurile și te-nsoțesc pe munte atât cât e posibil să rămânem împreună.

— Îți mulțumesc, răspunse Matteo; adică, mergând în sus, voi încerca să mă deplasez lateral, încât să nu ne depărțim până în vârf.

După puțin timp, Benvenuto o porni la drum, urmându-l pe prietenul Matteo, care urca pentru totdeauna, risipindu-se încet-încet.

Se îndreptă spre Pădurea Bătrână, favorizat de lumina lunii, forțând ritmul, ca să rămână în urma vântului care trecea și revenea deasupra capului său și câștiga treptat în înălțime.

Chiar fără s-o vrea, vântul izbea în brazii care răsunau plăcut. Apropiindu-se momentul despărțirii, Benvenuto era destul de emoționat și nu știa ce să spună. Era obositor marșul prin zăpada adâncă și neregulată, trecând adesea prin zone de întuneric, dorind morțiș să se țină în legătură neîntreruptă cu vântul. Angajat în truda grea, Benvenuto nu reușea să-nțeleagă ce tot murmură între timp Matteo.

Trecură prin mica pajiște unde într-o noapte acum îndepărtată fusese sărbătoare mare. O voce adâncă și nazală, vocea unei bufnițe, răsună pe neașteptate:

— Matteo! strigă bufnița, fiindcă tot ești aici, vreau să-ți spun ceva. E o bucată de vreme de când mă tot gândesc. Vreau să te fac de rușine, uite. Ești un vânt bun și milos, fără nici cel mai mic suflu, și trebuie să te mai ascultăm laudându-te, că ești puternic, că nu te temi de nimeni, că ești asta, că ai făcut ailaltă? O paiată, asta ești, un fanfaron grotesc, creatura cea mai ridicolă pe care am cunoscut-o. Priviți! acum ce aere își dă și cum îi dă dreptate prostul acela de băiat.

— Bufnițo, răspunse vântul, bufnițo, ție să-ți fie rușine pentru că eu sunt pe moarte.

Deși pasărea nu se vedea în întuneric, se-nțelege că rămăsese uluită, auzind un suflu atât de precipitat.

— La dracu' cu mania ta de-a vorbi! făcu spre bufniță, cu glas limpede, o soață. Uite ce gafă fenomenală ai făcut! Să intri în pământ de rușine!

— Iartă-mă, Matteo, făcu bufnița, încurcată, iartă-mă, eu nu mă gândeam, am mania asta de a face în ciudă, nu vorbeam serios...

crede-mă, nu vorbeam serios!

— N-are importanță, bufnițo, făcu Matteo. Între timp se înălța, se înălța și Benvenuto se căznea să rămână în apropiere. De la colegiu mersese mărșăluind fără o clipă de răgaz, începea să se simtă obosit.

În cele din urmă ajunseră la poalele lui Corno.

— Uite aici peștera blestemată care a fost nenorocirea me observă Matteo, lunecând la baza stâncilor. Apoi adăugă: Atunci, adio, Benvenuto, mai mult de atâta nu poți urca.

— Ba pot, răspunse băiatul și, lăsând schiurile, se cațără în sus pe stâncile luminate de lună, căutând sprijin prin zăpadă.

— Nu face prostii, zise vântul, într-o clipă poți aluneca. Oricum, un metru mai mult, un metru mai puțin, tot trebuie să ne despărțim.

Benvenuto însă nu cedă. Tropăind pe stânca abruptă și rece ca gheața, care oferea într-adevăr multe crăpături bune de care să te agăți, băiatul urcă mai sus de vârfurile copacilor, se înălță repede pe un perete, în cele din urmă ajunse pe o terasă suspendată, având deasupra doar cerul.

El văzu dedesubtul său Pădurea Bătrână care emana umbre magice, văzu luna apunând și o geană aurie apărând pe cer, la răsărit. Totul era extraordinar de liniștit. Vii, în lumea întreagă, cel puțin așa părea, nu erau decât Benvenuto, chiar sub vârful Corno, și Matteo, pe moarte.

La un moment dat, vântul depăși vârful Corno, desprinzându-se pentru totdeauna de pământ. Benvenuto nu-i mai simți adierea, dar îi mai putea auzi cuvintele.

— Adio, Benvenuto, adio! striga tot mai slab Matteo. Amintește-ți uneori de mine. Mai trebuie să-ți spun ceva: în noaptea asta unchiul tău Sebastiano a murit, îl vor găsi în mijlocul zăpezii, nimeni nu va înțelege de ce. A fost un sfârșit demn de el, o moarte de mare senior.

Glasul vântului se istovi în neant. Fără îndoială, continuă să-l salute pe băiat, adresându-i expresii afectuoase. Dar acum era prea sus pentru a putea fi auzit.

Benvenuto ar fi vrut să-i strige câteva cuvinte, dar nu reușea să vorbească, ceva îi strângea gâtul. Atunci, pe când soarele se înălța, își mai agită o dată pălăria, până când se lăsă liniște deplină.